

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Milla Heininen

”Luvattomien tulijoiden ruuhka”

Toiseuden rakentuminen diskursiivisesti Suomen itärajan tilannetta
koskevissa uutisissa talvella 2023–2024

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Milla Heininen		
Tutkielman nimi:	”Luvattomien tulijoiden ruuhka” : Toiseuden rakentuminen diskursiivisesti Suomen itärajan tilannetta koskevissa uutisissa talvella 2023–2024		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Oppiaine:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma Digitaalinen media		
Työn ohjaaja:	Virpi Salojärvi		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	94

TIIVISTELMÄ:

Marraskuussa 2023 Suomen itärajalle alkoi saapua merkittäviä määriä turvapaikanhakijoita ilman tarvittavia matkustusasiakirjoja. Ilmiön aiheuttajien epäiltiin olevan vieraan valtion viranomaiset ja heidän toimensa, ja suomalaisessa mediassa aiheesta uutisoitiin laajasti pitkin talvea 2023–2024. Aiheesta kirjoitettiin paljon myös itärajan paikallislehdissä, joiden ilmestymispaikkakuntien asukkaat olivat lähimpänä tapahtumien miljöötä. Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee toiseuden diskursiivista rakentumista uutisissa keskittyen aiheeseen talven 2023–2024 Suomen itärajan tilannetta koskevien, paikallislehdissä julkaistujen uutisten kautta. Neutraaliksi miellettyä mediamuotona uutisilla ylipäänsä on valtaa määritellä ja välittää kulttuurisia ja yhteiskunnallisia rakenteita. Tässä tutkielmassa uutisten valtaa pohjustetaan medioituneen rajatilan käsitteen avulla, sillä uutiset muodostavat myös omanlaisensa rajatilan. Niiden kautta määritellään, kuka saa oikeuden kuulua yhteiskuntaan ja kuka ei.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten toiseus rakentuu diskursiivisesti itärajan tilannetta koskevissa uutisissa. Tavoitetta lähestytään multimodaalisesti, ja toiseutta tarkastellaan sekä uutisartikkelien teksteissä että kuvissa. Tutkimuksen aineisto koostuu 47 uutisartikkelista ja 75 näiden uutisartikkelien yhteydessä olevasta kuvasta. Aineisto on kerätty itärajan rajanylityspaikkajen läheisyydessä ilmestyvistä paikallislehdistä, jotka ovat Koti-Lappi, Koillissanomat, Kaakonkulma, Kuhmolainen, Uutisvuoksi ja Etelä-Saimaa. Tutkimuksen analyysimenetelmänä on kriittinen diskurssianalyysi, jossa analyysi etenee tekstitason havainnoista laajempiin merkityksiin ja johtopäätöksiin. Samaa menetelmää sovelletaan myös visuaaliseen analyysiin, jossa tekstitasoa vastaavat kuvan sommittelun periaatteet.

Aineistossa esiintyy neljä selkeää diskurssikategoriaa, joiden kautta toiseus rakentuu: uhkadiskurssi, muukalaisdiskurssi, uhridiskurssi ja vieraan vallan diskurssi. Kuvissa toistuvat uhridiskurssia lukuun ottamatta samat diskurssit kuin teksteissä. Aineistossa toiseutetaan sekä itärajalle saapuneet turvapaikanhakijat että Venäjän valtio ja viranomaiset. Toiseus rakentuu uutisissa ja uutisten kuvissa erilaisin tekstuaalisin ja visuaalisin keinoin. Toiseuden rakentumisessa merkittävässä roolissa ovat erilaiset laajemmat historialliset ja kulttuuriset kontekstit.

Uutisten tekstit ja kuvat muodostavat yhdessä toiseuttavia rakenteita välittäviä kokonaisuuksia. Tutkimuksen tulokset havainnollistavat, miten neutraaleina pidettyjen uutisten välittämät toiseuttavat rakenteet muodostavat symbolisia rajoja, joiden kautta määritellään yhteiskuntaan kuulumista. Uutisten avulla voidaan tarkastella erityisesti sellaisia rakenteita, jotka nähdään itsestäänselvyksinä. Erityisesti paikallislehtiä tarkastelemalla voidaan paneutua ilmiöiden ruohonjuuritasolla välittyviin merkityksiin ja rakenteisiin.

AVAINSANAT: diskurssi, multimodaalisuus, paikallislehdet, rajat, toiseus

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tavoite	7
1.2	Aineisto	10
1.3	Menetelmä	14
2	Rajat muuttuvina ja monimerkityksisinä objekteina	17
2.1	Karttaviivoista abstraktimpaan rajakäsitykseen	17
2.2	Rajatiloja ja rajanvetoa	19
2.3	Medioituneet rajatilat	20
	2.3.1 Paikallisjournalismi kansalaisten äänen esiin tuojana ja merkitysten rakentajana	21
	2.3.2 Medioiden vallanpaikat ja rajatilat muuttuvalla mediakentällä	23
2.4	Suomi Venäjän naapurina Euroopan itärajalta	25
	2.4.1 Suomen itärajan tilanne talvella 2023–2024	28
	2.4.2 Euroopan rajat vasten Venäjää ja muualla	30
3	Diskurssit merkitysten luojina ja vallan välineinä	33
3.1	Diskurssin käsite	33
3.2	Diskurssit merkityssysteemeinä ja sosiaalisen todellisuuden rakennuspalikoina	35
3.3	Diskurssien vallanpaikat ja toiseus	37
3.4	Uutistekstit ja -kuvat diskurssien rakentajina	40
	3.4.1 Diskurssit uutisten tekstitasolla	40
	3.4.2 Uutiskuvat diskurssien rakentajina	42
4	Toiseuden rakentuminen diskursiivisesti itärajan paikallislehdissä	45
4.1	Toiseuden diskurssit uutisten tekstitasolla	46
	4.1.1 Turvapaikanhakijat muukalaisina	47
	4.1.2 Uhkaavat turvapaikanhakijoiden massat rajalla ja sen takana	52
	4.1.3 Avun tarpeessa olevat uhrit	58
	4.1.4 Vaarallinen Venäjä, turvallinen Suomi	61

4.2	Toiseuden rakentuminen uutisten kuvissa	63
4.2.1	Uhkaavat turvapaikanhakijat rajan takana	65
4.2.2	Muukalaiset turvapaikanhakijat <i>meidän</i> vastakohtana	67
4.2.3	Rajantakainen vieras valtio hämmöttävänä uhkana	70
4.3	Toiseuden rakentuminen uutisartikkeleissa kokonaisuutena	73
5	Päätäntö	77
	Lähteet	79
	Liitteet	93
	Liite 1. Aineistoesimerkit	93

Kuvat

Kuva 1. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijat ovat ohjattavana rajalla suomalaisten rajavartijoiden toimesta.	65
Kuva 2. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijoita on rajan toisella puolella esteen takana.	66
Kuva 3. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijat esitetään siirtymässä muualle turvapaikanhakuprosessissa.	68
Kuva 4. Esimerkki kuvasta, jossa paikallinen asukas on haastateltavana.	69
Kuva 5. Esimerkki kuvasta, jossa esitellään rajan infrastruktuuria raja-aidan avulla.	71
Kuva 6. Esimerkki maastorajaa esittävästä kuvasta.	72

Kuviot

Kuvio 1. Kriittisen diskurssianalyysin analyyttinen viitekehys.	16
Kuvio 2. Diskurssin käsitteen moniulotteisuus.	34

Taulukot

Taulukko 1. Aineistoon kuuluvien lehtien ilmestymistiedot sekä niiden ilmestymisalueella sijaitsevat raja-asetat.	11
Taulukko 2. Aineiston artikkelien ja kuvien jakautuminen.	13
Taulukko 3. Toiseuttamisen ulottuvuudet.	39
Taulukko 4. Sommittelun periaatteet ja niiden ominaisuudet.	44
Taulukko 5. Aineiston kuvien määrä ja aihekategoriat.	64

1 Johdanto

Marraskuussa 2023 Suomen itärajalta alkoi tapahtua. Syksyn ajan jatkunut sääntöjen vastainen maahantulo alkoi lisääntyä, ja erityisesti Kaakkois-Suomen raja-asemille alkoi saapua turvapaikanhakijoita ilman tarvittavia matkustusasiakirjoja. Aiemmin Venäjän viranomaiset eivät olleet vastaavaa toimintaa sallineet (Rajavartiolaitos, 2023a). Tilannetta alettiin nopeasti epäillä vieraan vallan toteuttamaksi hybridioperaatioksi. Tilanteen hallitsemiseksi Suomen hallitus päätti sulkea ensin itärajan eteläisimmät rajanylityspaikat, ja lopulta koko itäraja suljettiin välineellistetyin maahantulon estämiseksi. Tämän myötä lakkasi niin suomalaisten kuin venäläistenkin liikenne rajan yli. Samalla turvapaikanhakijat jäivät rajan toiselle puolelle ilman mahdollisuutta hakea turvapaikkaa Suomen itäiseltä maastorajalta.

Tilanne herätti nopeasti keskustelua suomalaisessa mediassa. Seuranta uutisissa tilanteesta raportoitiin valtakunnallisissa medioissa hetki hetkeltä laajemmallekin yleisölle (ks. esim. Tahkokorpi ja muut, 2023). Tapahtumia lähimpänä olivat kuitenkin eittämättä itärajan sanomalehtien toimittajat. Paikallis- ja maakuntalehdissä erityisesti pitkin itäisintä Suomea aiheesta kirjoitettiin paljon, sillä tilanne kosketti erityisesti rajan lähialueiden asukkaiden arkea.

Sanomalehtien asema tiedonlähteenä on Suomessa vahva erityisesti silloin, kun kaivataan tietoa oman alueen asioista. Heikkilän ja muiden (2023, s. 75) tutkimuksessa selvisi, että sanomalehdellä on tärkeä rooli paikallisista asioista perillä olemisen kannalta. Suomessa eri medialähteiden roolit ovat jakautuneet. Tässä jaossa valtakunnallisten aiheiden ajatellaan kuuluvan valtakunnalliselle medialle, kun taas maakunta- ja paikallislehtien tehtävänä on ”paikallisuus” (Heikkilä ja muut, 2023, s. 74). Paikallislehdet tavoittavatkin omalla alueellaan merkittävän määrän lukijoita: vuonna 2017 tehdyn tutkimuksen mukaan paikallislehti tavoittaa lähes 80 prosenttia alueensa väestöstä, ja niitä luetaan kaikissa ikäryhmissä (Tietoykkönen Oy, 2017). On siis selvää, että paikallislehdillä on edelleen paikkansa, vaikka sanomalehtien lukijamäärien on todettu olevan laskussa ja monilla alueilla lehdet ovat tämän vuoksi sulautuneet yhteen.

Paikallismedioilla on myös valtaa. Ne ovat väylä alueensa ihmisille osallistua alueen keskeisiin arvokeskusteluihin, ja niillä on kulttuurista valtaa liittää sisäpuolelle tai sulkea ulkopuolelle (Ojajärvi, 2014, s. 65 & s. 54). Paikallislehdissä luodaan esimerkiksi kuvaa siitä, keiden sallitaan kuulua alueen yhteisöön ja ketkä toiseutetaan niiden ulkopuolelle. Toiseuttaminen voidaan ymmärtää diskursiivisena toimintana, jolla pyritään rakentamaan yksilöistä kuvaa erilaisina, normaalista poikkeavina ja vähempiarvoisina. Kääntämällä katseen paikallismedioihin voidaankin saada arvokasta tietoa siitä, millaista kuvaa ne välittävät alueensa asukkaille ajankohtaisista tapahtumista – kuten vaikkapa itärajalle eräänä marraskuisena päivänä putkahtaneesta turvapaikanhakijoiden joukosta.

1.1 Tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten toiseus rakentuu diskursiivisesti Suomen itärajan tilannetta koskevissa paikallisuutisissa. Tutkimukseni tavoite jakautuu seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Millaisten kielellisten valintojen kautta toiseutta luodaan diskursiivisesti uutisten teksteissä?
2. Miten uutiskuvat rakentavat toiseuden diskurssia visuaalisesti?

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä kiinnitän huomioni uutisteksteihin ja tarkastelen niissä käytettyä kieltä ja sitä, millaisin diskursiivisin valinnoin toiseutta niissä tuotetaan. Toisen tutkimuskysymyksen avulla tarkastelen uutisten kuvia ja erittelen niiden vaikutusta toiseuden diskurssin muodostumiseen uutisartikkeleissa. Tarkastelen tutkimukseni erityisesti sitä, miten itärajalle tulleista turvapaikanhakijoista rakennetaan ”toisia”. Huomioin myös, mitkä tai ketkä muut asiat tai henkilöt mahdollisesti asetetaan uutisissa ”toisiksi”. Lisäksi kiinnitän huomioni siihen, millaisten diskursiivisten valintojen avulla toiseutta tuotetaan ja kenelle uutisteksteissä annetaan toimijuus.

Lähestyn tavoitetta itärajan tuntumassa ilmestyvien paikallislehtien uutisten näkökulmasta. Laajasta alueellisesta tavoitavuudestaan huolimatta paikallislehdet muodostavat Ojajärven (2014, s. 11) mukaan merkittävän, mutta samalla tutkimuksellisesti jokseenkin tuntemattoman osan suomalaista sanomalehdistöä. Se on jäänyt tuntemattommaksi siitäkin huolimatta, että paikallisjournalismin avulla voidaan päästä tutkimaan kiinnostavia ilmiöitä yhteiskunnan ruohonjuuritasolla (Gulyas & Hess, 2024, s. 10).

Aiemmassa tutkimuksessa toiseutta on käsitelty laajasti eri kontekstien kautta. Esimerkiksi rajojen ja rajanvedon näkökulmasta toiseutta ovat tutkineet van Houtum ja van Naerssen (2002), jotka kiinnittivät huomiota erityisesti rajanvetodiskurssien ja -toimien luomiin kuviin siirtolaisuudesta. Van Houtum (2021) on myös palannut tarkastelemaan aihetta myöhemmin, ja pohtinut aihetta nyky-yhteiskunnan ja tulevaisuuden näkökulmasta. Toiseuttamista on tutkittu myös kriittisen diskurssianalyysin keinoin muun muassa maahanmuuton ja pakolaisuuden konteksteissa (Huot ja muut, 2015; Tekin, 2022).

Niin rajoja kuin turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien esittämistä erilaisissa mediateksteissä ja kuvissa on tutkittu paljon esimerkiksi representaatioiden ja diskurssien näkökulmasta. Esimerkiksi Paasi (1999) on tutkinut Suomen ja Venäjän välistä rajaa ja sen muodostumista diskurssien kautta, ja Chouliaraki (2017) on puolestaan tarkastellut turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien itsestään luomia representaatioita digitaalisissa uutisissa. Martikainen ja Sakki (2021) ovat puolestaan tarkastelleet toiseuden rakentumista sanomalehtien uutiskuvissa epäinhimillistämisen käsitteen avulla. Suomalaisessa tutkimuksessa on usein keskitytty tarkastelemaan valtakunnallisia medioita (ks. esim. Pellander & Horsti, 2018), ja tämän lisäksi valtakunnallisten medioiden, esimerkiksi Helsingin Sanomien, luomia representaatioita on tarkasteltu monissa pro gradu -tutkimuksissa (ks. esim. Toivonen, 2017; Tuomisto, 2017). Oma tutkimukseni täydentää tehtyä tutkimusta ottamalla tarkasteluun paikallislehdet.

Kansainvälisesti rajatutkimusta ylipäänsä on tehty paljon, ja yleisiä tutkimuskonteksteja ovat olleet muun muassa Yhdysvaltojen ja Meksikon välinen raja (ks. esim. Vega, 2022),

Israelin ja Palestiinan raja (ks. esim. Gandolfo, 2016) sekä eri rajat Euroopassa (ks. esim. Avraamidou & Ioannou, 2023; Schimanski, 2015). Myös Suomessa rajatutkimusta on tehty muun muassa maahanmuuton ja pakolaisten näkökulmasta (ks. esim. Martikainen & Sakki, 2021) sekä Suomen ja Venäjän rajan näkökulmasta (ks. esim. Paasi, 1999). Suomenkielisessä rajatutkimuksessa toiseuttaminen on kuitenkin jäänyt vähemmälle huomiolle, ja oman tutkimukseni tarkoituksena on täyttää tätä tutkimusaukkoa.

Lisäksi kiinnostavan näkökulman oman tutkimukseni roolille tutkimuskentällä tarjoaa Franceschelli (2020), joka on tarkastellut maailmanlaajuisia maahanmuuttoliikettä paikallisen yhteisön näkökulmasta. Hän nimittäin huomauttaa, että tutkimuksissa on annettu vähemmän huomiota sille, miten paikalliset ihmiset artikuloivat omia näkemyksiään maahanmuuton vaikutuksista (Franceschelli, 2020, s. 592). Raja-alueiden paikallisväestö kokeekin usein ensimmäisenä rajalla tapahtuvan liikehdinnän aiheuttamat vaikutukset ympäristössään. Siksi tarkastelen omassa tutkimuksessani toiseuden muodostumista itärajan paikallisten toimijoiden näkökulmasta ja lähestyn siten myös Franceschellin (2020) esittämää tutkimusaukkoa.

Tutkimukseni ajallista merkittävyyttä korostaa nykyinen turvallisuuspoliittinen maailmantilanne, joka on kiristynyt esimerkiksi Venäjän vuonna 2022 aloittaman hyökkäyssodan Ukrainaan vuoksi. Sisäministeriön (n.d.) mukaan kansainvälistä suojelua hakevien määrä on kasvanut sodan vuoksi. Maailmantilannetta kiristää myös Israelin ja Hamasin välinen konflikti, joka linkittyy myös toiseuteen: Helsingin yliopiston sosiaalipsykologian professorin mukaan Euroopassa ”toisina” nähdään nyt maahanmuuttajat ja etenkin muslimit (Haikala, 2024). Myös itärajan yli talvella 2023–2024 tulleista turvapaikanhaki-joista valtaosa oli lähtöisin Lähi-idän muslimienemmistöisistä valtioista (Rimpiläinen, 2024).

Mielekkyyttä tutkimukseeni tuo myös se, että talven 2023–2024 kaltaisia tapahtumia on nähty itärajalta jo talvella 2015–2016. Myös silloin puhuttiin Venäjän aiheuttamasta hybridioperaatiosta, kun pohjoisimpien rajanylityspaikkojen kautta Suomeen saapui 1700

turvapaikanhakijaa muutamassa kuukaudessa (Mäntymaa, 2023). Tapahtumilla on monia samankaltaisuuksia, mutta aikaisemmin maahantuloa ei ratkaistu rajoja sulkemalla vaan poliittisin keinoin neuvottelemalla (Toivonen & de Fresnes, 2023). Nyt vastaavia keskusteluyhteyksiä ei ole, sillä muuttuneen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi maiden välit ovat kiristyneet. Vaikka tutkimukseni tarkoituksena ei ole vertailla eri vuosien tapahtumia keskenään, tuo historiallinen konteksti tutkimukseni aiheeseen silti kiinnostavan huomion.

1.2 Aineisto

Tutkimukseni aineisto koostuu itärajan rajanylityspaikkojen läheisyydessä ilmestyneissä sanomalehdissä julkaistuista uutisartikkeleista ja uutiskuvista, joissa kuuluu paikallisten toimijoiden ääni. Valitsin aineistoksi nimenomaan rajanylityspaikkojen läheisyydessä ilmestyvät paikallislehdet siksi, että ne ilmestyvät alueilla, joiden kautta turvapaikanhakijoita saapui Suomeen. Siksi niiden voi olettaa olevan lähellä paikallisten toimijoiden näkökulmaa. Tämän vuoksi määrittelin aineiston kriteeriksi myös sen, että lehden pääilmestymispaikkakunnassa oli myös oltava vähintään yksi raja-asema. Rajasin juttujen julkaisuajankohdan aikavälille 1.11.2023-29.2.2024, sillä tuona aikana ilmiö oli tuoreimmillaan ja siitä uutisoitiin laajasti. Etenkin marras-joulukuussa 2023 itärajan tilanteesta uutisoitiin paljon, sillä rajoja suljettiin tuolloin lyhyemmiksi ajoiksi kerrallaan, ja niiden avaamista myös kokeiltiin.

Aineisto on kerätty seuraavista sanomalehdistä: Koti-Lappi, Koillissanomat, Kuhmolainen, Uutisvuoksi, Kaakonkulma ja Etelä-Saimaa. Valitsin lehdet Uutismedian liiton sanomalehtihaun avulla, josta katsoin lehtien ilmestymispaikat ja vertasin niitä kuntiin, joissa itärajan rajanylityspaikat sijaitsevat. Taulukossa 1 on eriteltyä tarkemmin lehtien tietoja. Tiedot lehtien ilmestymisalueista ja -kerroista sekä lehtityypistä olen kerännyt Uutismedian liiton (n.d. -a) sanomalehtihausta. Lehtien levikitiedot noudin Kansallisen Mediatutkimuksen (KMT) yhteydessä tuotetusta lukijamääräraportista (KMT, 2024). Levikki-sarakkeeseen merkitsin lehden kokonaistavoittavuuden, joka sisältää sekä painetun että

verkossa ilmestyvän lehden yhteisen lukijamäärän, joka lehden yhdellä numerolla keskimäärin on.

Taulukko 1. Aineistoon kuuluvien lehtien ilmestymistiedot sekä niiden ilmestymisalueella sijaitsevat raja-asetat.

Lehti	Levikki	Pääilmestymispaikkakunta	Ilmestymiskerrat/viikko	Lehtityyppi	Pääilmestymispaikkakunnalla sijaitseva raja-asema
Koti-Lappi	28 900	Kemijärvi, Lappi	1	Kaupunkilehti	Salla
Koillissanomat	45 700	Kuusamo, Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi	3	Paikallislehti	Kuusamo
Kuhmolainen	19 800	Kuhmo, Kainuu	2	Paikallislehti	Vartius
Uutisuoksi	84 600	Imatra, Etelä-Karjala	5	Paikallislehti	Imatra
Kaakonkulma	8 800	Virolahti, Kymenlaakso	1	Paikallislehti	Vaalimaa
Etelä-Saimaa	140 000	Lappeenranta, Etelä-Karjala	6	Päivälehti	Nuijamaa ja Vainikkala

Keräsin tutkimukseni aineiston ePress-lehtipalvelusta digitaalisista näköislehdistä käyttämällä palvelun omaa laajaa hakutoimintoa. Hakukriteereinä olivat ilmestymisen aika-väli, lehden nimi sekä hakusana ”raja”. Yhteensä tein erillisiä hakuja kuusi. Hakutoiminto kerää tuloksista kaikki hakusanan ilmestymiskerrat, mukaan lukien sanan taivutetut muodot. Valitsin hakusanan, sillä se oli tarpeeksi yleinen, jotta sillä kerätyistä hakutuloksista voisi valita mukaan tutkimuksen kannalta oleelliset artikkelit. Tarkempi hakusana, esimerkiksi ”itäraja”, olisi voinut olla liian poissulkeva termi.

Koska hakutoiminto antaa omina hakutuloksinaan kaikki hakusanan ilmestymiskerrat, voi hakutuloksiin nousta sama artikkeli monta kertaa. Tämän vuoksi huomioin aineistossa kunkin artikkelin vain kerran. Lisäksi hakutuloksissa voi olla myös hakusanan sisältäviä mutta aiheeseen muutoin liittymättömiä uutisia. Tämän takia keräsin aineiston siten, että kävin silmäillen aikavälin hakutulokset läpi ja poimin mukaan vain sellaiset

uutisartikkelit, joiden pääasiallinen aihe oli itärajan tilanne eikä se ollut esimerkiksi sivu-
mainintana muun aiheen yhteydessä.

Tämän jälkeen rajasin aineistoa vielä siten, että kerättyjen artikkelien joukosta valitsin
mukaan lopulliseen aineistoon vain ne artikkelit, joissa on selkeästi havaittavissa paikal-
listen toimijoiden ääni. Tässä tutkimuksessa paikallisten toimijoiden äänen selkeä kuulu-
minen artikkelissa tarkoittaa sitä, että juttuun on haastateltu paikallista asukasta tai alu-
eella työskentelevää henkilöä, kuten rajavartioston edustajia. Aineistosta rajautuivat
pois niin ikään myös mielipidekirjoitukset ja pääkirjoitukset, sillä tavoitteenani on tutkia
toiseuden rakentumista nimenomaan uutisartikkelien teksteissä ja kuvissa, ei niinkään
sanomalehdissä yleensä. Tämä rajaus on tehty siitäkin huolimatta, että toimituksen pää-
tökset julkaistavista mielipideteksteistä voivat mahdollisesti vaikuttaa diskurssien muo-
dostumiseen.

Rajausten lisäksi aineistolähteiksi valikoiduista lehdistä on nostettava esiin muutamia
tärkeitä huomioita, jotka vaikuttavat aineiston kokoon. Ensinnäkin, vaikka raja-
asemia on itärajalta yhdeksän, se ei suoraan näy aineistolähteiksi valittujen lehtien määrässä. Esi-
merkiksi Etelä-Saimaa-lehden kotipaikkakunta on Lappeenranta, jonka alueella sijaitse-
vat sekä Nuijamaan että Vainikkalan rajanylityspaikat. Tämän lisäksi lopullisen aineiston
ulkopuolelle jäi aiemmin kuvailtujen rajauksien vuoksi myös Raja-Joosepin rajanylityspaik-
kan läheisyydessä ilmestyvä paikallislehti Inarilainen. Inarilaisen hakutuloksista yksikään
ei täyttänyt paikallisten toimijoiden näkökulmavaatimusta.

Toiseksi, koska Lappeenrannan alueella ilmestyvä paikallislehti Lappeenrannan uutiset
on ollut tauolla vuodesta 2020 lähtien, alueella ilmestyy pääasiassa päivälehti Etelä-Sai-
maa. Etelä-Saimaa on levikiltään suurempi ja julkaisutahdiltaan tiiviimpi kuin muut leh-
det. Lappeenrannan alueella sijaitsee kuitenkin kaksi raja-
asemaa, joista varsinkin Nuija-
maan raja-
asema on ollut ilmiön keskiössä sinne saapuneiden turvapaikanhakijoiden
suuren määrän vuoksi. Tutkimuksessani painotan enemmän uutisartikkeleiden

sisällöllistä merkitystä, joten aineistolähteiden eri kokoluokka ja levikki eivät aiheuta merkittäviä ongelmia tutkimuksessani.

Valitsin nämä lehdet aineistolähteikseni siksi, että halusin tutkimuksessani keskittyä siihen, miten juuri itärajan läheisyydessä julkaistavat lehdet luovat toiseutta diskursiivisesti. Itärajan läheisyydessä julkaistavat lehdet voivat ilmestymisalueensa vuoksi tuoda itärajan tilanteesta talvella 2023–2024 esiin sellaisia näkökulmia, joita valtakunnallisissa lehdistä ei välttämättä pystytä tavoittamaan. Paasin (1999, s. 670) mukaan rajat ovat olemassa ja saavat merkityksiä eri yhteiskunnan tasoilla, ja näitä merkityksiä toistetaan erityisesti paikallisten ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Hän kuitenkin toteaa, että koska raja-alueet yleensä ovat maiden periferioita esimerkiksi taloudellisesti, rajat ja niiden varsinaiset merkitykset luodaan maiden keskustoissa. Tämän vuoksi rajoista ja niiden rooleista on samanaikaisesti olemassa useita eri diskursseja (Paasi, 1999, s. 670). Omassa tutkimuksessani tarkastelen, miten toiseus rakentuu itärajan paikallislehdistä rajojen kontekstissa.

Keräsin aineiston pdf-tiedostoina näköislehdistä omalle laitteelleni, jotta ne olisivat yhdessä paikassa, ja samalla voisin käyttää niitä myös muualla kuin ePress-palvelun käyttöpaikoilla. Edellä mainittuja rajauksia noudattaen lopullinen tutkimusaineisto koostuu yhteensä 47 uutisartikkelista ja 75 näiden uutisartikkelien yhteydessä olevasta kuvasta. Taulukossa 2 esittelen, miten artikkelit ja kuvat jakautuivat lehtien välillä.

Taulukko 2. Aineiston artikkelien ja kuvien jakautuminen.

Lehti	Artikkelien määrä	Kuvien määrä
Koti-Lappi	2	2
Koillissanomat	3	6
Kaakonkulma	1	1
Kuhmolainen	7	8
Uutisvuoksi	11	15
Etelä-Saimaa	23	43
Yhteensä	57	75

Kun lasketaan, kuinka monelle sivulle aineiston artikkelit jakautuvat, aineiston koko on 52 sivua. Koska artikkelien pituus kuitenkin vaihtelee lyhyistä kainalojutuista aukeaman mittaisiin lukujuttuihin, sivumäärä ei ole tarkoin tapa kuvata aineiston kokoa. Myös kuvien määrä ja koko artikkeleissa vaihtelee, minkä vuoksi aineiston artikkelit ovat eri mittaisia ja veivät eri määrän tilaa sivuilta.

1.3 Menetelmä

Tutkimukseni on laadullista, ja tutkimusmenetelmänä hyödynnän tässä tutkimuksessa kriittistä diskurssianalyysiä. Diskurssin määritelmä on Pietikäisen ja Mäntysen (2019) mukaan dynaaminen ja monimerkityksinen. Tässä tutkimuksessa ymmärrän diskurssin Pietikäisen ja Mäntysen (2019) ajatusta mukailien kielenkäyttönä osana sosiaalista toimintaa, joka voi olla puhutun ja kirjoitetun ilmaisun lisäksi myös esimerkiksi multimedialista. Palaan diskurssin määritelmään tarkemmin luvussa 3.

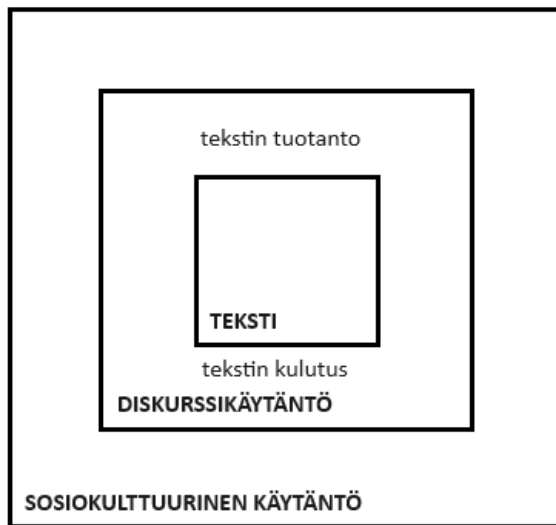
Pietikäisen ja Mäntysen (2019) mukaan diskurssintutkimuksen keskeisin näkemys on ajatus kielestä sosiaalisena toimintana, ja siksi kielenkäytöllä on myös väliä. Heidän mukaansa diskurssintutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten erilaisia todellisuuksia ja tapahtumia merkityksellistetään ja millaisia seurauksia tällä toiminnalla on. Myös Fairclough (2010, s. 264–265) toteaa, että sosiaaliset käytänteet rakentavat osaltaan sosiaalista järjestystä. Tämän vuoksi diskurssianalyysi sopii myös omaan tutkimukseeni, sillä tavoitteenani on tarkastella sitä, miten sanomalehti uutiset rakentavat toiseuden diskursseja ja muodostavat näin sosiaalista todellisuutta aiheesta.

Fairclough'n (2010, s. 45) mukaan diskurssianalyysi voidaan jaotella kriittiseen ja kuvailevaan analyysiin sen perusteella, mitä analyysillä aiotaan saavuttaa. Hän toteaa, että kuvailevassa analyysissä ei pyritä selittämään diskursiivisen toiminnan syitä ja taustalla vaikuttavia ideologioita, valtasuhteita tai niiden vaikutuksia. Kriittinen diskurssianalyysi puolestaan pyrkii ymmärtämään diskursseja, niiden syitä ja niiden aiheuttamia seurauksia kuvailevaa diskurssianalyysiä laajemmin. Sen keskiössä on ajatus siitä, että

ideologiset ja usein itsestäänselvyksinä pidetyt väittämät vaikuttavat yksilöiden asettumiseen sosiaalisina toimijoina (Fairclough, 2010, s. 26). Tässä tutkimuksessa nojaan kriittisen diskurssitutkimuksen perinteeseen, sillä olen tutkimuksessani erityisesti kiinnostunut siitä, miten kielenkäyttö tuottaa sosiaalista ja poliittista eriarvoisuutta.

Keskeistä kriittisessä diskurssianalyysissä on se, millaiset diskurssit saavat keskeisen aseman ja se, millaisia asemia hegemoniset diskurssit rakentavat alistettujen ryhmien jäsenille (Suoninen, n.d.). Kriittisen diskurssianalyysin periaatteiden mukaan valtasuhteet ovat diskursiivisia, diskurssit rakentavat yhteiskuntaa ja kulttuuria ja diskurssit välittävät ja vahvistavat ideologioita (Fairclough ja muut, 2011, s. 405–409). Fairclough'n (2010, s. 31) mukaan kriittinen tutkimusote diskurssianalyysissä pyrkii myös valaisemaan näitä diskurssien muodostamia, luonnollisina ja itsestäänselvyksinä pidettyjä seurauksia, jotka usein jäävät huomaamatta. Tarkastelemalla diskursseja kriittisesti voidaankin nähdä yhteiskunnan normeja ja niiden muodostamia valtasuhteita. Näitä itsestäänselvyksiä ja niistä aiheutuvaa eriarvoisuutta pyrin tuomaan esille omassa tutkimuksessani.

Tutkimukseni viitekehyksenä on erityisesti kuviossa 1 esitetty Fairclough'n (1997, s. 82) kehittämä kolmitasoinen viitekehys kriittiselle diskurssianalyysille, jonka avulla voidaan ottaa huomioon diskurssin kaksijakoinen luonne ja tarkastella sekä tekstin että sosiaalisen todellisuuden vaikutuksia diskurssin muodostumiseen. Fairclough'n (1997, s. 81) kuvio havainnollistaa, kuinka diskurssikäytäntö eli erilaiset tekstin tuottamisen ja kuluttamisen tavat toimivat välittäjänä tekstuaalisen ja sosiokulttuurisen välillä. Sosiokulttuuriset käytännöt muokkaavat tekstejä muuttamalla diskurssikäytäntöjä, mikä puolestaan vaikuttaa tekstien ominaisuuksiin (Fairclough, 1997, s. 81–82). Omassa tutkimuksessani huomioin kolmitasoisuuden tarkastelemalla tekstitason piirteitä, jonka jälkeen peilaan havaintoja suurempaan sosiokulttuuriseen käytäntöön.

Kuvio 1. Kriittisen diskurssianalyysin analyttinen viitekehys (Fairclough, 1997, s. 82).

Koska tarkastelen tutkimuksessani sekä uutisten tekstejä että kuvia, on tutkimukseni myös multimodaalista. Romanon ja Porton (2016, s. 5) mukaan suurin osa diskursiivisista tilanteista on multimodaalisia. Multimodaalisuudella tarkoitetaan erilaisia viestinnällisissä prosesseissa yhdistyviä merkkisysteemejä, jotka viestintätilanteeseen osallistuvien on yhdistettävä toisiinsa (Stöckl, 2004, s. 9). Esimerkiksi painettu media yhdistää kuvia ja kieltä viestien välittämiseksi (Stöckl, 2004, s. 12). Omassa tutkimuksessani tarkastelen siksi myös uutisartikkelien kuvia, sillä niillä on osansa diskurssien muodostumisessa.

2 Rajat muuttuvina ja monimerkityksisinä objekteina

Rajan sanakirjamääritelmä on neutraalin yksinkertainen: se on hallinnollinen tai omistusoikeuteen perustuva maa- ja vesialueita erottava linja maastossa tai kartassa ja erottaa esimerkiksi valtioiden alueita (Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy, 2022). Van Houtumin (2021, s. 34) mukaan nykyään rajoista puhuttaessa ajatellaankin edelleen usein kahden eri alueen välistä kirjaimellista seinää, vaikka sellaisia ei todellisuudessa rajoilla juuri ole. Rajat ovat rakenteellisesti, etymologisesti ja historiallisesti kietoutuneita väkivallan ja konfliktien ilmiöihin (Brambilla & Jones, 2020), eivätkä näin ole täysin kiistattomia tai yksiselitteisiä objekteja.

Tässä luvussa tarkastelen rajoja ja rajakäsityksessä tapahtuneita muutoksia historian saatossa, sekä aiemman rajatutkimuksen näkökulmia ja tutkimuskohteita. Lisäksi esittelen englanninkielisestä rajatutkimuksesta peräisin olevan *borderscape*-termin, jolle ei ole vakiintunutta suomennosta. Tässä tutkielmassa suomennan termin rajatilaksi. Tässä luvussa tarkastelen myös rajatiloja ja rajoja medioiden tuottamina, ja avaan paikallisjournalismin erityispiirteitä mediakentällä. Lisäksi avaan itärajan tilanteen tapahtumia ja esittelen sen aiheuttamaa mediahuomiota. Liitän myös talven 2023–2024 itärajan tapahtumat historialliseen kehykseen osana Suomen ja Venäjän rajanaapuruuden vaiheita.

2.1 Karttaviivoista abstraktimpaan rajakäsitykseen

Kun tarkastellaan historiaa, rajat voidaan Brambillan ja Jonesin (2020) mukaan nähdä väkivallan välineenä poliittisen vallan ylläpitämiseksi ja levittämiseksi Heidän mukaansa jo Rooman valtakunnan ajoista lähtien rajanveto on ollut keskeinen osa läntisen yhteiskunnan politiikkaa ja sen järjestystä. Myöhemmin käsitys rajoista pelkistyi heidän mukaansa tarkoittamaan alueita jakavia viivoja kartoilla, jotka ovat vahvin vallankäytön merkki modernista läntisestä suvereniteetista. Paasi (1999, s. 670) mainitsee, että 1900-luvun alussa alueellisuuden merkitys ja tiukkojen rajojen vetämisen merkitys kasvoi. Siksi

rajatutkimuksen kieli on pitkälti kehittynyt poliittisen maantieteen kentällä, sillä uutta sanastoa tarvittiin kuvaamaan valtiokeskeistä, modernia maailmaa (Paasi, 1999, s. 670).

Kylmän sodan jälkeen 1990-luvulla vallalla oli käsitys ”rajattomasta” maailmasta (Johnson ja muut, 2011, s. 61), mutta tämä näkemys on sittemmin väistynyt kompleksisemmän rajakäsityksen myötä. Esimerkiksi Anderson (2012, s. 139) toteaa, että käsitys rajattomasta maailmasta ja valtioiden merkityksen vähentymisestä on selvästi erillään todellisuudesta jo sen vuoksi, että maailmassa on olemassa yli 190 valtaapitävää entiteettiä. Lisäksi van Houtumin ja van Naerssenin (2002, s. 127) mukaan etenkin maahanmuuttoon liittyvissä asioissa yksikään valtio ei toteuta toimissaan näkemystä rajattomuudesta. Rajat onkin siis jo todellisen elämän käytäntöjen vuoksi nähtävä olemassa olevina objekteina, eikä niiden merkitys ole liikkumisen helpottumisesta huolimatta kadonnut. 1980- ja 1990-luvuilla herättiinkin uudelleen rajojen keskeiseen asemaan politiikan ja päivittäisen elämän järjestyksessä (Brambilla, 2015, s. 14–15).

Nykyään rajojen merkitys on noteerattu yhteiskunnassa, ja lisäksi ne ymmärretään aikaisempaa moniulotteisemmin. Mezzadran ja Neilsonin (2013, s. 3) mukaan rajat eivät ole enää vain maantieteellisiä viivoja tai alueiden rajoja. Sen sijaan niistä on heidän mukaansa tullut sosiaalisia instituutioita, jotka muodostuvat rajavalvonnan ja rajojen ylittämisen välisissä jännitteissä. Rajat eivät myöskään ole paikkaan ja aikaan sidottuja, vaan ne symboloivat alueellisia eroja tuottavaa sosiaalista toimintaa (van Houtum & van Naerssen, 2002, s. 126). Myös Balibarin (2022, s. 71) mukaan rajan käsitteeseen liittyy paljon eri merkityksiä, jotka voivat lisäksi muuttua. Hän toteaa, että rajat eivät enää ainoastaan sijaitse valtioiden rajoilla suojelemassa niiden suvereniteettia, vaan niitä on erityisesti siellä, missä tieto, ihmiset ja asiat liikkuvat. Rajoja voikin käytännössä nähdä missä tahansa, missä asioita ja ihmisiä erotetaan toisistaan eri tavoin.

Nykyään rajatutkimuksessa rajoja tarkastellaan konkreettisia rajalinjoja abstraktimpina objekteina eri näkökulmista. Esimerkiksi Peñan (2023, s. 766) mukaan viime aikoina rajatutkimuksessa on esitetty, että rajat ovat liikkuvia ja muuttuvia. Erilaisia näkökulmia

tutkimuksessa ovat olleet muun muassa rajojen näkeminen järjestyksen ja toiseuttamisen välineenä sekä rajojen ymmärtäminen kiisteltynä tiloina (Peña, 2023, s. 768). Henriksson ja muut (2023) puolestaan ymmärtävät rajat niinä toimina ja järjestelyinä, jotka määrittelevät maantieteellisten ja sosiaalisten etäisyyksien välillä liikkumista. Heidän mukaansa rajat ovat kiistanpaikkoja, joilla on keskeinen rooli identiteettien, politiikan ja pääoman edistämässä. Erilaiset tutkimukselliset näkökulmat rajoihin tuovat esiin myös niiden moniulotteisuutta.

2.2 Rajatiloja ja rajanvetoa

Monimerkitysisemmän rajakäsityksen myötä rajojen tarkastelussa on otettu käyttöön erilaisia tarkastelukulmia, jotka kuvaavat niiden muuttuvaa, ajasta ja paikasta riippumatonta luonnetta tarkemmin. Esimerkiksi van Houtumin ja van Naerssenin (2002, s. 126) mukaan tulisi puhua ennemminkin rajanvedosta (eng. bordering). Heidän mukaansa se kuvastaa paremmin niitä strategisia ja jatkuvia toimia, joilla erotetaan ihmisten, rahan ja tavaroiden liikkumista. Yuval-Davis ja muut (2018) määrittelevät rajanvedon jokapäiväiseksi rajojen rakentamiseksi ideologian, kulttuurien, diskurssien, poliittisten instituutioiden, asenteiden ja arkipäiväisen transnationalismin kautta.

Rajanvedon käsite liittyy läheisesti toiseen rajatutkimuksessa käyttöön otettuun rajatilan käsitteeseen. Rajatila on Schimanskin (2015, s. 35–36) mukaan tapa lähestyä rajoja ja rajanvetoprosessia laajemmin kuin pelkästään rajan ja niiden muodostamien tilojen ja alueiden kautta: rajatilat pitävät sisällään koko rajanvetoprosessin. Hän esittää, että rajatilan käsite toimii samalla tavalla kuin Appadurain (2006) käsitteet *ethnoscape*, *mediascape*, *technoscape*, *financescape* ja *ideoscape*. Appadurai (2006, s. 589) rinnastaa *scape*-loppuosalla edellä mainitut käsitteet maisemaan, joka katselukulman mukaan näyttäytyy aina erilaisena. Tämä auttaa hänen mukaansa näkemään näiden käsitteiden muuttuvan, epäsäännöllisen ja subjektiivisen luonteen, minkä ansiosta ne myös näyttävät erilaisina riippuen toimijoiden historiallisista, kielellisistä ja poliittisista taustoista.

Niinpä myös rajatilat ovat muuttuvia ja kompleksisia kokonaisuuksia, jotka näyttäytyvät ihmisille subjektiivisen perspektiivin kautta. Vaikkapa syntyperäinen suomalainen voi siis käsittää rajatilan hyvin eri tavalla kuin esimerkiksi Välimeren ylittävä pakolainen Lähi-idästä. Myös Ellebrech (2020, s. 40–41) esittää samankaltaisen esimerkin korostaessaan rajojen epäsäännöllisyyttä ja subjektiivisuutta: hänen mukaansa eri ihmiset kokevat rajat eri tavoin, ja niiden ylittäminen vaatii eri ihmisiltä eri keinoja.

Koska rajatilan käsite mahdollistaa rajojen tarkastelun laajemmin, niiden avulla voidaan myös tuoda näkyväksi rajojen luonnetta muuntuvana subjektiivisena ja objektiivisena tilana. Rajatiloissa eri toimijat määrittelevät, muokkaavat ja kyseenalaistavat olemassa olevia rajoja jatkuvasti. Näitä toimijoita ovat esimerkiksi rajavartijat ja muut viranomaiset, paikalliset yhteisöt ja kokonaisuudessaan tavalliset ihmiset (Henriksson ja muut, 2023). Voisikin siis ajatella, että rajatiloissa tehdään ja kohdataan rajoja jatkuvasti. Näin myös yhdistyvät sekä rajatilan että rajanvedon käsitteet: rajatiloissa eri toimijat vetävät rajoja omista lähtökohdistaan, ja muut kohtaavat nämä rajat oman näkökulmansa lävitse. Esimerkiksi Suomessa maan fyysisillä rajoilla rajavartijoita ja heidän toimintaansa sitovat muun muassa erilaiset lait. Lakien myötä heidän toimintansa on tietynlaista ja tuottaa liikkumista rajoittavia rajanvetoja. Nämä rajanvedot taas voivat näyttäytyä esimerkiksi raja-alueen asukkaille turvana, ja Suomeen pyrkivälle turvapaikanhakijalle byrokraattisena viidakkona ja esteenä maahanpääsulle.

2.3 Medioituneet rajatilat

Brambillan (2015, s. 20–21) mukaan rajatilojen käsitteen kautta rajoja voidaan tarkastella myös laajemmin representaatioiden ja niiden muodostamien diskursiivisten kehysten kautta. Rajat nähdään erilaisten diskurssien, toimintatapojen ja ihmissuhteiden muo-vaamina konsepteina (Brambilla, 2015, s. 21). Rajoja muodostuu siksi myös muualla kuin fyysisellä rajalla, esimerkiksi median välityksellä.

Polynczuk-Aleniuksen (2024) mukaan medioita voidaan tarkastella eräänlaisina rajatilojen luojina, joiden rakentamat diskurssit antavat rajoille sekä poliittisia että sosiaalisia merkityksiä. Myös Chouliarakin ja Georgioun (2019, s. 31) mukaan jatkuva medioituminen eli medioiden merkityksen kasvaminen rakentaa rajat poliittisina ja moraalisisina tiloina. He tarkastelevat medioituneita rajoja ennen kaikkea digitaalisina rajoina, jotka yhdistävät sekä todelliset rajat että medioiden diskursiiviset ja representaatiolliset tavat tuottaa symbolisia rajoja. Medioiden kautta voidaankin siis tarkastella rajoille annettuja sosiaalisia ja poliittisia merkityksiä sekä näiden kautta luotuja symbolisia rajoja.

2.3.1 Paikallisjournalismi kansalaisten äänen esiin tuojana ja merkitysten rakentajana

Medioilla, journalismilla ja uutisilla on vaikutusta siihen, miten niiden yleisöt ymmärtävät eri aiheet. Wantan ja Alkazemin (2018, s. 189) mukaan journalismilla voidaan esimerkiksi vaikuttaa julkiseen keskusteluun sekä siihen, millaiset asiat nähdään relevantteina ja tärkeinä. He toteavat näin tapahtuvan silloin, kun eri aiheita ja tapahtumia korostetaan ja tuodaan esille enemmän kuin toisia. Tämän lisäksi uutiset rakentavat kehyksiä, joiden kautta eri aiheet esitetään ja nähdään samalla, kun kyseisiä kehyksiä myös luodaan tietoisesti uutismedioissa (D'Angelo & Shaw, 2018). Uutiset myös vaikuttavat siihen, miten todellisuus ymmärretään.

Paikallisjournalismi ja valtakunnallinen journalismi voivat tuottaa toisistaan poikkeavia merkityksiä todellisuudesta. Esimerkiksi Bauer (2024, s. 660–661) mainitsee, että uutisten tulokulmissa ja kehyksissä ei pitäisi olla eroja, koska paikalliset lehdet ottavat mallia valtakunnallisista medioista muun muassa vähempien lähderesurssien vuoksi. Toisaalta hän kuitenkin esittää myös näkökulman, jonka mukaan eroja voi siltäkin esiintyä: paikallislehdissä sosiaaliset vaikutteet, paikallinen konteksti tai maantieteelliset huolenaiheet muovaavat uutisten sisältöjä. Heiselbergin ja Hopmannin (2024) mukaan paikallisjournalismi puolestaan eroaa valtakunnallisesta journalismista neljällä tavalla. Heidän mukaansa paikallisjournalismi pitää paikallista hallintoa ja päättäjiä vastuussa, tukee

paikallisyhteisön identiteettiä kertomalla heitä koskevista asioista, on vähemmän sensaatiohakuinen kuin valtakunnallinen journalismi ja kertoo tarinoita paikallisista ihmisistä. Voikin siis olettaa, että paikallisjournalismilla on omat erityispiirteensä, jotka välttämättä vaikuttavat niiden tuottamiin sisältöihin ja tuottamiin merkityksiin.

Heiselbergin ja Hopmannin (2024) mukaan paikallisjournalismi voidaan määritellä maantieteen ja päämäärän mukaan. Näiden kahden osa-alueen mukaan paikallisjournalismia toteutetaan sekä urbaaneissa että ei-urbaaneissa yhteisöissä, ja sen tavoite on palvella oman alueensa tarpeita ja haluja jakamalla merkityksellistä sisältöä alueellisesti rajatussa kontekstissa. Paikallisjournalismilla on lisäksi myös muita erityispiirteitä. Esimerkiksi Wahl-Jorgensenin ja Boellen (2024, s. 1605) mukaan paikallisjournalismi hyödyntää tietynlaisia kerronnan keinoja, jotka tekevät siitä erityisen. Näistä keinoista he käyttävät nimitystä vernakulaari journalismi. Heidän mukaansa se tarkoittaa journalismia, jossa keskiössä on tavallisten paikallisten ihmisten elämä ja huolenaiheet. Paikallisjournalismi myös vaalii tavallisten ihmisten kokemusten ja historian taltiointia, minkä vuoksi se rakentaa myös yhteiskunnan kollektiivista muistia tarjoamalla näkökulmia historiallisista tapahtumista (Edy, 1999, s. 72; Wahl-Jorgensen & Boelle, 2024).

Vaikka paikallismediat ovat tärkeässä roolissa paikallisten yhteisöjen todellisuuden rakentamisessa, on paikallisjournalismin kentällä tapahtunut ajan kuluessa muutoksia. Nielsenin (2015, s. 2) mukaan paikallisjournalismi ja journalismi ylipäänsä ovat murroksessa nykypäivän mediakentän muuttuessa erityisesti digitaalisen median yleistyessä. Hänen mukaansa muutokset eivät ole joka paikassa ja tilanteessa identtisiä, mutta muutamia keskeisiä yhteneväisyyksiä on nähtävissä lähes kaikissa hyvässä taloustilanteessa olevissa demokratioissa. Esimerkiksi painettujen sanomalehtien määrä on vähentynyt, lähetystoiminta on muuttunut monikanavatelevisioiden myötä ja digitaalinen media tarjoaa uusia tapoja sisältöjen saavuttamiseksi (Nielsen, 2015, s. 2).

Toimintaympäristön muutoksen ja digipalveluiden yleistymisen sekä entistä paremman saavutettavuuden myötä mediakentän on täytynyt yrittää sopeutua uuteen

markkinatilanteeseen. Monet lehdet esimerkiksi ilmestyvät nykyään verkossa verkkouutisina tai näköislehtinä. Suomessakin tilattavien kaupunkilehtien ja sanomalehtien kuluttaja- ja mediamyyntituloista yhä kasvavampi osa syntyy digimyyntistä, kun taas painettujen lehtien myyntitulot ovat vähentyneet vuodesta 2011 alkaen (Uutismedian liitto, n.d. -b). Digitalisoituminen voi tarjota paikallismedioille myös mahdollisuuksia. Gulyasin ja Hessin (2024, s. 10) mukaan teknologia ja digitaaliset ympäristöt tarjoavat paikallismedialle esimerkiksi mahdollisuuksia vahvistaa yleisöjensä paikallista kuuluvuudentunnetta ja yhteyttä.

2.3.2 Medioiden vallanpaikat ja rajatilat muuttuvalla mediakentällä

Koska uutisten ja median avulla ihmiset saavat tietoa yhteiskunnasta ja rakentavat ymmärrystä tapahtumista ja aiheista, on journalismilla hallussaan myös valtaa määrittellä, miten sosiaalinen todellisuus rakentuu. Seppäsen ja Väliiverosen (2012) mukaan ottamalla mediarepresentaatiot arkeensa ihmiset asettuvat osaksi yhteiskunnan symbolista todellisuutta ja myös sen valtarakenteita. Heidän mukaansa symbolit ja valta kietoutuvat yhteen symbolien meille antaman ja meihin kohdistaman vallan kautta.

Symbolit ovat keskeisiä viestinnän välineitä, ja media on symbolisen pääoman eli vallan kierron ja näkyvyyden yksi keskeisimmistä paikoista (Seppänen & Väliveronen, 2012). Heiselbergin ja Hopmannin (2024) mukaan medioilla on tällaista symbolista valtaa, sillä ne voivat tuottaa ja välittää symbolisia sisältöjä laajoille yleisöille ja siten muovata sosiaalista todellisuutta. Mediat ylipäänsä tavoittavat suuren joukon ihmisiä: esimerkiksi 15–74-vuotiaat suomalaiset viettävät aikaa jonkin median parissa lähes kymmenen tuntia vuorokaudessa (Lindholm, 2023). Paikallismedioilla symbolista valtaa on erityisesti oman yhteisönsä sisällä (Heiselberg & Hopmann, 2024).

Rajoja, rajatiloja ja rajanvetoa voidaan tarkastella medioiden tuottamina symbolisina tuotoksina. Tällöin voidaan myös tutkia, kenellä on valtaa päättää mediassa esiintyvistä, rajoja koskevista diskursseista ja representaatioista. Chouliaraki (2017, s. 91) määrittelee

symbolisen rajanvedon länsimaisissa julkisissa tiloissa tapahtuvaksi ”toisen” olemuksen poistamiseksi autenttisenä toimijana. Hänen mukaansa symbolinen rajanveto voidaan ymmärtää maailmanlaajuisen journalismin mekanismina, joka on läsnä myös omissa uutiskanavissamme. Täten tämä mekanismi myös määrittelee, kuka länsimaisessa julkisuudessa näkyy ja miten ja miksi he ovat esillä (Chouliaraki, 2017, s. 91). Täten ei ole yhden-tekevää, kuka pääsee medioissa ääneen ja millaisia kulmia eri asioista tuodaan esille. Schimanski (2015, s. 36) mainitseekin, että rajatilojen tarkastelussa on tutkittava, kuka päättää rajan paikan ja merkityksen.

Medioituneita rajatiloja on tutkittu vielä suhteellisen vähän, mutta esimerkiksi Pellander ja Horsti (2018) ovat tarkastelleet aihetta kuulumisen, rajaväkivallan ja turvapaikanhakijoiden näkökulmasta. Heidän mukaansa eri toimijoiden asema yhteiskunnassa vaikuttaa siihen, miten heidän kuulumisestaan yhteiskuntaan väitellään rajatiloissa (Pellander & Horsti, 2018, s. 169). Tätä väittelyä tapahtuu esimerkiksi mediassa. Pellander ja Horsti (2018, s. 166) myös mainitsevat, että heidän tarkastelemassaan tapauksessa media tietoisesti jätti erään narratiivin nostamatta esiin. Tämä alleviivaa medioiden roolia rajatilojen luojina ja niiden diskurssien ja representaatioiden rakentajina.

Medioissa artikkelit ja sisällöt koostuvat usein tekstin lisäksi myös visuaalisesta materiaalista. Jhoti ja Allen (2024) tuovat esiin symbolisen rajanvedon visuaalisen ulottuvuuden tutkimuksessaan koskien pakolaisten esittämistä Instagramissa. Heidän mukaansa visuaaliset valinnat korostavat eroja kuvissa olevien pakolaisten ja kuvien tarkoitettujen yleisöjen välillä samalla, kun ne nostavat joitakin pakolaisia suojelua erityisesti ansaitseviksi. Näitä valintoja ovat heidän mukaansa muun muassa stereotyyppisten elementtien käyttäminen ja kuvissa olevien ihmisten tekeminen tunnistamattomiksi. Symbolinen rajanveto siis kietoutuu myös visuaalisiin esityksiin.

2.4 Suomi Venäjän naapurina Euroopan itärajalla

Suomen valtion rajoista selkeästi valvotuin ja puhutuin raja lienee Venäjän vastainen itäraja, joka on kokenut historian saatossa lukuisia eri vaiheita. Laurénin (2012, s. 40) mukaan itärajan rooli on muuttunut paljon vuosien aikana. Vuonna 1917 Suomi itsenäistyi Venäjästä oltuaan ensin 108 vuotta osana Venäjän valtakuntaa. Maailmansotien välissä 1920- ja 1930- luvuilla Suomen asema Neuvostoliiton naapurina nähtiin uhkana maan kansalliselle olemassaololle (Ulkoministeriö, n.d. -a). Suomen ja Venäjän välinen raja nykyisessä muodossaan vedettiin toisen maailmansodan jälkeen, kun Suomi joutui luovuttamaan alueita Venäjälle (Hannonen, 2017, s. 114).

Suomen itsenäistyttyä Venäjästä ja itsenäistymisen jälkeisten sotien päätyttyä raja maiden välillä on kokenut monia aikakausia ja merkityksiä. Paasin (1999, s. 671) mukaan selkeiden poliittisten rajojen perustaminen oli Suomelle erityisen tärkeää kansakunnan rakentamisen ja valtion vahvistamisen vuoksi. Hän mainitsee, että erityisesti Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen rajasta on tullut keskeinen osa taloudellisia, poliittisia, sotilaallisia ja kulttuurisia diskursseja Suomessa.

Kylmän sodan aikana Suomen ja Venäjän välinen raja näyttäytyikin pitkälti kauppasuhteiden maantieteellisenä yhtymiskohtana (Koch, 2018, s. 519). Nortion ja muiden (2022, s. 865) mukaan Suomi tasapainotteli tällöin poliittisen idän ja lännen välillä, ja Venäjäsuhteissa pyrittiin neutraaliuteen: Paasikiven-Kekkonen ulkopoliittikan linja painotti rauhanomaista yhteiseloä Neuvostoliiton kanssa sekä käytännönläheisyyttä. Heidän mukaansa tästä syntyi myös termi ”suomettuminen”, joka kuvastaa kyseisen ajanjakson neutraalia politiikkaa Neuvostoliittoa kohtaan. Kyseisellä termillä on myös negatiivinen merkitys, jolla kuvataan Neuvostoliiton vaikutusvaltaa Suomeen tuona aikana (Nortio ja muut, 2022, s. 865)

Vasta Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen alkoi laajempi yhteistyö Suomen ja Venäjän välillä (Koch, 2018, s. 591). Samalla loppui myös Suomen kylmän sodan aikainen neutraali politiikka, mikä kulminoitui Suomen liittyessä Euroopan Unioniin 1995 (Nortio ja muut,

2022, s. 658). Kolossovin ja Scottin (2012, s. 194) mukaan Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen ihmiset alkoivat liikkua rajan yli, ja yliopistot ja hallinnon edustajat alkoivat kehittää yhteistyösuhteita. Rajan avautuminen on muokannut varsinkin itärajan lähialueiden kehitystä, ja esimerkiksi Etelä-Karjalassa vuodesta 2000 vuoteen 2012 mennessä venäjänkielisten määrä yli kaksinkertaistui (Kähkönen, 2013, s. 40). Rajan avautuminen ei kuitenkaan johtanut täydelliseen raja- ja viisumivapauteen (Kolossov & Scott, 2012, s. 94–195). Hannosen (2017, s. 114) mukaan rajan avautuminen aiheutti suomalaisissa myös ristiriitaisia tunteita. Viisumivapaasta rajasta maiden välillä on keskusteltu aktiivisesti vuodesta 2010 saakka, mutta vuonna 2014 Venäjän Krimin niemimaan sotilaallisella miehityksellä alkaneen Ukrainan konfliktin vuoksi keskustelut lakkautettiin (Hannonen, 2017, s. 115).

Vuonna 2016 Suomen ja Venäjän välinen raja nousi otsikoihin ensimmäisen kerran poikkeuksellisen turvapaikanhakijavirran vuoksi, kun talvella 2015–2016 nähtiin kasvua erityisesti Lapin rajanylityspaikkojen kautta tulevissa turvapaikanhakijamäärissä. Esimerkiksi helmikuun 2016 puoliväliin mennessä Lapin itärajan raja-asemilta oli saman vuoden aikana saapunut jo 800 turvapaikanhakijaa (Tolkki, 2016). Aikaisemmin Sallan ja Raja-Joosepin kautta Suomeen saapui tavallisesti vain muutamia turvapaikanhakijoita koko vuonna (Mäntymaa, 2016). Mäntymaan (2016) haastatteleman Lapin rajavartioston Sallan rajatoimiston päällikön mukaan oli näyttöä siitä, että turvapaikanhakijoiden virta oli organisoitua, ja ilmiön syyt aiheuttivat hämmennystä. Mediassa esimerkiksi pohdittiin, onko kyseessä kenties Venäjän tapa näpäyttää Suomea ja EU:ta (Tolkki, 2016).

Tänä päivänä yhteistyö ja suhdanteet Suomen ja Venäjän välillä ovat muuttuneet. Vuoden 2022 helmikuussa Venäjä aloitti laittoman hyökkäyssodan Ukrainassa ensin tunnustettuaan muutamaa päivää aiemmin Itä-Ukrainassa sijainneet separatistialueet (Tasavallan presidentin kanslia, 2022; Ulkoministeriö, n.d. -b). Sekä alueiden tunnustaminen (Tasavallan presidentin kanslia, 2022) että hyökkäys (Sauli Niinistö, 2022) tuomittiin Suomessa jyrkästi. Niin ikään Suomi on myös osallistunut EU:n jäsenmaana pakotteiden

valmisteluun, hyväksymiseen ja toimeenpanoon, jotka toimivat vastauksena Venäjän aloittamaan sotaan (Ulkoministeriö, n.d. -c).

Samalla kiihtyi myös keskustelu Suomen liittymisestä sotilasliitto Natoon, ja Elinkeinoelämän valtuuskunnan (Metelinen & Larros 2022, kuvio 3) mukaan suomalaisten Nato-jäsenyyden kannatusluvuissa on merkittävää kasvua. Suomesta tuli Naton jäsen huhtikuussa 2023, mutta samalla se merkitsi uutta vastakkainasettelua Venäjän kanssa. Esimerkiksi Yle (Pyy, 2023) kirjoitti, että Venäjän ja Suomen suhteet ovat kariutuneet Venäjän aloittaman sodan ja Suomen Nato-jäsenyyden vuoksi. Myös Helsingin Sanomien (Huhtanen, 2022) haastatteleman tasavallan presidentti Sauli Niinistön mukaan Venäjän kanssa on oltava varuillaan, ja että kansainvälisten jännitteiden tilanne heijastuu myös Suomen ja Venäjän suhteeseen.

Suomalaisten näkemys Venäjästä ja venäläisistä on muovautunut maiden yhteisen historian ja sen tapahtumien seurauksena. Nortion ja muiden (2022, s. 872) mukaan Suomen ja Venäjän välisellä historialla ja rajanaapuruudella on ollut jopa merkitystä suomalaisen kansallisidentiteetin rakentumisessa. Heidän mukaansa suomalaisen identiteetin yksi rakennuspalikoista on ajatus pienestä valtiosta, joka ei pelännyt puolustautua suurta Venäjää vastaan. Toisaalta suomalainen identiteetti rakentuu myös suhteessa tulevaisuuteen, jossa Venäjä nähdään ennalta arvaamattomana ja voimakkaana uhkana (Nortio ja muut, 2022, s. 872).

Myös Laine (2015, s. 93) mainitsee, että Suomen ja Venäjän välisen rajan sulku kylmän sodan aikana ja siitä aiheutunut henkinen välimatka naapurimaan kanssa vaikutti suomalaisten kuvaan Venäjästä. Hänen mukaansa lisääntynyt yhteistyö on hälventänyt kuvaa Venäjästä kasvottomana toimijana, mutta stereotyyppiset mielikuvat ovat edelleen tiukasti suomalaisten mielissä. Suomalaisten mielikuvia Venäjästä on käsitelty myös suomalaisessa mediassa. Esimerkiksi Turtiainen (2024) esittää kommentissaan, että Suomessa on tapana uskoa Venäjästä automaattisesti aina pahinta. Petterssonin (2024)

haastatteleman Venäjän informaatiohyökkäyksiä tutkivan Pasi Eronen Wattin mukaan suomalaiset jopa pelottelevat itse itseään Venäjän uhkakuvilla.

Vaikka suomalaisten suhtautuminen Venäjään voi olla ennakkoluuloista, on lähihistorian tapahtumilla ollut selkeä vaikutus ennakkoluulojen vahvistumiseen. Elinkeinoelämän valtuuskunnan (2022, kuvio 4) mukaan suomalaisten suhtautumisessa Venäjään tapahtui selkeä muutos negatiiviseen suuntaan Ukrainassa alkaneen sodan vuoksi, mikä vaikuttaa myös sen jälkeisten tapahtumien kykyyn muovata suomalaisten Venäjä-kuvaa. Tietynlaiset mielikuvat Venäjästä ovat siis juurtuneet syväälle suomalaisten identiteettiä myöten, minkä vuoksi lähihistorian tapahtumat ovat myös herkästi vahvistaneet niitä.

2.4.1 Suomen itärajan tilanne talvella 2023–2024

Elokuusta 2023 maaliskuun 2024 loppuun saakka Suomeen saapui itärajan rajanylityspaikkojen kautta yli 1300 kolmannen maan kansalaista ilman virallisia matkustusasiakirjoja (Sisäministeriö, 2025). Kolmannen maan kansalaisella tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat Euroopan unionin ja Schengen-alueen ulkopuolisten maiden kansalaisia (Maahanmuuttovirasto, n.d.). Marraskuussa maahantulijoiden määrä lisääntyi, ja esimerkiksi Rajavartiolaitoksen (2023b) mukaan pelkästään 1.11.2024–17.11.2024 välisenä aikana Kaakkois-Suomen Rajavartioston valvomille rajanylityspaikoille saapui 415 turvapaikanhakijaa. Suomen viranomaisten mukaan kyseessä oli selvästi vieraan valtion viranomaisten tai muiden toimijoiden vaikutuksesta tapahtunut ilmiö, ja siihen liittyi myös kansainvälistä rikollisuutta (Rajavartiolaitos, n.d.). Esimerkiksi Rajavartiolaitoksen (2023) tiedotteessa mainitaan, että aikaisemmasta poiketen Venäjän viranomaiset ovat sallineet matkustamisen Suomen rajanylityspaikoille puutteellisilla matkustusasiakirjoilla.

Turvapaikanhakijoiden suuren määrän vuoksi Suomen hallitus päätti sulkea rajanylityspaikkoja Suomen ja Venäjän väliseltä rajalta. Ensimmäiseksi 9.11.2023 alkaen rajan ylittäminen polkupyörällä kiellettiin, sillä niillä turvapaikanhakijat rajalle pääasiassa saapuivat (Rajavartiolaitos, 2023b). Tämän jälkeen 18.11.2023 raja suljettiin osittain Suomen

valtioneuvoston päätöksellä väliaikaisesti, minkä jälkeen rajan saattoi ylittää ja kansainvälistä suojelua hakea ainoastaan pohjoisemmilla raja-asemilla Vartiuksessa ja Sallassa (Valtioneuvoston päätös SM/2023/4). Puutteellisilla asiakirjoilla maahan pyrkiviä turvapaikanhakijoita alkoi kuitenkin saapua myös pohjoisemmille raja-asemille. Valtioneuvosto päätti sulkea 24.11.2023 alkaen lisää raja-asemia, ja kaikki rajanylitykset keskitettiin pohjoisimmalle Raja-Joosepin rajanylityspaikalle (Sisäministeriö, 2023). Lopulta myös Raja-Joosepin rajanylityspaikka suljettiin 30.11.2024, ja kansallisen suojelun hakeminen keskitettiin lentokentille ja satamiin (Valtioneuvoston päätös SM/2023/15). Marraskuussa itärajalle saapui myös Frontex-joukkoja tukemaan Suomen rajavartiostoa laitottoman maahantulon estämisessä (Frontex, 2023).

Rajojen avaamista myös kokeiltiin niiden oltua kiinni noin kuukauden ajan, ja valtioneuvosto päätti 12.12.2024 avata Vaalimaan ja Niiralan rajanylityspaikat 14.12.2024 alkaen (Valtioneuvoston päätös SM/2023/24). Rajan avaaminen aiheutti kuitenkin ilmiön jatkumisen, ja siksi valtioneuvosto myös päätti sulkea itärajan kaikki rajanylityspaikat välittömästi uudelleen (Valtioneuvoston päätös SM/2023/27). Keväällä 2024 itärajan sulkua päätettiin jatkaa kaksi kertaa (Valtioneuvosto, 2024), kunnes lopulta 4.4.2024 voimassa olevia sulkutoimia päätettiin jatkaa toistaiseksi, mutta kuitenkin enintään niin kauan kuin se on välttämätöntä (Valtioneuvoston päätös SM/2024/19). Toukokuuhun 2025 mennessä itäraja on pysynyt edelleen suljettuna.

Marraskuun ja sitä seuranneen talven tapahtumat itärajalla nousivat laajalti esille suomalaisessa mediassa, ja aihetta käsiteltiin eri näkökulmista. Esimerkiksi MTV seurasi itärajan tapahtumia marraskuussa hetki hetkeltä (ks. esim. MTV Uutiset, 2023), ja vastavaa seuranta uutista päivitti myös muun muassa Yle (ks. esim. Jäärni ja muut, 2023). Itärajan paikallismedioissa aihe oli niin ikään paljon esillä: esimerkiksi Etelä-Saimaa (ks. esim. Kiuttu, 2023; Pakarinen, 2023), Kuhmolainen (ks. esim. Kemppainen & Keränen, 2024; Kuhmolainen, 2023) ja Uutisvuoksi (ks. esim. Hämäläinen & Mäkinen, 2023) käsitelivät aihetta uutisissaan pitkin talvea.

Itärajan tilanteesta nostettiin mediassa esiin lukuisia eri näkökulmia. Esille pääsivät muun muassa rajan sulkemisen vaikutukset suomalaisten ja itärajalla asuneiden ja sen yli liikkuneiden ihmisten elämään (ks. esim. Sandell & Mattila, 2023) sekä rajan senhetkinen tilanne (ks. esim. Vaarala & Peltomaa, 2023). Paljon pinnalla ollut aihe liittyen itärajan tilanteeseen oli myös kansainvälinen politiikka, ja erityisesti Venäjän reaktioita Suomen toimiin tilanteen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi seurattiin tiiviisti (ks. esim. Osi-pova, 2023). Suomen päätös sulkea raja kokonaan aiheutti keskustelua myös ihmisoikeuksien ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten näkökulmasta (ks. esim. Husu, 2023). Yhtymäkohtia etsittiin myös talven 2015–2016 tapahtumiin, ja muun muassa Yle selvitti, miten talven 2023–2024 tilanne vertautui kahdeksan vuoden takaiseen ilmiöön itärajalla (Toivonen & De Fresnes, 2023). Myös kansainvälinen media tarttui aiheeseen ja uutisoi Suomen tapahtumista. Viimeisenä avoimeksi jääneelle Raja-Joosepin raja-asemalle myös saapui kansainvälistä mediaa raportoimaan tilanteesta aseman sulkeutuessa (ks. esim. Myllyoja, 2023).

Tilanne itärajalla on jatkanut puhuttamista edelleen talven 2023–2024 jälkeen. Keväällä 2024 eduskunnassa alettiin keskustella mahdollisesta uudesta niin kutsutusta käännytyslaista. Käännytyslailla tarkoitetaan poikkeuslakia, jolla voitaisiin sallia väliaikaiset toimenpiteet välineellistetyn maahantulon torjumiseksi (Eduskunta, 2024). Lain hyväksymisestä käytiin runsaasti keskustelua (ks. esim. Manskinen, 2024), mutta lopulta lakiehdotus HaVM 15/2024 vp – HE 53/2024 vp hyväksyttiin 12.7.2024 äänin 167–31 (Eduskunta, 2024). Itärajalle on lisäksi rakentumassa esteaita, jonka rakentamisen edistyminen on puhuttanut keväällä ja kesällä 2024 (ks. esim. STT, 2024).

2.4.2 Euroopan rajat vasten Venäjää ja muualla

Eurooppalaisista rajoista yleisesti puhuttaessa viitataan Ellebrechtin (2020, s. 23) mukaan vuoden 1985 Schengen-sopimukseen, jonka muodostama Schengen-alueen raja mielletään usein eurooppalaisten rajamenettelytapojen ruumiillistumaksi. Schengen-alueeseen kuuluu 25 EU:n jäsenmaata sekä kaikki Euroopan vapaakauppaliiton jäsenet,

ja sen alueella yli 400 miljoonaa ihmistä voi matkustaa vapaasti jäsenmaiden välillä ilman rajatarkastuksia (Eurooppa-neuvosto, n.d.). Schengen-sopimus muodosti ajatuksen rajattomasta Euroopasta, vaikka huoli turvallisuudesta heräsi: maidenvälisen rikollisuuden ja toisaalta rajakontrollin heikkenemisen pelko nousivat esiin (Ellebrecht, 2020, s. 24–26).

Vapaan liikkumisen mahdollistavista rajoista tulikin kiistanalaisia. Kun yhtäältä vapaa liikkuminen muodostui EU:n jäsenmaiden asukkaille itsestäänselvyydeksi, kolmansien maiden rajanylitykset Schengen-alueelle sen ulkopuolelta nähtiin epäilyttävinä ja mahdollisesti liittyvän rikollisuuteen (Ellebrecht, 2020, s. 27). Samalla suurten siirtolaismassojen saapuminen herätti huolta tulijoiden turvallisuudesta. Esimerkiksi İşleyenin (2018, s. 852–853) mukaan kontrolli ja välittäminen kietoutuvat yhteen humanitaarisessa rajavalvonnassa: samanaikaisesti tiukan rajakontrollin ajatellaan vähentävän siirtolaisten riskiä joutua esimerkiksi ihmiskaupan uhreiksi, mutta samoilla toimilla heitä pyritään kontrolloimaan ja heidän liikkumistaan rajaamaan. Eurooppalaisten rajojen vaikutuksia ja väkivaltaisuutta erityisesti siirtolaisuuden ja maahanmuuton kontekstissa on tutkittu runsaasti. Esimerkiksi Hess ja Kasperek (2017) ovat tarkastelleet eurooppalaisten rajojen ja siirtolaisjärjestelmien ajautumista epätasapainoon vuoden 2015 pakolaiskriisin aikaan. Rajat ovat heidän mukaansa ”konflikteja”, mikä alleviivaa eurooppalaisten rajojen ytimessä piilevää, rajojen ulkoistamiselle ja turvapaikanhakijoiden liikkumisjärjestelyille perustuvaa kriisiä.

Eurooppalaiset rajat eivät myöskään ole täysin mutkattomia kaikkien alueen rajanaapureiden vuoksi. Erityisesti viime vuosina tilanne Euroopan itärajalta on kärjistynyt Venäjän Ukrainassa vuonna 2022 aloittaman hyökkäyssodan ja sitä edeltäneen vuoden 2014 Krimin niemimaan miehityksen jälkeen. Euroopan turvallisuuskeskustelussa itä on aieminkin todettu uhkaksi (Ellebrecht, 2020, s. 27), ja EU:n näkökulmasta Venäjä on taantunut ja vanhentuneilla säännöillä pelaava toimija, kun taas itsensä EU näkee normatiivisena ja eettisenä osapuolena (Akchurina & Della Sala, 2018, s. 1643).

Venäjän näkemistä Euroopan turvallisuuden uhkana vahvisti entisestään vuonna 2022 Venäjän aloittama hyökkäyssota. Silloinen ulkoministeri Pekka Haavisto luonnehti Venäjän Ukrainaan kohdistamaa sotilaallista painostusta uhkaksi koko Euroopan turvallisuusjärjestykselle (Ulkoministeriö, 2022). Haavisto totesi, että ”emme voi hyväksyä rajojen siirtämistä Euroopassa sotilaallisella voimankäytöllä tai sen uhalla”, mikä myös vahvistaa Akchurnan ja Della Salan (2018) esittämää näkökulmaa: Venäjä on rajojen siirtämiseen pyrkivä uhka, ja Eurooppa puolestaan pyrkimyksen tuomitseva vastapuoli. Ukrainassa alkaneen hyökkäyssodan lisäksi Euroopan ja EU:n rajoille on kohdistunut viime vuosina idästä myös muita operaatioita. Suomen itärajalla tapahtuneiden hybridioperaatioiden lisäksi vastaavaa on nähty myös esimerkiksi Puolassa. Vuodesta 2021 saakka Valko-Venäjän rajavartijat ovat tuoneet laittomia turvapaikanhakijoita Puolaan, ja Puola on vastannut ilmiöön käännyttämällä tulijoita takaisin ja vahvistamalla fyysisiä rajojaan (Polynczuk-Alenius, 2024).

3 Diskurssit merkitysten luojina ja vallan välineinä

Diskurssit ovat Pietikäisen ja Mäntysen (2019) mukaan kiteytyneitä, tietystä näkökulmasta rakennettuja merkityksellistämisen käytänteitä, jotka muokkaavat järjestelmällisesti nimeämiään kohteita. Heidän mukaansa ne tulevat todeksi kielenkäytössä, mutta samalla ne myös kuuluvat sosiaalisten ja yhteiskunnallisten käytänteiden joukkoon. Tämän vuoksi diskursseilla on myös valtaa, koska ne määrittelevät eri puheenaiheet ja sen, miten niistä puhutaan.

Tässä luvussa kiinnitän huomion tarkemmin diskurssin käsitteeseen, ja avaan diskurssien valtaa ja sitä, millä tavoin ne määrittelevät kuulumista ja toiseutta. Lisäksi tarkastelen medioiden ja uutistekstien roolia diskurssien luojina ja vallankäyttäjinä. Avaan myös niiden keskeisiä piirteitä, joiden avulla niiden rakentamia toiseuttavia rakenteita voi tarkastella.

3.1 Diskurssin käsite

Itse diskurssi käsitteenä on monimerkityksinen, ja voi tarkoittaa tilanteen mukaan hie- man eri asioita. Pietikäisen ja Mäntysen (2019, luku 1.3) mukaan eri tilanteissa sanalla voidaan tarkoittaa mitä tahansa lausetta laajempaa kielenkäytön kokonaisuutta tai esi- merkiksi vakiintunutta kielenkäyttöä tietyssä tilanteessa. He mainitsevat, että diskurssin- tutkimuksessa diskurssi ymmärretään kuitenkin lausetta laajempaa kielenkäytön koko- naisuutena omassa kontekstissaan.

Jokinen ja muut (2016) puolestaan määrittelevät diskurssin verrattain eheäksi säännön- mukaisten merkityssuhteiden systeemiksi. Heidän mukaansa diskurssi rakentuu sosiaali- sissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta. Ne ovat kulttuurisia ja kielellisiä resursseja ja kietoutuvat yhteen sosiaalisten käytäntöjen kanssa (Suoninen, n.d.). Pietikäinen ja Mäntynen (2019, luku 1.3) havainnollistavat diskurssin monimerki- tyksisyyttä viiden eri ulottuvuuden kautta (ks. kuvio 1).

Kuvio 2. Diskurssin käsitteen moniulotteisuus (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 1.3).

Diskurssin käsite on tiiviisti myös yhteydessä representaation käsitteeseen. Esimerkiksi Fairclough (2003, s. 124) näkee diskurssit ympäröivän maailman ja sen eri prosessien ja rakenteiden representoinnin tapoina. Samalla ne eivät kuitenkaan ainoastaan representoi maailmaa sellaisena kuin se on, vaan ne myös näyttävät vaihtoehtoisia todellisuuksia. Täten ne kytkeytyvät tapoihin muuttaa maailmaa erilaiseksi. Vaikka diskurssin käsite on moniulotteinen, ovat ne suhteellisen pysyviä. Niiden sosiaalisen luonteen vuoksi ne ymmärretään yhteisöissä samalla tavalla. Fairclough'n (2003, s. 124) mukaan diskurssit eroavat kuitenkin esimerkiksi siinä, miten usein niitä toistetaan, kuinka ne kestävät aikaa ja kuinka laajan representaatioiden kentän ne muodostavat maailmassa.

Diskurssien tarkasteluun liittyy läheisesti myös genren käsite. Yleiskielessä genreä käytetään puhuttaessa yleisesti tekstilajista. Diskurssintutkimuksessa genre tarkoittaa kuitenkin niitä kielellisen ja sosiaalisen toiminnan yhteenliittymiä, jotka ovat jokseenkin vakiintuneita ja jonka sen käyttäjät tunnistavat (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 3.1). Fairclough'n (2003, s. 66) mukaan genret ovat keskenään erilaisia muun muassa niiden vakiintumisen tason, pysyvyyden ja homogeenisuuden osalta: esimerkiksi tutkimusartikkeli on kohtalaisen pysyvä genre, kun taas mainoksissa voi olla paljonkin variaatiota. Genrejen avulla voidaan tarkastella niihin kiteytyneitä, tyypillisiä tapoja toimia

diskursiivisesti tietyissä konteksteissa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, luku 3.1.). Ne siis tarjoavat hyödyllisen kontekstuaalisen työkalun diskurssien tarkasteluun. Tässä tutkimuksessa muodostuvia diskursseja on tarkasteltava sanomalehti uutisten genren kautta, sillä myös niissä on omat piirteensä ja kontekstuaaliset ominaisuutensa.

3.2 Diskurssit merkityssysteemeinä ja sosiaalisen todellisuuden rakennuspalikoina

Diskurssiteorian lähtökohtana on ajatus siitä, että sosiaalinen todellisuus rakentuu kielenkäytön kautta. Pietikäisen ja Mäntynen (2019, luku 1.1) mukaan kiinnostuksen kohteena on se, miten ja mitä asioita kielellä tehdään sekä konteksti, jossa kieltä käytetään. Kielenkäytöllä konstruoidaan eli merkityksellistetään puheenaiheena olevat kohteet, ja samalla kieli jäsentyy sosiaalisesti jaettuina merkityssysteemeinä (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Eri kohteet siis saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa, ja jaettu sosiaalinen todellisuus ja kulttuuri vaikuttavat siihen, miten ihminen todellisuuden ymmärtää.

Myös Fairclough (2010, s. 59) yhdistää kielenkäytön ja diskurssit sosiaalisen todellisuuden rakentamiseen: kielenkäyttö on sekoittunut sosiaalisiin prosesseihin, jotka puolestaan systemaattisesti määrittelevät kielenkäytön vaihtelua. Hänen mukaansa kieli on ideologioiden konkreettinen muoto, ja kieli on kietoutunut ideologioihin. Tämän vuoksi diskurssit voidaan nähdä symbolisen vallan resurssina. Van Dijk (2011, s. 22) mukaan diskurssit sosiaalista todellisuutta rakentaessaan voivatkin epäsuorasti vaikuttaa sosiaalisen epätasa-arvon sekä toisaalta myös sen vastustamisen syntymiseen. Tarkastelemalla diskursseja voidaan tutkia näitä eri ideologioiden muodostamia valtasuhteita ja sitä, miten niitä pyritään horjuttamaan.

Jokisen ja muiden (2016, luku 1) mukaan diskurssiteorian taustalla on viisi oletusta. Nämä oletukset ovat kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentava luonne, useiden rinnakkaisten ja kilpailevien merkityssysteemien olemassaolo, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus, toimijoiden kiinnittyminen merkityssysteemeihin sekä

kielenkäytön seurauksia tuottava luonne. Tämän tutkimuksen ytimessä ovat erityisesti edellä mainitun listan kaksi ensimmäistä oletusta, ja taustalla vaikuttavat myös oletus toiminnan kontekstisidonnaisuudesta ja seurauksia tuottavasta luonteesta.

Oletus kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta viittaa Jokisen ja muiden (2016, luku 1) mukaan siihen, että erilaiset merkityssystemit ovat sosiaalisesti jaettuina. Lisäksi diskurssit perustuvat heidän mukaansa merkityseroihin. Diskurssien itsensä lisäksi painoarvoa on sekä diskurssien sisäisillä suhteilla että diskurssien ja muiden objektien ja tilanteiden välisillä yhteyksillä (Fairclough, 2010, s. 4), toisin sanoen merkityksillä. Merkityksiä on kuitenkin haastavaa havaita oman kulttuurin sisällä, sillä neutraaleiltakin vaikuttavat ilmaisut sisältävät oletuksia asian luonnollisuudesta (Jokinen ja muut, 2016, luku 1).

Samanaikaisesti on olemassa kilpailevia ja rinnakkaisia merkityssystemejä. Jokisen ja muiden (2016, luku 1) mukaan rinnakkaiset merkityssystemit vaikuttavat toisiinsa, ja samalla ne myös kamppailevat keskenään: joskus toinen diskurssi saa enemmän valtaa kuin toinen, ja ajan kuluessa valtasuhteet eri diskurssien kesken voivat vaihdella. Tilannekohtaisten funktioiden lisäksi diskursseilla voi olla myös ideologisia seurauksia, mikä liittyy diskurssien ja vallan yhteen kietoutumiseen (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Diskurssit ja valta ovatkin yhteydessä toisiinsa, vaikka yhteys ei ole aivan suoraviivainen. Fairclough'n (2010, s. 4) mukaan valtaa ei voi suoraan typistää vain diskursseiksi, mutta ne kuitenkin kulkevat limittäin ja risteävät keskenään.

Diskurssit ovat aina osa erilaisia konteksteja. Jokisen ja muiden (2016, luku 1) mukaan kaikki toiminta on oikeastaan kontekstisidonnaista. Tämän vuoksi heidän mukaansa diskursseja tarkastellaan yleensä tietyssä ajassa ja paikassa tiettyjen reunaehtojen puitteissa. Diskursseja voi tarkastella joko lausekontekstissa, vuorovaikutuskontekstissa tai kulttuurisessa kontekstissa (Jokinen ja muut, 2016, luku 1). Fairclough (2010, s. 95) tuo puolestaan esiin, että diskursseja voidaan pitää sosiaalisena toimintana tilannekontekstissa, institutionaalisessa kontekstissa tai laajemman sosiaalisen kulttuurin kontekstissa.

Diskurssien tulkintaan ja ymmärtämiseen tarvitaankin aina ymmärrystä siitä, missä kontekstissa ne ovat ja mihin kontekstiin verrattuna niitä tarkastellaan.

Merkityssystemit voivat olla myös muuta kuin sanojen ja lauseiden muodostamia. Jokisen ja muiden (2016, luku 1) mukaan esimerkiksi kuvat, puhe ja nonverbaaliset ilmaisut voivat olla saman diskurssin osia. Myös Fairclough (2010, s. 7) mainitsee, että monien tekstien kohdalla diskursseja tutkitaan multimodaalisesti. Hän esittää, että Jokisen ja muiden (2016, luku 1) jo mainitsemien esimerkkien lisäksi myös musiikki ja äänitehosteet voivat olla tarkastelun kohteena.

Koska merkitykset muodostuvat diskursiivisesti, myös rajat ja niiden merkitykset ilmenevät erilaisten sosiaalisten toimintojen kautta. Paasin (1999, s. 670) mukaan rajat voidaan ymmärtää erilaisten diskurssien kautta, jotka leviävät koko yhteiskuntaan. Hänen mukaansa ne eivät yleensä synny raja-alueilla, vaan paikallisesti jokapäiväisessä elämässä. Myös laajempi tapa tarkastella rajoja rajatilan käsitteen kautta pitää sisällään ajatuksen rajojen diskursiivisesta luonteesta. Schimanskin (2015, s. 36) mukaan rajatiloissa ei ole kyse vain siitä, mitä itse rajalla tai sen välittömillä lähialueilla tapahtuu, vaan myös siitä, mitä tapahtuu millä tahansa etäisyydellä, ulottuvuudella ja tasolla rajasta katsoen. Hänen mukaansa virallista rajaa ja siihen liittyviä valtarakenteita täydentävät rajatiloissa tapahtuvat kulttuuriset käytännöt ja esitykset. Vastakkaiset diskurssit kuitenkin voivat haastaa rajoja ja rajatiloja (Schimanski, 2015, s. 36), eli toisin sanoen myös rajatiloissa tapahtuu erilaisten diskurssien valtakamppailua.

3.3 Diskurssien vallanpaikat ja toiseus

Diskurssien ja vallan välisiä suhteita tarkasteltaessa valta nähdään sosiaaliin käytäntöihin kietoutuneena ilmiönä (Jokinen & Juhila, 2016). Kriittinen diskurssintutkimus on kiinnostunut juuri diskurssien vallasta ja siitä, miten hegemoniset diskurssit jäsentävät yhteiskuntaa. Pietikäisen ja Mäntysen (2019, luku 1.4) mukaan ensimmäiset kriittisen

diskurssintutkimuksen edustajat keskittyivätkin juuri siihen, miten tietyt merkityksellistämisen tavat tulevat valtaapitäviksi.

Fairclough'n (2001, s. 36, 61) mukaan diskursseilla on kahta erityyppistä valtaa: diskursissa olevaa valtaa ja diskurssien taustalla vaikuttava valtaa. Hänen mukaansa ensimmäinen vallan tyyppi kuvaa diskurssia valtakamppailuiden tapahtumapaikkana, kun taas toinen vallan tyyppi näkee diskurssin panoksena valtakamppailuille. Esimerkiksi rajatutkimuksessa ensimmäisenkaltaista valtaa voisi nähdä silloin, kun valtaapitävät tahot puhuvat vähemmän valtaa pitävälle rajoista ja rajaturvallisuudesta. Jälkimmäistä vallan tyyppiä voisi puolestaan esiintyä esimerkiksi erilaisissa mediateksteissä, joissa erilaiset diskurssit rajoista ja niihin liittyvistä ilmiöistä kamppailevat hegemonisesta asemasta.

Myös toiseuttaminen voidaan nähdä eräänlaisena diskursiivisena sosiaalisen vallankäytön välineenä. Thomas-Olalden ja Velhon (2011, s. 27) mukaan se ymmärretään usein stereotyyppittämisen ja rodullistamisen ilmiönä. Tarkemmin määriteltynä toiseuttaminen on heidän mukaansa kuitenkin prosessi, jossa diskursiivisten käytäntöjen kautta tuotetaan erilaisia subjekteja. Löytty (2005, s. 9) puolestaan määrittelee toiseuttamisen tavaksi, jolla joku tai jokin itsestä tai normaaliksi käsitetystä poikkeava merkitään ja ymmärretään itseä tai normaalia vähempiarvoisemmaksi. Hän lisää, että tämän vuoksi itsen ja toisen välinen suhde on myös aina valtasuhde.

Brons (2015, s. 70–72) laajentaa toiseuttamisen määritelmää jakaen sen kahteen ulottuvuuteen, joista toinen on toiseuttamisen tapa. Hänen mukaansa toiseuttamista on kahdenlaista, karkeaa ja hienostunutta. Karkeassa toiseuttamisessa keskiössä on ajattelu-tapa, jonka mukaan on parempi omata jokin tietty piirre kuin olla ilman tätä piirrettä, joka itsellä ja omalla ryhmällä on mutta joka toisilta puuttuu (Brons, 2015, s. 80). Hienostuneessa toiseuttamisessa puolestaan ajatellaan, että jonkin näennäisesti neutraalin eroavaisuuden vuoksi toinen nähdään joko alempiarvoisena tai merkittävällä tavalla vieraana (Brons, 2015, s. 81).

Toinen Bronsin (2015, s. 72) esittämistä ulottuvuuksista on tapa, jolla toiseuttamisen kohde, ”toinen”, nähdään. Tapoja nähdä toiseuttamisen kohde on hänen mukaansa myös kaksi: toinen voidaan nähdä alempiarvoisena tai merkittävällä tavalla poikkeavana. Hän esittää kuitenkin, että molempien ulottuvuuksien sisäisten ääripäiden väliin mahtuu variaatiota, ja erilaiset yhdistelmät molempia ovat mahdollisia. Taulukossa 3 on havainnollistettuna toiseuttamisen jakoa ulottuvuuksiin tarkemmin.

Taulukko 3. Toiseuttamisen ulottuvuudet (Bronson, 2015, s. 70–72).

Toiseuttaminen	Tapa nähdä toiseuttamisen kohde
<ul style="list-style-type: none"> - karkea - karkea, mutta alun perin hienostunut - ensivaikutelmalta karkea, mutta todellisuudessa hienostunut - hienostunut 	<ul style="list-style-type: none"> - alempiarvoinen toinen (ja ylempiarvoinen itse) - merkittävällä tavalla poikkeava toinen - sekä alempiarvoinen että merkittävällä tavalla poikkeava

Tässä tutkimuksessa ymmärrän toiseuttamisen Thomas-Olalden ja Velhon (2011) sekä Löytyn (2005) määritelmiin peilaten diskursiivisena toimintana, jolla pyritään rakentamaan yksilöistä kuvaa erilaisina, normaalista poikkeavina ja vähempiarvoisina. Otan huomioon myös Bronsin (2015) jaon kahteen toiseuttamisen ulottuvuuteen. Tämä syventää ajatusta toiseuttavasta toiminnasta ja mahdollistaa erilaisten toiseuttamistilanteiden tarkastelun erilaisissa konteksteissa.

Toiseuttamiseen liittyy läheisesti myös epäinhimillistämisen prosessi (Kirkwood, 2017, s. 116). Epäinhimillistäminen tarkoittaa yksilöiden näkemistä tai kohtelemista niin kuin he eivät olisi täysin ihmisiä (Haslam & Stratemeyer, 2016, s. 25). Haslamin (2006, s. 252) mukaan epäinhimillistäminen tuodaan esiin useimmiten etnisyyteen ja rotuun liittyvien aiheiden, kuten maahanmuuton ja kansanmurhien, yhteydessä. Muita aiheita, joiden kontekstissa epäinhimillistämistä on tutkittu, ovat muun muassa sukupuoli ja aikuisviihde, vammaisuus, lääketeollisuus sekä teknologia (Haslam, 2006, s. 252–254). Tässä tutkimuksessa ymmärrän epäinhimillistämisen yhdeksi toiseuttamisen keinoksi samalla

tavalla kuin Martikainen ja Sakki (2021), jotka tarkastelivat tutkimuksessaan toiseuden rakentumista epäinhimillistämisen kautta.

3.4 Uutistekstit ja -kuvat diskurssien rakentajina

Diskursseja luodaan eri tilanteissa ja paikoissa, ja yksi paljon tutkittu diskurssien rakentaja on media, tarkemmin rajattuna uutiset. Martikaisen ja Sakin (2021, s. 236) mukaan uutiset informoivat, mutta myös muovaavat yleisöjen näkemyksiä eri aiheista, ja uutisissa käytetyt kuvat kehystävät aiheen tietyllä tavalla. Tämän vuoksi he toteavat, että uutistarinat tai -kuvat eivät ole neutraaleja tai objektiivisia, vaikka ne sellaisiksi usein mielletäänkin. Samasta syystä Bednarek ja Caple (2012, s. 6) mainitsevat, että uutisten välittämiä diskursseja on mielekästä tutkia, koska ihmiset kuluttavat uutisia paljon. Siksi niillä on myös potentiaalia vaikuttaa lukijoihinsa merkittävästi.

Medialla ylipäänsä on valtaa. Väliwerrosen (2012, s. 89–102) mukaan median vallan voi ymmärtää kolmesta näkökulmasta, joissa media ymmärretään joko vallan lähteenä, resurssina tai areenana. Nämä näkökulmat perustuvat hänen mukaansa siihen, että media toimii reittinä yhteiskunnan kuvitteelliseen keskukseen. Seuri ja Ikäheimo (2022, luku 4) kuvailevat, että perinteistä uutismediaa on pidetty portinvartijana. Heidän mukaansa tällaisella portinvartijalla on valtaa vaikuttaa siihen, mikä tieto löytää kansalaiset ja kuinka sosiaalinen todellisuus kehystetään. Nykyään uutisia tosin kulutetaan painetun lehden sijaan eri alustoilla, ja Suomessa uutismedia toimii nykyisin ensisijaisesti digitaalisesti (Lehtisaari ja muut, 2024, s. 16).

3.4.1 Diskurssit uutisten tekstitasolla

Tekstien ja kielen tarkastelu on keskeinen osa diskurssien tarkastelua. Fairclough'n (2003, s. 3) mukaan todellista ymmärrystä diskurssien sosiaalisista vaikutuksista ei voida saada, jos huomiota ei kohdisteta tilanteisiin, joissa ihmiset puhuvat tai kirjoittavat. Suonisen

(2016) mukaan diskurssitutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ensisijaisesti nimenomaan teksteistä, eikä niinkään niiden laatijoista yksilöinä. Hän kuitenkin tuo myös tuo esille, että tekstin muotoja voivat olla myös muunlaiset aineistot, kuten non-verbaaliset eleet tai arkkitehtuuri. Tässä tutkimuksessa keskityn nimenomaan kirjoitettuun tekstiin.

Tekstitasolla diskursseja voi tunnistaa monien seikkojen avulla. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) mainitsevat, että tekstin kielellisiä valintoja tarkastellessa voi huomion kiinnittää esimerkiksi tekstin tilannekontekstiin, erilaisiin kielellisiin, tekstuaalisiin, rakenteellisiin ja tyylillisiin resursseihin tai kieliopillisiin valintoihin. Heidän mukaansa tekstitason tarkastelua on tehtävä suhteessa laajempaan kontekstiin, mutta jo yksittäinen sanavalinta voi vihjata laajempiin diskursseihin ja ideologioihin. Diskurssien muodostumisessa tärkeitä kielellisiä toimintoja ovat nimeäminen, luokittelu ja kategorisointi sekä kuvaaminen (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Fairclough (2003, s. 36) puolestaan esittää, että teksteistä voi erotella ulkoisia ja sisäisiä yhteyksiä. Ulkoiset yhteydet koskevat hänen mukaansa sosiaalisia tilanteita ja sosiaalisia rakenteita sekä toimintatapoja. Sisäisiksi yhteyksiksi hän puolestaan käsittää semanttiset eli sanojen ja lauseiden väliset yhteydet, kieliopilliset seikat, sanaston sekä kirjoitetussa tekstissä myös graafiset elementit.

Kuten kaikissa teksteissä, myös uutistekstien kielessä on omanlaisiaan piirteitä, ja uutinen on myös oma genrensä. Bedranekin ja Caplen (2012, s. 85) mukaan uutisten kielessä on sekä sana- että lausetasoisia ominaispiirteitä, jotka erottavat ne muunlaisista teksteistä ja tekstilajeista. Heidän mukaansa tyypillisessä uutisartikkelissa sanavalinnat ovat aiheeseen liittyviä, eikä esimerkiksi avoimia kysymyksiä jätetä. Määrien, numeraalien ja kaavioiden sekä lainausten tarkoituksena on toimia uutisten niin sanottuna todistusaineistona (Bedranek & Caple, 2012, s. 85–94). Sanomalehdissä käytetyllä kielellä onkin suuri merkitys sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa, ja erilaisista puheenaiheena olevista aiheista kertoessaan sanomalehdillä on tapana hyödyntää tietynlaisia kielellisiä kaavoja (Elyas ja muut, 2021, s. 1305).

Uutisten kielellisillä valinnoilla eri aiheita voidaan rakentaa diskursiivisesti merkittäviksi. Bedranek ja Caple (2012, s. 44) esittelevät keinoja, joiden avulla tapahtumista ja aiheista tehdään uutiskynnyksen ylittäviä diskursiivisesti. Näitä keinoja ovat muun muassa arvioivan kielen käyttö, tehostaminen ja määrällistäminen, vertailu, viittaaminen tunteisiin, negatiivisen sanaston käyttö sekä viittaukset aikaan, paikkaan henkilöihin tai tapahtumien seurauksiin (Bedranek & Caple, 2012, s. 55). Vaikka Bedranek ja Caple (2012) esittelevätkin edellä mainitut keinot erityisesti uutisarvon muodostumisen kontekstissa, voivat ne soveltua myös muiden ilmiöiden diskursiivisen rakentumisen tarkasteluun. Uutisarvon tavoin esimerkiksi toiseus rakentuu diskursiivisesti kielenkäytössä, ja siksi samoja kielellisiä keinoja voi hyödyntää myös sen tarkastelussa.

Myös uutisen rakenteella on Elyasin ja muiden (2021, s. 1305) mukaan merkitystä: otsikon, ingressin ja leipätekstin järjestys ja eri funktiot johdattelevat lukijaa tietyn ajatuksen tai näkökulman äärelle tai vahvistavat jaettuja ideologioita ja ajatuksia. Bedranekin ja Caplen (2012, s. 98) mukaan ingressin tarkoitus on muun muassa kertoa tapahtuman pääasiat ja rakentaa aiheen uutisarvoa. Leipäteksti puolestaan tuo heidän mukaansa esiin taustoja, kontekstia ja muuta lisätietoa uutisen aiheesta. Uutistekstien rakentamiseen siis liittyy uutisgenreen liittyviä odotuksia sen tyylistä ja rakenteesta, jotka vaikuttavat diskurssien rakentumiseen.

3.4.2 Uutiskuvat diskurssien rakentajina

Myös uutisten kuvat voivat luoda ja ylläpitää diskursseja. Tietoa vastaanotettaessa ja aistittaessa kuvat ovat Burtonin ja muiden (2015) mukaan erityisen merkityksellisiä. Hän toteaa, että kuvat jäävät muita informaation muotoja, kuten tekstiä tai ääntä, paremmin muistiin ja vaikuttavat meihin voimakkaammin. Lisäksi Salojärven (2020, s. 372) mukaan suuri osa näkemisestä ja nähdyn tulkitsemisesta on tiedostamatonta, minkä vuoksi kuvat vaikuttavat yleisöihinsä suuremmin ja emotionaalisemmin. Kuvien voikin nähdä siis rakentavan diskursseja hyvinkin tehokkaasti ja muovaavan katsojan näkemystä sosiaalisesta todellisuudesta usein myös huomaamattomasti.

Kuvien kautta esitetään sellaisia asioita, joita ei muuten voida pukea sanoiksi (Couldry, 2015). Kuvat välittävät niissä kuvattujen asioiden lisäksi merkityksiä asioista, joita ei näy. Esimerkiksi toiseus voi välittyä kuvissa tällä tavalla: Couldryn (2015) mukaan visuaalisten esitysten kautta voidaan luoda käsitys ”meistä” sen kautta, keitä ei ole kuvattu. Kuvien tulkintaan vaikuttaa kuitenkin aina se, kuka kuvaa katsoo ja mistä lähtökohdista kuvaa tulkitaan. Esimerkiksi sosiaalinen eriarvoisuus näkyy kuvissa Livholtsin (2015, s. 83) mukaan sen perusteella, miten niitä katsotaan. Samoin myös ympäröivä kulttuuri sekä henkilön itsensä motivaatiot, tavoitteet ja aiemmat kokemukset vaikuttavat siihen, miten eri ihmiset tulkitsevat saman kuvan (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 114; Martikainen & Sakki, 2021, s. 241).

Erilaisilla kuvilla on omanlaisiaan funktioita. Bedranekin ja Caplen (2012, s. 114) mukaan uutiskuvat voivat esimerkiksi kuvittaa tekstiä tai toimia ”todistusaineistona” uutisen tekstille. Kuvat siis voivat vahvistaa tai laajentaa tekstin välittämiä merkityksiä, tai toisin päin (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 18–19). Sanomalehdissä olevilla kuvilla voi myös nähdä olevan aivan erityistä vaikutusvaltaa. Barrettin ja Barringtonin (2005, s. 611) mukaan artikkelien yhteydessä olevien kuvien määrä on rajallinen, ja siksi yksittäisen kuvan rooli merkitysten luojana voi mahdollisesti korostua. He myös huomauttavat, että lehteä silmäillessä lukija törmää samaan kuvaan yhä uudelleen ja uudelleen, mikä edelleen vahvistaa sen välittämiä merkityksiä.

Siinä missä kirjoitetun kielen avulla voidaan esittää tiettyjä asioita, myös kuvilla on oma kielioppinsa. Kressin ja Van Leeuwenin (2006, s. 19) mukaan kirjoitettu kieli ja kuvat esittävätkin samoja merkityksiä, mutta eri tavoin. Yksi kuville ominainen tapa tuottaa merkityksiä on sommittelun kautta. Kuvan sommittelu käsittää tavat, joilla representaatioita tuottavat ja vuorovaikutukselliset elementit on aseteltu suhteessa toisiinsa merkityksellisen kokonaisuuden luomiseksi (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 178). Bedranekin ja Caplen (2012, s. 163) mukaan kuvien sommittelu on keskeinen osa uutisvalokuvaa, eivätkä uutisten kuvat ole satunnaisesti otettuja kuvia uutistapahtumista. He esittävät, että kuvan sommittelu on tasapainottelua esimerkiksi sen välillä, korostetaanko kuvassa yhtä

kohdetta vai kohteiden välisiä yhteyksiä. Kress ja Van Leeuwen (2006, s. 177) jakavat sommittelun kolmeen eri periaatteeseen: kuvan tietoarvoon, näkyvyyteen ja rajaukseen. Taulukossa 4 on avattu nämä periaatteet tarkemmin.

Taulukko 4. Sommittelun periaatteet ja niiden ominaisuudet (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 177).

Sommittelun periaate	Ominaisuudet
Tietoarvo	Kuvan elementtien asettelu suhteessa toisiinsa ja katsojaan: horisontaalinen/vertikaalinen, oikea/vasen, keskelle/sivulle.
Näkyvyys	Kuvan elementtien sijoittelu ja huomioarvo: etuala/taka-ala, koko suhteessa toisiin elementteihin, kontrasti, terävyys.
Rajaus	Erilaisten rajausten läsnäolo tai puuttuminen konkreettisten rajaviivojen tai elementtien muodostamien rajausten kautta.

Myös värit vaikuttavat kuvien tuottamiin merkityksiin. Kressin ja Van Leeuwenin (2006, s. 232–233) mukaan väreillä on erilaisia käyttömahdollisuuksia, jotka liittyvät niiden tulkintaan ja miellelyhtymiin sekä ominaisuuksiin. Heidän mukaansa värien tulkinnassa ja miellelyhtymissä ne yhdistetään aikaisempiin tilanteisiin, joissa väriä on nähty, ja ominaisuudet puolestaan viittaavat värien mahdollisuuksiin muodostaa merkityksiä. Värien ominaisuuksia ovat väriarvo, saturaatio, puhtaus, modulaatio, eriytyneisyys sekä värisävy (Kress & Van Leeuwen, 2006, s. 233–235). Näitä kaikkia ominaisuuksia tulkitaan eri tavoin esimerkiksi kulttuurisen kontekstin mukaan. Yun (2022, s. 569) mukaan eri väreillä on eri kulttuureissa eri merkityksiä jopa tiettyjen sosiokulttuuristen ryhmien välillä. Siksi myös sanomalehtien kuvissa esiintyvät värit muodostavat lukijalle erilaisia merkityksiä.

4 Toiseuden rakentuminen diskursiivisesti itärajan paikallislehdissä

Tässä luvussa analysoin turvapaikanhakijoiden toiseuden rakentumista diskursiivisesti itärajan paikallislehtien uutisissa, jotka kertovat Suomen itärajan tilanteesta talvella 2023–2024. Aineisto on kerätty 8.1.2025 ePress-palvelusta seuraavien sanomalehtien näköisverkkolehdistä: Koti-Lappi, Koillissanomat, Kuhmolainen, Uutisvuoksi, Kaakonkulma ja Etelä-Saimaa. Aineiston artikkelit on julkaistu aikavälillä 1.11.2023–29.2.2024. Aineisto koostuu yhteensä 47 uutisartikkelista ja 75 näiden uutisartikkelien yhteydessä olevasta kuvasta, jotka jakautuvat yhteensä 54 sivulle. Aineiston artikkelien pituudet vaihtelevat lyhyistä kainalojutuista kokoaukeaman lukujuttuihin, ja kuvien koot vaihtelevat pienistä kuvista jutun pääkuviin.

Tutkimukseni analyysi koostuu kahdesta vaiheesta. Ensimmäisessä vaiheessa tarkastelen uutisten tekstejä. Kiinnitän huomioni siihen, millaista kieltä uutisteksteissä käytetään ja millaisten kielellisten valintojen ja kontekstuaalisten viittausten kautta niissä rakennetaan toiseutta neljässä eri diskurssissa. Huomioin analyysissäni sekä tekstitason piirteet että laajemman ajallisen ja tilanteisen kontekstin. Tällä pyrin vastaamaan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Analyysin toisessa vaiheessa tarkastelen uutisartikkelien kuvia ja sitä, miten toiseus rakentuu niissä diskursiivisesti. Kiinnitän huomion kuvien asetteluun, rajaukseen ja muihin elementteihin ja tarkastelen, miten nämä valinnat vaikuttavat diskurssien rakentumiseen. Analyysin toisessa vaiheessa vastaan toiseen tutkimuskysymykseen. Lopuksi kokoan molempien analyysivaiheiden tulokset yhteen ja tarkastelen artikkeleita multimodaalisina kokonaisuuksina muodostaen kokonaisvaltaisempia johtopäätöksiä.

Luettavuuden säilyttämiseksi hyödynnän seuraavissa luvuissa kurssiivia viitatessani analyysissä diskurssien kautta rakentuvaan toiseuttamisen sisäryhmään, eli *meihin*. Tällä muotoilulla selvennän, että kyseessä on toiseuttamisen prosessiin liittyvä käsite eikä me-

pronomini. Käyttäessäni termiä *me* en myöskään viittaa itseeni osana tätä sisäryhmää, vaikka tiedostan oman henkilökohtaisen taustani mahdolliset vaikutukset analyysiin.

4.1 Toiseuden diskurssit uutisten tekstitasolla

Ensimmäisenä analyysin vaiheena tutkimuksessani on aineiston tekstin analyysi, jossa kiinnitän huomiota uutisartikkelien tekstiin ja tarkastelen toiseuden diskursiivista rakentumista niissä. Olen käynyt aineiston läpi useita kertoja ensin silmäillen ja lopuksi olen paneutunut tekstiin. Jokaisella lukukerralla olen merkannut tekstissä esiintyviä huomionarvoisia piirteitä, joiden kautta voi tarkastella teksteissä rakentuvia toiseuden diskursseja. Olen poiminut teksteistä huomioita nojaten erityisesti luvussa 3.4.1. kokoamiini uutisen tekstilajipiirteisiin sekä esittelemiini tekstin ominaisuuksiin, joiden kautta diskursseja voi tekstitasolla tutkia. Lisäksi olen havainnoinut luvussa 3.3. esittelemiäni toiseuden keinoja ja sitä, esiintyikö aineiston uutisteksteissä näitä keinoja.

Aineistoon perehtymisen jälkeen olen koonnut havaintoni ajatuskarttaan luokittelua ja koodaamista varten. Olen asettanut samaan aihepiiriin kuuluvat havainnot apuotsikoiden alle ja kirjannut ylös näiden määrät. Yhteensä aineistohavaintoja olen kerännyt 152 kappaletta. Apuotsikoiden alle luokittelun jälkeen olen jakanut havainnot edelleen diskurssiotsikoiden alle sen perusteella, millaista diskurssia kyseiset havainnot edustivat. Laajempia toiseutta rakentavia diskursseja on aineistossa tunnistettavissa neljä: muukalaisdiskurssi, uhkadiskurssi, uhridiskurssi sekä vieraan vallan diskurssi.

Aineiston uutisten teksteissä esiintyy yhteensä 44 haastateltua henkilöä, jotka ovat joko paikallisia tai työskentelevät tiiviisti alueella esimerkiksi Rajavartiolaitoksen itäisten tai pohjoisten hallintoyksiköiden tehtävissä. Paikalliset asukkaat esiintyvät uutisartikkeleissa yleisimmin haastateltavan roolissa siten, että heiltä kysytään mielipidettä arkiseen elämään vaikuttavista asioista. Juttuihin haastatellut Rajavartiolaitoksen edustajat ovat useimmiten päällikkötason tehtävissä, ja toimivat artikkeleissa asiantuntijan tai viranomaisen roolissa tarjoten faktoja ja todisteita tilanteesta jutun tueksi. Yksittäistä

rajavartijaa ei aineiston uutisissa ole haastateltu. Suurin osa haastatelluista henkilöistä on oletettavasti miehiä (36 nimettyä oletettua mieshenkilöä) sekä suomalaisia (35 oletettua suomalaista). Juttuihin haastateltujen joukossa on myös Suomessa asuvia Venäjän kansalaisia tai henkilöitä, joilla on kaksoiskansalaisuus.

Vaikka paikallisten ihmisten äänen kuuluminen artikkeleissa on kriteerinä tämän tutkimuksen aineiston rajaukselle, useissa artikkeleissa on haastateltu paikallisten asukkaiden ja Rajavartiolaitoksen hallintoyksiköiden edustajien lisäksi myös muita henkilöitä. Haastateltavana on esimerkiksi poliitikoita sekä paikallisesta että valtakunnallisesta politiikasta, Venäjällä asuvia Venäjän kansalaisia sekä Rajavartiolaitoksen esikunnan edustajia. Lisäksi muutamassa uutisessa on saatu haastatteluun myös Suomeen saapuneita turvapaikanhakijoita, joskin heidät esitellään joko nimettömästi tai pelkällä etunimellä.

4.1.1 Turvapaikanhakijat muukalaisina

Toiseutta rakennetaan aineistossa muukalaisuusdiskurssin avulla, jossa turvapaikanhakijat asetetaan toiseksi ja suomalaiset *meiksi*. Tämä toteutuu erityisesti normista poikkeavuuden ja erilaisuuden kautta jo sanavalintojenkin tasolla. Henkilöt ensinnäkin nimitään turvapaikanhakijoiksi sen perusteella, mitä he rajalla tekevät, mikä pyrkii selittämään heidän tarkoituksensa ja toimintaansa. Samalla nimitys kuitenkin erottaa heidät *meistä*. Esimerkiksi sisäministeriö on määritellyt turvapaikanhakijan ulkomaalaiseksi, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta (Sisäministeriö, n.d.). Nimitys siis alleviivaa henkilöiden kuulumattomuutta Suomeen, sillä sen mukaisesti he vasta hakevat oleskeluoikeutta ja poikkeavat siten esimerkiksi kantasuomalaisista, joilla sama oikeus on ollut syntymästä saakka.

Turvapaikanhakijoita nimetään myös muilla tavoin, muun muassa viittaamalla heihin esimerkiksi tuntemattomina kulkijoina, pyrkijöinä tai loikkareina, kuten esimerkit (1), (2) ja (3) osoittavat.

- (1) Asukkaat tuntevat toisensa ja osaavat kiinnittää huomiota tuntemattomiin kulkijoihin. (Etelä-Saimaa 22.11.2023)
- (2) Ilman viisumia liikkeellä olevat pyrkijät ovat tulleet rajanylityspaikoille myös polkupyörillä. (Etelä-Saimaa 17.11.2023)
- (3) – Ihan tuossa meidän talon vieressä rajavartiosto otti loikkarit kyytiin, Hartikainen kertoo ja osoittaa olohuoneen ikkunasta näkyvälle aukiolle. (Etelä-Saimaa 12.2.2024)

Näillä nimeämiseen käytetyillä sanavalinnoilla korostetaan ennestään sitä, että kyse on tuntemattomista ja normista poikkeavista henkilöistä. Joistakin, joita ei tunneta, joiden täytyy pyrkiä päästäkseen Suomeen ja jotka loikkaavat toiselta puolelta *meidän* puolellemme. Diskurssi rakentuu siis jo yksittäisen sanavalinnan kautta, minkä myös Pietikäinen ja Mäntynen (2019) mainitsevat olevan mahdollista. Eroa tehdään myös luokittelemalla turvapaikanhakijoita eri kansalaisuuksiin, kuten esimerkissä (4).

- (4) Sallan kansainväliselle rajanylityspaikalle saapui tiistain aikaan yhteensä 41 turvapaikanhakijaa Afganistanista, Jemenistä, Keniasta, Marokosta, Pakistanista, Somaliasta ja Syyriasta. (Koillissanomat, 22.11.2023)

Esimerkissä (4) tulijoiden taustoja esitellään tarkemmin, mutta luokittelu eri kansalaisuuksiin ja lähtömaihin korostaa edelleen jakoa *meihin* ja *toisiin*. Luokittelu herättää ajatuksen siitä, että vaikka kyseessä ei olisikaan täysin homogeeninen joukko ihmisiä, eivät he kuitenkaan ole suomalaisia tai edes länsimaalaisia ihmisiä. Tämän vuoksi he ovat kenties näennäisesti neutraalilla tavalla normista poikkeavia ja erilaisia, mutta silti toisia.

Normista poikkeavuutta ja erilaisuutta osoitetaan aineistossa myös ilmaisemalla kuulumattomuutta ja ulkopuolisuutta kuvaamalla tilannetta eri tavoin. Osassa artikkeleista tuotiin esimerkiksi esille tulijoiden ja suomalaisten välisen yhteisen kielen puuttuminen, kuten esimerkki (5) osoittaa.

- (5) Yritän vielä udella, ovatko he turvapaikanhakijoita, mutta *asylum seeker* -sanon kohdalla välillemme nousee kielimuuri. (Etelä-Saimaa 16.11.2023)

Esimerkissä (5) erilaisuutta ilmaistaan käyttämällä kielimuurimetaforaa, joka tuo mieleen myös vaikutelman kirjaimellisesta eronteosta, muurista, suomalaisen haastattelijan ja juuri itärajan yli saapuneen turvapaikanhakijan välillä. Erilaisuus ja toiseus tuodaan esille aineistossa myös melko suorin kuvauksin, kuten esimerkissä (6).

- (6) – Olin tulossa myöhään illalla kotiin Forssan raveista, kun Karhusuontiellä tuli kaksi tummaihoista miestä vastaan. Sanoin emännälle, että soitahan rajavartiostolle, nämä miehet eivät kuulu tänne. (...) Se oli minun viimeinen kontaktini luvattomien rajanylittäjien kanssa ennen tätä parin viikon takaista tapausta, Hartikainen kertoo. (Etelä-Saimaa, 12.2.2024)

Vaikka esimerkissä (6) puhutaankin vuoden 2007 tapahtumista, sitä verrataan artikkeleissa talven 2023–2024 tapahtumiin. Erityisesti tummaihoisuus nähdään poikkeavana ominaisuutena, vaikka oletusta valkoihoisuuden normista ei selvästi mainitakaan. Näin artikkelissa toistetaan ajatus siitä, että tummaihoiset, rajan yli tulleet miehet eivät kuuluneet silloin eivätkä kuulu nytkään ”tänne”. ”Tällä” esimerkissä viitataan Karhusuontiehen, Imatran kaupunkiin tai ylipäätään Suomeen.

Aineistossa normista poikkeavuutta ja erilaisuutta kuvataan myös paljon sen kautta, miten *meihin* kuuluvien henkilöiden tekemiset ja arki vertautuvat turvapaikanhakijoiden tilanteeseen ja motiiveihin. Artikkeleissa luetellaan esimerkiksi suomalaisten ja Suomen ja Venäjän kaksoiskansalaisten syytä ylittää raja samalla, kun mainitaan turvapaikanhakijoiden saapuneen melko lailla ilman syytä Suomeen. Tämä näkyy esimerkeissä (7) ja (8).

- (7) Kajaanilainen Kari Krökki on kokenut rajanylittäjä ja muun muassa entinen kostamusrakentaja rahtiauton kuljettajana. Hän sanoi kulkeneensa Kostamuksessa yli 40 vuotta. (...) – Jos Vartiuksen rajanylityspaikka menisi kiinni, niin se tuntuisi tietysti huonolta. Ei se iso ongelma olisi, mutta venäjällä [sic] tulee käyty [sic] viikoittain. (Kuhmolainen, 17.11.2023)
- (8) Kinnusen mukaan tilanne on epäselvä tiistaina saapuneiden 20 ihmisen osalta, sillä vaikuttaa, etteivät nämä ole välttämättä itsekään selvillä siitä, mitä ovat tekemässä. (Etelä-Saimaa, 22.11.2023)

Esimerkissä (7) haastatellaan suomalaista miestä, joka on käynyt töissä Venäjän puolella vuosikymmeniä. Hänen useat rajanylityksensä ovat siis oikeutettuja ja rajan sulkeutumisen olisi hänelle harmillinen ongelma. Turvapaikanhakijoiden rajanylitys puolestaan näyttäytyy aineistossa usein melko päämäärättömänä toimintana, kuten esimerkki (8) osoittaa: heidän kuvaillaan olevan itsekkin epävarmoja siitä, miksi he yrittävät hakeutua rajan yli Suomeen. Eroa tehdään siis myös rajanylitysmotiivien kautta: suomalaiset ylittävät rajan mennäkseen töihin ja muille ”järkeville” asioille, turvapaikanhakijat puolestaan saapuvat tänne ilman syytä. He ovat tuntemattomia, joiden tarkoituksiperistä ei ota selvää.

Turvapaikanhakijoiden toiseus rakentuu muukalaisuuden kautta myös epäinhimillistämisen keinoin. Tämä näkyy esimerkiksi tarkasteltaessa toimijuutta aineiston artikkeleissa ja kiinnittämällä huomiota erityisesti käytettyihin verbeihin. Turvapaikanhakijoille annetaan toimijuutta useammin Venäjän puolella rajaa, kun taas Suomen puolella heille tehdään asioita sen sijaan, että he olisivat itse toimijoita. Tämä näkyy esimerkissä (9).

- (9) Kun turvapaikanhakija saapuu Imatran raja-asemalle, toimitaan tarkan protokollan mukaan. (...) Rajatarkastusasemalla tehdään turvapaikanhakijalle monivaiheinen selvitys. (...) Turvapaikanhakijat saatetaan viedä Joutsenon vastaanottokeskukseen linja-autolla tai Rajavartiolaitoksen autolla. (Uutisvuoksi, 16.11.2023)

Kun turvapaikanhakijoiden toimintaa kuvataan heidän ollessaan rajan toisella puolella, heidät kuvataan aktiivisina tulijoina, jotka saapuvat Suomeen, kuten esimerkin (9) alussa. Raja-asemalle päästyään he muuttuvat kuitenkin toisiksi, joille tehdään asioita: heille tehdään selvitys ja heidät viedään muualle sen sijaan, että he esimerkiksi kertoisivat itse tarvittavat tiedot tai jatkaisivat itse matkaa muualle. Turvapaikanhakijoita epäinhimillistetään myös metaforisia ilmaisuja käyttämällä, kuten esimerkissä (10).

- (10) Nuijamaalla vastassa takavarikoitujen pyörien kasa. (...) Kymmenittäin polkupyöriä makaa takavarikoitujen ajoneuvojen aitauksessa Nuijamaan raja-asemalla. Osa kaksipyöräisistä on selvästi lasten mallia. (Etelä-Saimaa, 16.11.2023)

Esimerkissä (10) kuvataan Nuijamaan raja-aseman tilannetta ja sinne saapunutta poikkeuksellista turvapaikanhakijoiden määrää heidän käyttämiensä polkupyörien kautta. Otsikko ja ensimmäinen kappale kuvailevat saapuneiden määrää puhumalla polkupyörien muodostamasta kasasta sen sijaan, että mainittaisiin niillä tulleet ihmiset.

Muukalaisuusdiskurssissa myös vähempiarvoisuuden osoittaminen rakentaa turvapaikanhakijoiden toiseutta. Aineiston uutisartikkeleissa turvapaikanhakijoiden oikeudet ja tarpeet asetetaan suomalaisten ja kaksoiskansalaisten tarpeiden jälkeen vähempiarvoiseksi. Tämä näkyy sekä esimerkissä (11) että esimerkissä (12).

- (11) – Meidän tehtävämme on turvata suomalaisten turvallisuus ja rajaturvallisuus, Orpo sanoi. (Koti-Lappi, 29.11.2023)
- (12) Rajan sulkeuduttua Mattiset eivät pääse huolehtimaan Lahdenpohjan asunnostaan tai tapaamaan sukulaisiaan ja ystäviään. – Meiltä viedään vapaus. Me emme saa enää kulkea. Meillä ei ole oikeutta tavata sukulaisiamme. (Etelä-Saimaa, 21.11.2023)

Esimerkissä (11) pääministeri Petteri Orpo toteaa suoraan rajasulkua koskevassa tiedotustilaisuudessa, että meidän, eli Suomen hallituksen, tehtävänä on turvata suomalaisten turvallisuus ja rajaturvallisuus. Turvapaikanhakijoiden oikeus hakea turvapaikkaa jätetään vähempiarvoisemmaksi suomalaisten turvallisuuteen nähden, eivätkä he kuulu *meihin*. Esimerkissä (12) puolestaan tuodaan kuuluviin imatralaisen miehen kautta sen suomalaisen vähemmistön ääni, jolla on elämää sekä Suomen että Venäjän puolella rajaa. Rajan avautuessa ensisijaiseksi tarpeeksi ja oikeudeksi asetetaan suomalaisten ja kaksoiskansalaisten oikeudet henkilökohtaisten asioidensa hoitamiseen. Näin siitäkin huolimatta, että rajan avautuminen tarkoittaisi myös turvapaikanhakijoille mahdollisuutta saapua Suomeen itärajan kautta. Me-pronominin toisto luo vahvaa kuvaa yhtenäisestä joukosta, jonka vastakohtana ovat toiseutetut turvapaikanhakijat aiheuttamallaan haitalla.

Toisaalta aineistossa muukalaisuutta osaltaan hälventää muutama maininta turvapaikanhakijoista, jotka on nimetty. Koko aineistossa nimen saa ainoastaan kaksi

turvapaikanhakijaa, kun Etelä-Saimaassa 16.11.2023 julkaistussa uutisessa mainitaan nimeltä Ilta-Sanomien haastattelema Ali ja Etelä-Saimaassa 17.11.2023 julkaistussa uutisessa ääneen pääsee Moyad. Turvapaikanhakijoiden nimeäminen ja heidän haastattelujensa esittäminen poistaa toiseutta kuitenkin vain näennäisesti. Heidät esitellään juutuissa vain etunimillä. Vaikka kyseessä onkin turvallisuussyistä johtuva toimenpide, erottaa se heidät muista, yleensä suomalaisista haastateltavista, joista mainitaan aina etu- ja sukunimi. Lisäksi nimettyjen turvapaikanhakijoiden etunimet eivät vastaa länsimaalaista tai suomalaista normia, minkä vuoksi he erottuvat erilaisina ja normista poikkeavina. Turvapaikanhakijat jäävät siis muukalaisdiskurssissa joka tapauksessa toisiksi ja *meistä* eroaviksi, vaikka suuresta massasta onkin tuotu esiin myös nimetyt henkilöt.

4.1.2 Uhkaavat turvapaikanhakijoiden massat rajalla ja sen takana

Muukalaisdiskurssin lisäksi toiseus rakentuu aineistossa uhkadiskurssin kautta. Nämä kaksi diskurssia liittyvät toisiinsa läheisesti, sillä tuntematon mielletään usein myös uhkaavaksi. Molemmat diskurssit toteutuvat aineistossa hieman erilaisin esimerkein. Muun muassa rikollisuuden ja laittomuuden korostaminen aineistossa on yksi keskeinen toiseutta rakentava tekijä uhkadiskurssissa. Tämä tapahtuu erityisesti epäinhimillistämisen ja normista poikkeavuuden osoittamisen keinoin.

Ensinnäkin aineistossa rikollisuus ja laittomuus liitetään koko turvapaikanhakijoiden joukkoon ja tehdään itse ilmiöstä uhkaava sen kautta. Tämä näkyy esimerkeissä (13) ja (14).

(13) – Kun lumi sulaa, he tulevat metsän kautta, arvelee Kainuun Sanomien haastattelema henkilö. (Kuhmolainen, 6.2.2024)

(14) ”Rikollisuudella osansa luvattomien tulijoiden ruuhkassa”. (Etelä-Saimaa, 17.11.2023)

Esimerkissä (13) haastateltava kertoo huolestuneen oletuksensa siitä, kuinka turvapaikanhakijat tulevat käyttämään hyödykseen kevään tuloa ja sitä, että lumien sulaessa

maastoraja on helpompi ylittää myös sieltä, missä ei ole rajanylityspaikkaa tai yhtä tiukkaa valvontaa. Esimerkissä viitataan johonkin suureen joukkoon ”heitä”, jotka ”tulevat” laittomasti metsän kautta Suomeen piittaamatta laeista ja säännöistä. Esimerkissä (14) taas on uutisen otsikko, jossa tiivistetään itärajan tapahtumiin liittyvän myös rikollisuutta. Lainauksessa puhutaan siitä, että turvapaikanhakijoiden saapumisen rajalle ovat mahdollistaneet rikolliset tahot. Se kuitenkin antaa myös ymmärtää, että turvapaikanhakijat itse ovat osallisia rikollisuuteen. Kolmansien maiden kansalaisten saapuminen Schengen-alueen ulkopuolelta on todettu näyttävän eurooppalaisesta näkökulmasta epäilyttävänä (Ellebrecht, 2020, s. 27), ja tämä näkemys toistuu myös aineiston teksteissä. Otsikkoon valitussa lainauksessa myös korostetaan tulijoiden saapumisen luvattomuutta sekä kuvataan rajalle saapuneen myös miltei hallitsemattoman suuren, uhkaavan ja häiriötä aiheuttavan ruuhkan.

Toiseksi aineistossa yhdistetään rikollisuus ja laittomuus turvapaikanhakijoihin yksilötasolla, ja muodostetaan rikollisten joukon lisäksi toisenlaista uhkakuva. Tässä uhkakuvaassa suuren, ehkä pääosin harmittoman mutta silti vähempiarvoisen, joukon seassa on yksilöitä, joista pitäisi olla huolissaan. Tämä näkyy muun muassa esimerkeissä (15) ja (16).

(15) – Raja kiinni vaan – turvallisuuden vuoksi. Rikollisuus on Suomessa lisääntynyt. Antavatko ne henkilöt kaikkia tietoja julki, jos saavat turvapaikan, viittasi Pöllänen muun muassa hyväkuntoisiin polkupyörällä saapuneisiin turvapaikanhakijoihin esimerkiksi nyt Kaakkois-Suomen raja-asemilla. (Kuhmolainen, 17.11.2023)

(16) Mahdollisten Wagner-sotilaiden tunnistaminen Suomeen tulevien turvapaikanhakijoiden joukosta on Kinnusen mukaan tällä hetkellä aika helppoa, mutta tietenkin on oltava tarkkana. (Kuhmolainen, 24.11.2023)

Esimerkissä (15) turvapaikanhakijoiden toiseutta rakennetaan paikallisen asukkaan sanojen kautta. Haastateltu kyläläinen esittää epäilyksensä turvapaikanhakijoiden rehellisyydestä. Itärajan tilanteeseen suoraan liittymätön lausuma Suomessa lisääntyneestä rikollisuudesta asettaa turvapaikanhakijat jo ennalta osasyllisiksi myös siihen ilmiöön. Esimerkissä (16) raja-aseman päällikkö puolestaan kertoo, että turvapaikanhakijoiden

joukossa mahdollisesti Suomeen pyrkivien, yksityisen venäläisen palkka-armeijan sotilaiden tunnistamisessa ei ole ongelmia. Siitä huolimatta korostetaan kuitenkin tarkkuuden merkitystä tarkistuksissa. Mahdollisen rikollisten läpipääsyn vuoksi pidetään siis yllä valppautta, eikä täydellistä turvan tunnetta synny. Molemmissa esimerkeissä rakentuu kuva suuresta, näennäisen neutraalista joukosta, joiden seassa voi olla piilossa vaarallisia henkilöitä. Näihin toisiin ei siis kannata luottaa. Tässä uhkan kautta rakentuvan toiseuden voi nähdä pohjautuvan erityisesti ennakkoluuloihin, jotka eivät välttämättä perustu tosiasioihin.

Kolmanneksi aineistossa kuvaillaan myös turvapaikanhakijoiden käyttäytymistä tavalla, joka liittyy läheisesti uhkadiskurssiin. Tämä vahvistaa edellä mainittuja tapoja luoda tuloista kuvaa rikollisina, mikä näkyy esimerkeissä (17) ja (18).

- (17) Edellispäivien tapaan henkilöitä saapui polkupyörin valtakunnan rajalle Vartius-Lyttä rajanylityspaikalle [sic]. He eivät suostuneet käskyistä ja kehotuksista huolimatta palaamaan Venäjälle. (Koillissanomat, 24.11.2023)
- (18) Viimeisenä saapuneessa ryhmässä oli Kinnusen mukaan ”yhteistyöhaluttomia henkilöitä”, joiden käytös Suomen rajaviranomaisia kohtaan oli uhkaavaa. – Rajoitimme liikennettä yleisen riskin takia ja jotta hallitsemme tilanteen. (...) Muu liikenne keskeytetään sen takia, ettei synny konfliktia tavallisten matkustajien ja mahdollisesti aggressiivisesti käyttäytyvien välillä. (Etelä-Saimaa, 22.11.2023)

Esimerkissä (17) kuvaillaan, kuinka polkupyörillä saapuneita turvapaikanhakijoita on yritetty saada palaamaan takaisin Venäjälle, mutta he eivät ole totelleet rajan henkilökunnan antamia kehotuksia ja käskyjä. Esimerkissä (18) puolestaan kuvaillaan mukana olleiden henkilöiden uhkaavaa käytöstä ja kerrotaan varotoimenpiteistä, joita täytyi tehdä mahdollisesti aggressiivisesti käyttäytyvien henkilöiden hallitsemiseksi. Molemmissa esimerkeissä luodaan kuvaa arvaamattomista henkilöistä, jotka mahdollisesti saattavat käyttäytyä ja ovat jo käyttäytyneet uhkaavasti. Heitä siis kannattaa varoa itsensä suojelemiseksi, sillä uhkaavasti käyttäytynyttä ei yksilöidä vaan käyttäytymis- ja toimintatavat liitetään koko saapuneeseen joukkoon. Lisäksi aineistossa ei juurikaan kuvata

vastapainoksi turvapaikanhakijoiden rauhallista käytöstä, minkä vuoksi lukijalle syntyy kapeampi kuva heidän toiminnastaan.

Uhkadiskurssissa toiseus syntyy epäinhimillistämisen kautta myös silloin, kun rajan yli saapuneita kuvataan erilaisten numeraalien ja määrää ilmaisevien sanojen ja ilmaisujen avulla. Tämä näkyy esimerkissä (19).

- (19) Viime viikkojen aikana nähty, noin tuhannen siirtolaisen saapuminen Suomeen Venäjältä, on osoitettu olevan juuri tällaista välineellistettyä maahantuloa. (Kaakonkulma, 8.12.2023)

Esimerkissä (19) saapuneet henkilöt kuvataan tuhannen siirtolaisen joukkona, joka on saapunut Suomeen viime viikkojen aikana. Kuva suuresta massasta luo uhkaa, ja yhdistettynä mainintaan välineellistetystä maahantulosta turvapaikanhakijoista piirtyy kuva ikään kuin jopa aseena, jota käytetään *meitä* vastaan. Usein luvut ja muut määreet ovat aineistossa myös melko epämääräisiä, jolloin lukijan on hankala arvioida tulijoiden todellista määrää. Siksi tulijoista piirtyy myös helposti kuva uhkaavasta massasta, joka vyöryy Suomen rajojen yli hallitsemattomasti. Numerot ja erilaiset määrän ilmaisut ovatkin vahva diskursiivinen keino, sillä uutisgenressä niiden funktio on toimia tietynlaisena todistusaineistona esitetyle asialle ja havainnollistaa sitä (Bedranek & Caple, 2012, s. 85–94). Siksi kuva uhkaavasta joukosta toistuu läpi aineiston.

Epäinhimillistämisen kautta luodaan uhkadiskurssia myös kuvailemalla tulijoiden fyysistä kuntoa, vointia ja ulkoisia ominaisuuksia tavalla, joka pyrkii vähättelemään heidän tarvettaan turvapaikalle ja suojalle. Tämä näkyy esimerkeissä (20) ja (21).

- (20) Rytkösen mukaan rajanylityspaikkojen ulkopuolella olevat ihmiset ovat hyväkuntoisia ja pystyvät huolehtimaan itsestään. He ovat jaksaneet tehdä pitkän matkan Suomen rajalle [sic] Rytkönen muistutti. (Etelä-Saimaa, 19.11.2023)
- (21) Turvapaikanhakijat ovat olleet Suomeen tullessaan hyvässä kunnossa, joten erityisen huonoissa oloissa he eivät ole Venäjällä rajan avaamista

odotelleet. – Valtaosa heistä on nuoria miehiä, jotka ovat ihan ok-kunnossa, Ahtiainen sanoo. (Uutisvuoksi, 19.12.2023)

Sekä esimerkissä (20) että (21) kuvaillaan turvapaikanhakijoiden hyvää kuntoa, ja esimerkissä (21) tuodaan puolestaan ilmi se, että suurin osa tulijoista on nimenomaan nuoria miehiä. Turvapaikanhakijat toiseutetaan ulkoisten ominaisuuksien perusteella: Koska he ovat hyväkuntoisia, heillä ei ole oikeaa hätää ja he aiheuttavat *meille* häiriötä tahallaan. Perinteisesti on tapana ajatella, että nuoret miehet ansaitsevat suojelua ja turvaa vasta naisten, lasten ja vanhusten jälkeen. Tämän vuoksi maininnat turvapaikanhakijoiden kunnosta ja sukupuolesta kietoutuu myös uhkan diskurssiin. Jos rajan yli tulleet miehet ovat hyvässä kunnossa, heillä voi olla myös voimia ja mahdollisuuksia aiheuttaa uhkaa ja olla vaaraksi *meille* niin halutessaan.

Turvapaikanhakijat nähdään aineistossa myös osittaisena syyllisenä tilanteeseen, mikä asettaa heidät vähempiarvoiseen asemaan. Tällaisilla kuvauksilla rakennetaan ajatusta siitä, että tilanne on ”niiden toisten” vika, ja heidän tarpeensa ovat vähäpätöisempiä kuin *meidän* oikeutemme. Tämä näkyy esimerkkien (22) ja (23) sanavalinnoissa ja kuvauksissa.

(22) – Kun turvapaikanhakijat saapuvat, meidän henkilökuntamme joutuu saattamaan heitä melko kapeassa rännissä ja ohjaamaan heidät turvapaikkaprosessiin. (Uutisvuoksi, 19.12.2023)

(23) – Tämä on huono juttu. Raja menee kiinni sen takia, että sen yli Suomeen on tullut polkupyörällä ihmisiä, joilla ei ole tarvittavia matkustusasiakirjoja, ja sen vuoksi monet ihmiset eivät tapaa sukulaisiaan moniin kuukausiin. (Etelä-Saimaa, 18.11.2023)

Esimerkissä (22) turvapaikanhakijoista piirretään kuvaa rajatyöntekijöitä häiritsevinä, sillä raja-asemien henkilökunta joutuu saattamaan heitä hankalissa olosuhteissa. Sanavalinta ”joutuu” viestii jostakin tahtoa vasten ja pakolla tehdystä asiasta, joka mieluummin jätettäisiin tekemättä. Esimerkissä (23) puolestaan kuvaillaan itärajan tilannetta ja sen aiheuttamia seurauksia ”tavallisille” ihmisille. Turvapaikanhakijat ovat syyllisiä oletettavasti suomalaisen henkilön ja hänen perheensä ongelmiin. Artikkeliiin nostettu

kommentti asettaa oikeuden hakea turvapaikkaa alempiarvoiseksi kuin muiden oikeus päästä tapaamaan sukulaisia.

Toisaalta aineistossa esiintyvien, uhkadiskurssia vahvistavien sanavalintojen ja kuvailujen lisäksi uutisissa tarjotaan toisinaan myös vaihtoehtoista näkökulmaa. Silloin tällöin aineistossa esitellään myös rauhallisempia raja-asemia sekä kerrotaan Maahanmuuttoviraston näkemys tilanteesta. Molemmat näyttäytyvät melkein vastakohtina uhkadiskurssille, kuten esimerkeissä (24) ja (25).

- (24) Kuusamon rajanylityspaikalla tilanne tiistainakin rauhallinen. (Koillissanomat, 22.11.2023)
- (25) – Eli itärajan yli tulleiden määrä ei ole kokonaisuudessaan kovin merkittävä. Lehtisen mukaan yksityisyyden suojaamiseksi hakijoiden tarkkoja sijoittumisaikoja ei kommentoida julkisuuteen. – Vastaanottojärjestelmä toimii valtakunnallisesti. Olemassa oleva vastaanottokapasiteetti riittää hyvin tällä hetkellä ja kapasiteettia voidaan tarvittaessa nostaa. (Etelä-Saimaa, 17.11.2023)

Esimerkissä (24) otsikkoon on nostettu tilanpäivitys Kuusamon rajanylityspaikalta. Noin viikko suurten turvapaikanhakijamäärien saapumisen jälkeen julkaistussa artikkelissa kerrotaan, että tilanne ja ylittäjien määrä ei ole juuri poikennut normaalista. Taivutus ”tiistainakin” antaa vaikutelman, että rauhallista on ollut jo pidempään, eikä otsikoihin noussut ryntäys tai ruuhka ole todellisuutta koko itärajan mittaisella matkalla. Esimerkissä (25) Maahanmuuttoviraston edustaja kertoo, että heidän osaltaan tilanne on täysin hallinnassa, ja kapasiteetti riittää uusille saapujille. Molemmat edellä mainitut esimerkit tuovat kontrastia kuvalle uhkaavasta ja tuntemattomasta Suomeen pyrkivästä laumasta, joka itärajan tilanteesta talvella 2023–2024 laajasti mediassa piirtyi. Kun välittyvä kuva ilmiöstä ei ole yhtä hallitsemaan tai uhkaava, ei myöskään rajalle saapuvien turvapaikanhakijoiden toiseuttaminen ole aineistossa yhtä voimakasta. Toisaalta edellä mainituissa esimerkeissä tuodaan tilanne esille ainoastaan viranomaisten ja resurssien näkökulmasta, ja turvapaikanhakijat jäävät jälleen passiiviseen rooliin toisiksi.

Uhkadiskurssissa turvapaikanhakijoista luodaan siis kuvaa pelottavana massana, jolla on kykyjä ja mahdollisesti myös motiiveja uhata *meidä*. Turvapaikanhakijoiden toiseus rakentuu kuvauksissa suuresta joukosta, joka koostuu mahdollisesti vaarallisista rikollisista. Näiden rikollisten tunnistaminen puolestaan vaatii erityistä tarkkaavaisuutta ja huolellisuutta. Uhkadiskurssin vastapainoksi luodaan kuitenkin hieman myötätuntoisempaa kuvaa uutisissa, jotka kertovat joidenkin rajanylityspaikkojen rauhallisesta tilanteesta ja Maahanmuuttoviraston kapasiteetista: koko itärajan pituudella ei sittenkään ole suurta häiriötilaa, eikä tulijoita ole tarpeeksi viranomaisen resursseja horjuttamaan.

4.1.3 Avun tarpeessa olevat uhrit

Siinä missä turvapaikanhakijat toiseutetaan aineistossa merkittävästi muukalaisuuden ja uhkan diskurssien kautta, muodostuu heistä toisinaan myös myönteisempi kuva. Tässä diskurssissa heidät nähdään apua tarvitsevinä uhreina, joita käytetään hyväksi Venäjän valtion organisoimassa hybridiopeeraatiossa. Tulijoiden haavoittuvaa asemaa kuvaillaan ensinnäkin rajavartiolaitoksen työntekijöiden kautta, kuten esimerkissä (26).

(26) – Kun haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä tulee asiakkaiksi, on varmistettava, ettei kenenkään henki ja terveys vaarannu muualle ohjaamisen takia, sanoo Kuusisto. (Etelä-Saimaa, 17.11.2023)

Esimerkissä (26) Kaakkois-Suomen rajavartioston toimistoupseeri kertoo, millaisin periaattein työtä rajalla tehdään tilanteessa, jossa tulijoita on paljon. Uhkadiskurssissa tyyppillinen turvapaikanhakijoiden esittäminen uhkaavana ja arvaamattomana massana näyttäytyy tässä esimerkissä hieman eri kulmasta, sillä nyt haavoittuvuus ja uhrius yhdistetään suureen joukkoon ihmisiä. Samalla turvapaikanhakijat saavat myös autonomiaa ja toimijuutta, sillä heihin viitataan raja-asemalle omia asioitaan hoitamaan tulevana asiakkaina, eikä esimerkiksi vain tulijoina ilman päämäärää. Samalla jätetään myös korostamatta, ketkä auttavat ja ketkä ovat avun saajia: passiivimuotoinen verbi ”on varmistettava” korostaa auttavia *meidä* vähemmän kuin esimerkiksi silloin, jos lauseke olisi esitetty subjektin kanssa muodossa ”meidän on varmistettava”.

Toimijuuden antaminen turvapaikanhakijoille on kuitenkin melko harvinaista aineistossa. Useammin korostetaan esimerkiksi suomalaisten roolia heidän auttamisessaan tai Venäjän roolia heidän tilanteensa aiheuttajina, kuten esimerkissä (27).

- (27) Hänen [Vartiuksen raja-aseman päällikön] mukaansa venäläisten viranomaisten häikäilemätön toiminta aiheuttaa vaaraa näille ihmisille, kun heidät työnnetään raja-alueelle. – Meidän toimesta he ovat saaneet suojaa, turvaa ja tarvittavaa hoitoa. Ketään ei jätetä raja-aukolle makaamaan, Kinnunen totesi. (Kuhmolainen, 24.11.2023).

Esimerkissä (27) raja-aseman päällikkö kertoo, kuinka Venäjän viranomaiset aiheuttavat turvapaikanhakijoiden huonon tilanteen. Suomalaiset rajavartijat puolestaan tarjoavat heille apua ja antavat suojaa. Huoli suurten siirtolaismassojen turvallisuudesta on aiemminkin tunnistettu eurooppalaisilla rajoilla (Ellebrecht, 2020, s. 27), ja sama huoli näkyy myös uhridiskurssissa. Turvapaikanhakijat ovat kuitenkin koko ajan passiivisessa roolissa joutumassa vaaran kohteiksi ja saamassa turvaa joltakulta muulta. Toiseus rakentuu toimijuuden tai sen puutteen kautta vahvasti, kun sitä omistavat ja sitä ilman jäävät vertautuvat toisiinsa. Turvapaikanhakijoilla sitä ei ole, kun taas suomalaisilla viranomaisilla sitä on positiivisessa ja venäläisillä viranomaisilla negatiivisessa mielessä.

Turvapaikanhakijat näyttäytyvät uhridiskurssin kautta myös paikallisten myötätunnon välittämänä. Siinä missä uhkadiskurssissa turvapaikanhakijat asetettiin toiseksi rikollisuuden ja häiriön pelossa, uhridiskurssia rakentuu toisenlainen kuva myötätuntoisemmasta näkökulmasta. Tämä näkyy esimerkissä (28).

- (28) Kyllösestä huolta hälventää sekin, että turvapaikanhakijoilla ei ole mielessään pahat asiat, eivätkä he jää Vartiukseen. – He hakevat turvaa itselleen. Tulijoilla ei ole meitä vastaan mitään. (Kuhmolainen, 24.11.2024)

Esimerkissä (28) juttua varten haastateltu asukas kertoo ajatuksiaan itärajan tilanteesta ja toteaa, ettei ole huolissaan turvapaikanhakijoiden aikeista. Hän kertoo ymmärtävänsä heidän tulevan Suomeen turvan perässä, eikä tekemään pahaa paikallisille. Lausuma vaikeuttaa ensi näkemältä jopa lempeältä ja ymmärtäväiseltä. Samalla turvapaikanhakijoista

tullaan kuitenkin rakentaneeksi kuva mahdollisesti uhkaavista toisista henkilöistä, joilla ei odotuksista huolimatta ole *meitä* vastaan mitään, minkä vuoksi se myös täytyy erikseen ilmaista. Haastateltu siis erottaa tulijat kuitenkin *meistä* erillisiksi, toisiksi henkilöiksi, vaikka esimerkiksi uhkadiskurssista poiketen esimerkissä on välittävämpi näkökulma. Jälleen ääneen pääsee myös suomalainen henkilö sen sijaan, että turvapaikanhakijalta itseltään olisi kuultu, millä asialla he ovat.

Uhridiskurssissa turvapaikanhakijat näyttävät paljon myötätuntoisemmassa valossa kuin esimerkiksi uhka- tai muukalaisdiskurssissa. Joka tapauksessa heidät asetetaan kuitenkin muiden joukossa jollain tavalla poikkeaviksi. Heidän toimijuutensa puute asettaa heidät vertailuun niiden kanssa, joilla toimijuutta on (Martikainen & Sakki, 2021, s. 260). Uhriksi luokittelu rakentaakin kuvaa ”vähempiarvoisista ihmisistä”, joilla ei ole omaa toimijuutta (Martikainen & Sakki, 2021, s. 239). Toiseus ei toistu aineistossa yhtä vahvana silloin, kun turvapaikanhakijoille annetaan toimijuutta ja ilmiöstä luodaan vähemmän uhkaavaa kuvaa. Samalla uhridiskurssiin kuitenkin myös liittyy toiseuttamista. Kuvailemalla heitä avuttomiksi uhreiksi, joita *meidän* täytyy auttaa, erotetaan heidät myös *meistä* erillisiksi toisiksi.

Uhridiskurssi ei toistu aineistossa yhtä vahvana kuin muukalais- tai uhkadiskurssit. Heidät tunnistetaan haavoittuvassa asemassa oleviksi uhreiksi toisinaan, mutta samaan aikaan haavoittuvuus myös kyseenalaistetaan. Tämä kyseenalaistus näkyy luvussa 4.1.2 esitetyissä esimerkeissä (20) ja (21), joissa kuvaillaan saapujien fyysistä kuntoa ja arvioidaan sen kautta heidän oikeuttaan turvapaikan hakemiseen ja avun saamiseen. Lisäksi tulijoiden haavoittuvuus kyseenalaistetaan melko suoraan, kuten esimerkissä (29).

- (29) Sallassa on kuitenkin edelleen valmius ottaa vastaan haavoittuneessa asemassa olevia tulijoita. Se, mitä haavoittuvuus tarkoittaa, ratkaistaan Ahtiaisen mukaan tapauskohtaisesti. (Koti-Lappi, 29.11.2023)

Esimerkissä (29) kerrotaan, että sulkeutuneellakin raja-asemalla on valmiudet tarjota turva myös niille, jotka ovat haavoittuvassa asemassa. Vaikka tämä itsessään tunnustaa

mahdollisuuden sille, että tulijat tarvitsevat apua ja suojelua osakseen, asettaa se heidän asemansa myös suoraan kyseenalaistetuksi. Voi nimittäin olettaa, että jokin, joka voidaan ratkaista tapauskohtaisesti, ei luultavasti ole kovin yleistä. Esimerkin lisäksi aineiston uutisissa puhutaan toisinaan myös samaan aikaan turvapaikanhakijoiden haavoittuvan aseman yhteydessä heidän hyväkuntoisuudestaan. Tällöin kaksi toiseuttavaa näkökulmaa yhdistyvät: uhrin asemaan ilman toimijuutta asetetut turvapaikanhakijat eivät välttämättä sittenkään ansaitse *meidän* myötätuntoamme.

4.1.4 Vaarallinen Venäjä, turvallinen Suomi

Aineistossa toiseuttamisen kohteeksi eivät joudu ainoastaan turvapaikanhakijat. *Meistä* ja Suomesta erillisiksi asetetaan myös Venäjän valtio viranomaisineen niin kutsutussa vieraan vallan diskurssissa. Siinä missä turvapaikanhakijat nähdään aineistossa toisinaan syyllisinä tilanteeseen, myös Venäjän valtio asetetaan tilanteen aiheuttajan rooliin. Tämä tapahtuu erityisesti silloin, kun turvapaikanhakijat esitetään uhridiskurssin kautta. Toiseuden rakentuu syyllisyyden kautta esimerkeissä (30) ja (31).

(30) – Venäjän viranomaiset eivät ole toimintaan (rajanylityksiin) puuttuneet, päinvastoin on merkkejä siitä, että he auttavat tässä. (...) Me emme tällaista toimintaa hyväksy. Se on vahingollista myös ihmisille, jotka tuodaan tähän tilanteeseen, joita käytetään hyväksi. Rajatilanteen palauttaminen normaaliksi on kaikkien etu, se on myös Venäjän etu, Orpo kertoi. (Kotilappi, 29.11.2023)

(31) Kyllä kaikille on selvää, kenen vika tämä tilanne on, ja katseet kääntyvät siinä Venäjän suuntaan, Kinnunen kertoo. (Kuhmolainen, 24.11.2023)

Esimerkissä (30) on nostettu pääministeri Orpon sitaatti Sallan rajanylityspaikan sulkeamisesta kertovaan uutiseen, jossa hän kertoo Suomen kannan Venäjän toimiin. Esimerkissä Venäjä asetetaan tilanteen syylliseksi ja häiriötä tahallaan aiheuttavaksi kiusankappaleeksi. Tämä tapahtuu muun muassa kuvaamalla, kuinka viranomaiset jopa päinvastoin odotuksia auttavat maahantulossa ja kuinka Venäjä käyttää hyväksi turvapaikanhakijoita. Pääministerin sitaatti artikkelissa on voimakas toiseutta rakentava tekijä, sillä sen

lisäksi, että sitaatit toimivat uutisten todistusaineistona, pääministeri on Suomessa myös vaikutusvaltainen henkilö. Esimerkissä (31) puolestaan Vartiuksen raja-aseman päällikkö kertoo, että rajojen sulkeminen ei ole aiheuttanut kritiikkiä suomalaisia rajaviranomaisia kohtaan, sillä ”kaikille” on selvää, ketä tilanteesta voi syyttää. Toiseus rakentuu tässä esimerkissä erityisesti historiallisessa viitekehyksessä: kun jotain negatiivisesti poikkeavaa tapahtuu Suomen itärajalla, kaikki tietävät syyttää Venäjää, joka on ennenkin häirinnyt *meitä*. Stereotyyppiset, yhteiseen historiaan perustuvat mielikuvat Venäjästä ovatkin säilyneet suomalaisten mielissä vahvana (Laine, 2015, s. 93).

Venäjän toiseus rakentuu myös silloin, kun sen toiminta vertautuu Suomen ja suomalaisten toimintaan. Venäläisten toiminta nähdään aineistossa paheksuttavana, kun taas Suomen hallituksen ja rajavartioiden toimet esitetään oikeina ja laillisina. Tämä ilmenee esimerkkien (32) ja (33) kautta.

- (32) Suomen raja-asemista vain Raja-Jooseppi jää auki. Hallituksen päätöksen myötä sinne keskitetään kaikki itärajan rajanylitykset. (..) Hallituksen päätökset perustuvat rajavartiolaikiin. (Kuhmolainen, 24.11.2023)
- (33) Vaikka Jukka Kieroa ei pelota, ei hän kovin optimistinenkaan ole. – Putinilta voi odottaa ihan mitä vaan. Juttelin hiljattain yhden tutun kanssa, joka on armeijan kantahenkilöstöä. Hän arvioi, että 3–5 vuoden kuluessa Suomi on sodassa. (Etelä-Saimaa, 28.1.2024)

Esimerkissä (32) kerrotaan Suomen hallituksen rajasulun eteen tekemistä toimista. Esimerkki on sävyltään toteava ja uutistekstille tyypillinen. On kuitenkin valinta korostaa Suomen päätösten perustuvan lakiin ja laillisuuteen. Samassa uutisessa kerrotaan, että syyllisenä voidaan pitää Venäjää ja että Venäjän kanssa diplomaattiset keskustelut eivät ole onnistuneet. Esimerkissä (33) puolestaan paikallinen asukas toteaa, että Putinilta voi odottaa ihan mitä vaan, jopa sotaa. Venäjän presidentti Vladimir Putin edustaa haastatellun puheissa koko Venäjän viranomaisten toimia. Samankaltaiset esimerkit toistuvat aineistossa muutenkin: Suomen toiminta on laillista, Venäjän toiminta arvaamatonta ja laitonta. Toiseus rakentuu siis erityisesti erilaisuuden ja normista poikkeavuuden kautta, kun Venäjä erotetaan voimakkaasti Suomesta eli *meistä*.

Siinä missä Venäjän valtio ja viranomaiset asetetaan aineistossa toiseksi, erotetaan ne selkeästi kuitenkin Venäjän kansalaisista. Tämä näkyy esimerkissä (34).

(34) Vaikeahan venäläisiä on vihollisina ajatella, kun heitä löytyy ihan naapuristakin. (Etelä-Saimaa, 28.1.2024)

Esimerkissä (34) todetaan, että venäläisiä on vaikeaa ajatella vihollisina, sillä itärajalla heitä asuu monen naapurina. Tavalliset venäläiset ihmiset erotetaan Venäjän valtion ja viranomaisten toimista, ja heidät mielletään erillisiksi synnyinmaansa hallinnosta. Suomessa vahvasti vallalla ollut kuva arvaamattomasta Venäjästä ei siis toistu aineistossa puhuttaessa venäläisistä, vaan heidät mielletään yhtä syyttömiksi tilanteeseen kuin suomenvenäläiset tai uhridiskurssin kautta esitetyt turvapaikanhakijatkin. Pahantekijäksi leimataan selkeästi Venäjä, ei sen kansalaiset.

Vieraan vallan diskurssin kautta aineistossa asetetaan toiseksi Venäjän valtio ja viranomaiset. Tämä tapahtuu syyllisyyden ja normista poikkeavuuden esiintuomisen keinoin, kun tuodaan esiin Venäjän arvaamattomuutta ja keinoja kaihtamattomia toimintatapoja. Perinteisesti länsimaisesta näkökulmasta Venäjä onkin nähty arvaamattomana ja uhkaavana pelaajana (Akchurina & Della Sala, 2018, s. 1643), mikä toistuu aineiston uutisissa. Uutisissa kuitenkin erotetaan selkeästi Venäjän valtion viranomaisten syyllisyys tavallisista venäläisistä, joita puolestaan ei nähdä syyllisinä.

4.2 Toiseuden rakentuminen uutisten kuvissa

Tekstin analyysin jälkeen siirryn analyysin toiseen vaiheeseen, jossa tarkastelen aineiston uutisten kuvia ja toiseuden rakentumista niissä. Olen kiinnittänyt analyysissä huomiota pelkästään aineiston kuviin, ja olen hyödyntänyt kuvatekstejä ainoastaan tarvittaessa kuvien selitteinä. Olen aloittanut kuvien analyysin tarkastelemalla aineiston kuvia siirtyen ensihavainnoista syvempään tarkasteluun. Olen tarkastellut kuvia erityisesti hyödyntäen luvussa 3.4.2 esittelemiäni uutiskuvien piirteitä ja ominaisuuksia, joiden kautta diskurssit

kuvissa rakentuvat ja joiden avulla niitä voi tarkastella. Lisäksi kuljetan analyysissä mukana luvussa 3.3 kokoamiani toiseuttamisen keinoja ja tarkastelen, miten ne toteutuvat kuvissa.

Aineistossa kuvia on yhteensä 75 kappaletta. Kuvista erottuu neljä selkeää aihetta, jotka toistuvat uutisten kuvissa. Nämä aiheet ovat paikalliset ihmiset tai rajaviranomaiset haastattelussa, turvapaikanhakijat rajalla sekä raja-asetat ja niiden infrastruktuuri. Lisäksi kuvissa esiintyy myös muita yksittäisiä kuvia, jotka eivät kuitenkaan sovi edellä mainittujen otsikoiden alle. Keskityn analyysissä tarkastelemaan toiseuden muodostumista diskursiivisesti, minkä vuoksi en huomioi näitä yksittäisiä kuvia analyysissä. Lisäksi osa kuvista toistuu aineistossa useammin kuin kerran, ja nämä kuvat olen huomioinut analyysissä vain kerran. Lopullinen tarkasteltujen kuvien määrä on näiden poikkeusten jälkeen yhteensä 64 kuvaa. Kuvat ja niiden aiheet olen eritellyt taulukkoon 5.

Taulukko 5. Aineiston kuvien määrä ja aihekategoriat.

Kuva-aihe	Määrä
Turvapaikanhakijat rajalla	15
Paikalliset ihmiset tai rajaviranomaiset haastattelussa	32
Raja-alueen infrastruktuuri	17
Kuvia yhteensä	64

Näitä kolmea kuva-aihetta apuna käyttäen olen eritellyt tarkempia havaintoja kuvista. Aineistosta nousi lopulta kolme selkeää diskurssia, jotka ovat analyysin ensimmäisessä vaiheessa esiintyneet uhkadiskurssi, muukalaisdiskurssi ja vieraan vallan diskurssi. Aineiston kuvissa esiintyneet henkilöt ovat pääasiassa uutisia varten haastateltuja henkilöitä tai muuten uutisten aiheeseen liittyviä henkilöitä, kuten rajavartijoita, paikallisia henkilöitä ja turvapaikanhakijoita. Miljööinä kuvissa on usein raja-alue tai paikallisten ihmisten koti tai muu lehden ilmestymisalueella sijaitseva paikka.

4.2.1 Uhkaavat turvapaikanhakijat rajan takana

Kuten aineiston teksteissä, myös aineiston kuvissa rakennetaan toiseutta uhkan diskursusin kautta. Uhkadiskurssi toistuu esimerkiksi aineiston kuvatyyppissä, jossa turvapaikanhakijat ovat siirtymässä joukkona johonkin. Kuvissa heitä on saattamassa rajavartija tai he kulkevat muuten hallitussa ympäristössä, esimerkiksi raja-aseman alueella. Kuvissa turvapaikanhakijoiden kasvoja ei yleensä näy. Jos kasvot näkyvät, turvapaikanhakijat ovat niin kaukana kuvaajasta, ettei piirteitä erota tai tunnista. Kuvassa 1 on esimerkki tästä kuvatyyppistä.

loittui perjantaina

me
at
i
tta.

kollla Sallan
vanantaista
5 turvapai-
deettiin läm-
huttettiin, ja
tti vastaan
et. Alkutoi-
jettiin ra-
raston tiloi-
itaa viran-
t.
oneuvosto
ista alkaen
usamon ra-
a-looseppi
itti Rajavar-
en turvalli-
ssa, ja val-
en. Päätök-
ärjestetyt,
n jatkumi-

Etelän raja-asemien sulkemisen jälkeen ensimmäinen turvapaikanhakijoiden ryhmä saapui Sallan rajanylityspaikalle maanantaina 20.11.2023. Kuva: Lapin rajavartiosto.

kka pysyy
ljetuna 23.
nisteri Pet-
eskiivikko-

Raja-asemien sulkeminen

■ Kansainvälisen suojelun hakeminen Suomen ja Venäjän maarajalla on

” Puolustus-
voimien

tesi Ylen verkossa välittämässä tie-
dotustilaisuudessa Sallan raja-ase-
malla torstaina, että rajan sulkeu-

Kuva 1. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijat ovat ohjattavana rajalla suomalaisten rajavartioiden toimesta. Kuva: Lapin rajavartiosto (Koti-Lappi, 29.11.2023, s. 8).

Kuvassa 1 turvapaikanhakijat muodostavat rivin, jonka edessä seisovat turvapaikanhakijat. Monella heistä on mukanaan pyörä, joka ei ole Suomessa talviolosuhteissa tyypillinen kulkuväline. Turvapaikanhakijoiden edessä kuvaajaa lähempänä seisoo kolme rajavartijaa yllään huomioliivit. Turvapaikanhakijoiden kasvoja ei kuvasta erota, ja myös rajavartijat ovat selin kuvaajaan. Molemmille muodostuu kuitenkin kuvassa erilainen rooli ja toimijuus. Uhkadiskurssissa turvapaikanhakijoiden kasvottomuus luo kuvaa tuntemattomasta uhkasta – *me* emme voi identifioida niitä ihmisiä, jotka rajan takaa on tulossa,

ja siksi on syytä olla varuillaan. Tummiin vaatteiden ja suuren värikontrastin vuoksi hahmojen siluettit eivät erotu selkeästi toisistaan, mikä vahvistaa kuvaa yhdestä massasta, ei yksilöistä. Rajavartijat puolestaan tunnistetaan ja erotetaan kuvasta selkeästi viranomaisiksi huomioliivistä, mikä myös antaa heille tehtävän ja roolin: he ovat hallitsemassa tätä uhkaavaa joukkoa ja he ovat tämän tilanteen toimijoita.

Niin kuvassa 1 kuin myös muissa aineiston tämäntyyppisissä kuvissa rajavartijat vahvistavat uhkadiskurssin muodostumista ja toiseuden rakentumista sen kautta. He symboloivat turvaa tuntematonta ja arvaamatonta uhkaa vastaan. Usein he ovatkin sijoittuneet kuvissa joko turvapaikanhakijoiden vierelle tai kuvaajan ja turvapaikanhakijoiden väliin. Muutamassa aineiston kuvassa kuvaajan ja turvapaikanhakijoiden välissä on rajavartijan sijasta selkeä fyysinen este, kuten piikkilangasta muodostettu raja-aita, puomieste tai metalliristikkoaita. Kuvassa 2 on esimerkki tällaisesta kuvasta.

Kuva 2. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijoita on rajan toisella puolella esteen takana.
Kuva: Rajavartiolaitos (Etelä-Saimaa, 19.11.2023, s. 9).

Kuvassa 2 piikkilanka-aidan toisella puolella on henkilöitä jonomuodostelmassa sekä useita polkupyöriä. Ilmassa aidan takana on savua, mikä kuvatekstin mukaan on peräisin nuotiosta. Katsoja voi tehdä päätelmän, että henkilöt ovat tulleet rajalle jäädäkseen eivätkä he aio perääntyä, vaikka joutuisivat odottamaan. Aidan takana olevat pidetään

meistä erillään. Uhkadiskurssia lisää myös yksilöllistävien rajausten puuttuminen turvapaikanhakijoita esittävässä kuvassa, mikä Kressin ja van Leeuwenin (2006) mukaan symboloi ryhmäidentiteettiä, kun taas vahvempi rajausta korostaisi yksilöllisyyttä. Muutama rajalle saapunut turvapaikanhakija ei vaikuttaisi yhtä uhkaavalta kuin joukko, jonka todellinen koko ei kuvassa välity. Esimerkiksi kuvassa 2 oikeassa reunassa kuva rajautuu joukon kohdalta, minkä vuoksi joukon todellista kokoa ei voi hahmottaa.

Kuvassa 2 esiintyvä aita rakentaa toiseutta erityisen vahvasti. Aidan taakse jäävät ne, jotka tulevat tänne ulkopuolelta ja joiden pääsy halutaan estää. Kuvan 2 aita ja toisaalta myös muut aineiston kuvissa esiintyvät fyysiset, aidankaltaiset esteet saavat toiseuttavat merkityksensä erityisesti laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Itärajan tilanne talvella 2023–2024 nosti keskusteluun myös esteaidan tärkeyden, jota itärajalle oltiin jo rakentamassa. Esimerkiksi Etelä-Saimaa -lehteen haastateltu Kaakkois-Suomen rajavartioston komentaja Mika Rytönen (Etelä-Saimaa, 17.11.2023) kommentoi rakennushankkeesta, että aita on välttämätön laajan laittoman maahantulon hallinnassa. Aita on siis selkeä raja, joka suojelee meitä tältä hallitsemattomalta joukolta, mutta samalla se toiseuttaa voimakkaasti kaikki sen ulkopuolelle jäävät. Tämä kiinnittyy aiemmassa rajatutkimuksessa tarkasteltuihin näkemyksiin rajoista kiisteltynä tiloina (Peña, 2023).

4.2.2 Muukalaiset turvapaikanhakijat *meidän* vastakohtana

Myös muukalaisdiskurssi korostuu aineiston kuvissa. Aineiston uutisten tekstien mukaisesti muukalaisdiskurssi ja uhkadiskurssi liittyvät toisiinsa, sillä tuntemattomaksi kuvattu toinen on usein myös uhkaava. Kuvissa tuntemattomuus ja muukalaisuus näkyy kuitenkin eri esimerkein, kuten turvapaikanhakijoiden esittämisenä osana turvapaikanhakuprosessia siirtymässä jonnekin. Kuvassa 3 on esimerkki tällaisesta kuvasta.

Nuijamaalla vastassa taka-

Kuva 3. Esimerkki kuvasta, jossa turvapaikanhakijat esitetään siirtymässä muualle turvapaikanhakuprosessissa. Kuva: Kai Skyttä (Etelä-Saimaa, 16.11.2023, s. 4–5).

Kuvassa 3 turvapaikanhakijat ovat siirtymässä bussikuljetukseen, ja heidän siirtymistään on vahtimassa rajavartija. Toisin kuin uhkadiskurssin yhteydessä esitellyssä esimerkissä (kuva 1), nyt turvapaikanhakijat ovat lähempänä kuvaajaa, mutta heidän kasvojaan ei silti näy. Katsoja ei tunne heitä, eikä heitä ole edes mahdollista tuntea. He ovat tuntemattomia toisia, jotka täytyy siirtää muualle, koska he eivät kuulu tänne. Turvapaikanhakijoiden esittäminen kasvottomana massana onkin epäinhimillistä visuaalisen retorikan keino (Martikainen & Sakki, 2021, s. 243), ja epäinhimillistäminen puolestaan rakentaa toiseutta. Toisaalta on huomioitava, että kasvojen peittämisen taustalla voi olla myös turvallisuuden ja turvapaikanhakijoiden yksityisyyden liittyviä seikkoja.

Turvapaikanhakijoiden muukalaisuus näyttäytyy aineistossa myös paikallisten ihmisten ja työntekijöiden kautta. Aineistossa usein esiintynyt kuvatyyppejä esittää paikallisia ihmisiä tai Rajavartiostossa työskenteleviä, uutisjuttua varten haastateltuja ihmisiä. Näissä kuvissa haastateltava on usein yksin tai jonkin perheenjäsenenä kanssa kotonaan tai kotipihallaan. Rajaviranomaiset on puolestaan kuvattu raja-asemalla ulkona tai sisätiloissa. Kuvissa henkilöt ovat keskipisteenä. Vaikka kuvissa ei suoraan aseteta ketään toiseksi, ne rakentavat toiseutta osana kokonaisuutta. Kuvat paikallisista ja rajaviranomaisista alleviivaavat sitä, ketkä kuuluvat *meihin* ja ketkä taas asetetaan *meistä*

ulkopuolisiksi toisiksi. Kuvassa 4 on esimerkki kuvasta, jossa on paikallinen asukas haastateltavana.

Kuva 4. Esimerkki kuvasta, jossa paikallinen asukas on haastateltavana. Kuva: Kai Skyttä (Etelä-Saimaa, 28.1.2024 s. 20–21).

Kuvassa 4 on itärajan läheisyydessä Leinon kylässä asuva nainen, jonka kotiin on tultu tekemään haastattelua. Nainen istuu keittiön pöydän ääressä, ja hän on kuvan keskellä. Hänen kasvonsa näkyvät, ja hänen ilmeensä ja asentonsa kertovat kuvan olleen otettu rennon rupatteluhetken keskellä. Nainen onkin aktiivinen keskustelija ja toimija tilanteessa, jonka kasvot ja hymy tuovat hänet katsojaa lähemmäksi ja näin ollen myös tutuksi. Nainen on kuvan ainoa henkilö. Vahva rajaus viestii yksilöllisyydestä (Kress & Van Leeuwen, 2006), ja näin nainen tullaan esittäneeksi itsenäisenä yksilönä, joka on tuomassa oman äänensä kuuluviin. Tämä asettuu aineiston kokonaisuudessa kontrastina turvapaikanhakijoihin, joita ei kertaakaan koko aineistossa kuvata samalla tavalla yksilönä, kasvot kameraa kohti käännettynä.

Samaa kaavaa noudattaa suurin osa kuvista, joissa esiintyy paikallisia asukkaita tai rajan henkilökuntaa. Kuvia vertaillen käy myös ilmi selkeä demografia, joka pääsee edustetuksi. Kuvissa esiintyvät henkilöt ovat poikkeuksetta valkoihoisia, eri-ikäisiä ihmisiä, kuitenkin useimmiten keski-ikäisiä tai sitä vanhempia. Tämä toimii vastakohtana

turvapaikanhakijoiden joukoista otetuissa kuvissa, sillä niissä esitettynä on eniten nuoria, ei-valkoisia miehiä. Jaottelua *meihin* ja toisiin lisää se, että paikallisia asukkaita ei kuvata kertaakaan aineistossa turvapaikanhakijoiden kanssa yhdessä, vaan aina erikseen esimerkiksi omalla pihallaan tai tilanteissa, joissa on läsnä vain muita paikallisia.

Kuvien miljöö muodostaa myös toisen erottavan tekijän: paikalliset on yleensä kuvattuna omalla pihallaan, turvapaikanhakijat taas poikkeuksetta raja-aseman alueella tai muualla rajavyöhykkeellä. Muutamassa poikkeuksessa paikalliset asukkaat on kuvattu rajalla, mutta tällöin erottavia tekijöitä löytyy muualta. Rajalla otetuissa kuvissa paikalliset esimerkiksi on rajattu yksilöivästi, heidän kasvonsa näkyvät ja heidät on sijoitettu kuvassa keskelle eteen, lähelle kuvaajaa. Myös rajaviranomaisten kuvissa rajaukset ovat samantlaisia. Lisäksi heidän virka-asunsa merkitsevät heidät ympäristöön kuuluviksi.

Paikallisista otetuissa kuvissa turvapaikanhakijat asettuvat vastakohtaksi *meille* täällä asuville ihmisille, ja toiseus rakentuu näin erityisesti epäinhimillistämisen kautta: paikalliset asukkaat saavat aineistossa toimijuuden ja inhimillisen aseman, turvapaikanhakijat puolestaan eivät. Martikaisen ja Sakin (2021, s. 262) mukaan epäinhimillistämistä varten ei vaadita kohteen, tässä tapauksessa turvapaikanhakijoiden, esittämistä. Vaikka turvapaikanhakijat eivät itse ole esitettyinä näissä kuvissa, heidät toiseutetaan niissä silti. Kuvissa paikallisten eli *meidän* puheemme kohteena olevat toiset ovat poissa näkyvistä.

4.2.3 Rajantakainen vieras valtio hämmöttävänä uhkana

Kolmas aineistosta erottunut selkeä kuva-aihe oli raja-alueen infrastruktuuri, jonka kautta vieraan vallan diskurssi ja siinä rakentuva toiseus näkyy uutisissa myös visuaalisesti. Näissä kuvissa on kuvattu raja-asemien rakennuksia, rajapuomeja, aita, raja-alueita tai muuta rajan kalustoa. Raja-alueen infrastruktuuri rakentaa ja vahvistaa toiseutta vieraan vallan diskurssissa epäinhimillistämisen kautta samalla tavalla kuin paikallisista ja rajaviranomaisista otetut kuvat. Toiseuttamisen kohde ei ole niissä läsnä, mutta kuvista välittyy katsojalle silti tietty mielikuva siitä, mikä on osa *meitä* ja mikä on *meidän*

rajojemme ulkopuolella ja sieltä tulevaa. Tätä havaintoa tukee myös Couldryn (2015) esittämä ajatus, jonka mukaan visuaalisen esityksen kautta voidaan luoda käsitys *meidän* myös sen kautta, keitä kuvissa ei näy. Kuvassa 5 on esimerkki kuvasta, jossa rajan infrastruktuuria on kuvattu kirjaimellisen raja-aidan kautta.

enne Kaakkois-Suomityspaikoilla on väärto-osaan huippukymmenen miljoonesta ylitysmäärästä lonnut runsaaseen

nä rajanylitysten päi-
ovat olleet Imatran
ikalla 300–500, Nui-
-1000 ja Vaalimaalla

Suomen rajanylityst-
utta tuli vuonna 2022
00 ukrainalaista tila-
un paikkaa hakevaa.
tulijoiden määrä on

inasta Venäjän kautta
llut noin kymmenen
ainaan päin täältä ei
tä ollut, kun Venäjä
alalaisten maahantu-
delle rajanylityspai-
iistä kumpikaan ole

Suomen itärajan uuden raja-aidan pilottiosuuden rakentaminen aloitettiin Imatralta. Uusi raja-aita antaa Mika Rytkösen mukaan rajan vartijoille parempaa reaktiokykyä.

Kuva 5. Esimerkki kuvasta, jossa esitellään rajan infrastruktuuria raja-aidan avulla. Kuva: Santeri Tynkkynen (Etelä-Saimaa, 17.11.2023 s. 5).

Kuvassa 5 on kuvattu itärajalla olevaa korkeaa verkkoaitaa, jonka yläosassa on piikkilankaa. Aidan vierellä kulkee kaksi suomalaista rajavartijaa, joilla on mukana myös rajakoira. Rajavartijat ovat kuvassa keskellä, ja kuva on otettu hieman etuviistosta. Kuva on otettu Suomen puolelta rajaa, mikä asettaa myös katsojan *meidän* puolellemme Suomeen. Vieraan vallan diskurssin kautta kuva raja-aidasta korostaa tarvetta puolustaa *meidän* rajojamme joltakin ulkoa tulevalta vieraalta vallalta. Vaikka aktiivista uhkaa ei olisi, on raja-aita kuvissa melko kyseenalaistamattomasti suojelemassa aluettamme vähintäänkin ”varmuuden vuoksi”. Tämä kaiken varalta tehtävä suojaus liittyy myös suomalaisen identiteettiin, johon liittyvissä mielikuvissa Venäjä on arvaamaton ja voimakas uhka (Nortio ja muut, 2022, s. 872). Kuvassa 5 aita on myös kuvassa suurin elementti ja vie eniten tilaa, mikä korostaa sen merkityksellisyyttä.

Vieraan vallan diskurssissa Venäjän valtio toiseutetaan myös todellista valtioiden välistä rajaa kuvaamalla. Tämä toteutuu esimerkiksi havainnollistavan karttakuvituksen, rajavyöhykkeen kylttien tai maastorajan kuvaamisen keinoin. Kuvassa 6 on esimerkki tällaista maastorajaa esittävästä kuvasta.

rtesalmella auki
seksi.
kojen sulkemi-
oneuvosto, Pii-

anlytyspaikalla
iikolla alkanutta
sittunutta turva-
ryntäystä Venä-
le Kortesalmella

i aikana Korte-
seman vastuu-
lut turvapaikan

yksiä siitä, että
iksi pyrkiviä ih-
iin rajavyöhyk-
anomaisten toi-
nella ole.

ssa suljettuina
uujamaan, Imat-
-asemat. Ne sul-
en kuukauden
naahantulon ja

rriuksen kaltai-

Suomen ja Venäjän välistä rajalinjaa Kuusamon Kortesalmella. Arkistokuva.

Piironen mukaan rajalla varau- kasvanut Kostamuksesta pohjoi-
dutaan näin tilanteiden muutok- semmaksi. Iiten Sallankin tilanne

**"Yksi näkyvä
esteiden rake
rajanylityspa**

tilapäistä virka-apua este
kentamiseen.

- Esteiden avulla turva
ranomaisten toimintaa.
namme muun muassa lie
tä, tällaisia piikkilanka-e-
vallaan, Piironen kertoo ?

Kaleva uutisoi aiemm
nantaina, että Vartiuksen
tyspaikalla on ollut rat
Myös Vartiukseen rakennu
liaikaisia esteitä Puolustus
avulla. Koillissanomat ja
kuuluvat samaan Kalev-
-konserniin.

LAPIN rajavartioston tiistä
vällä lähettämän tiedott

Kuva 6. Esimerkki maastorajaa esittävästä kuvasta. Kuva: Koillissanomat, arkistokuva (Koillissanomat, 22.11.2023, s. 8).

Kuvassa 6 on ilmakuva Suomen ja Venäjän välisestä rajasta Kuusamon Kortesalmen kohdalla. Kuvassa näkyy lumen peittämä, puista tyhjä maakaistale, joka jatkuu kauas horisonttiin suorana. Vasemmalla kuvassa näkyy puiden yläpuolelle kohoava vartiotorni. Kuvassa rajalinja on melkein keskellä, mutta tarkemmin perspektiivi paljastaa kuvan otetun juuri ja juuri Suomen ilmatilan puolelta, ja näin ollen Suomi on kuvassa vasemmalla. Vieraan valtion *meistä* erottaa kuvassa kirjaimellinen raja. Maiden välillä ei ole kuitenkaan näennäisesti mitään eroa, sillä samanlainen havupuumetsä jatkuu paljaan kaistaleen molemmilla puolilla. Toiseus rakentuu kuitenkin vahvasti kulttuurisen ja historiallisen kontekstin kautta: rajalinjan tällä puolen on koti ja *me*, toisella puolella meitä häiritsemään kykenevä vieras valta. Tätä toista täytyy pitää silmällä vartiotorneista käsin kaiken varalta.

Vieraan vallan diskurssissa toiseksi asetetaan siis erityisesti Venäjän valtio ja viranomaiset, ja tämän diskurssin kautta rakentuva toiseus korostaa erityisesti kaukaisempaa mutta silti olemassa olevaa toista. Vieraan vallan diskurssiin liittyy kuvissa myös uhkadiskurssin piirteitä. Suomen ja Venäjän historiassa itärajalta on ollut merkityksellinen rooli, ja Venäjä on nähty uhkaavana toisena aikaisemminkin esimerkiksi maailmansotien välissä (Ulkoministeriö, n.d. -a.). Myös tilanteinen konteksti asettaa Venäjän valtion toiseksi, sillä turvapaikanhakijoiden joukkojen itärajalle muodostaman häiriötilanteen aiheuttajaksi epäiltiin miltei heti Venäjän viranomaisia. Kasvoja, esimerkiksi kenenkään venäläisen poliitikon tai viranomaisen kuvaa, vieraalle valtiolle ei kuitenkaan anneta. Koko maa itärajan pituudelta on meille vieras toinen naapuruudesta huolimatta.

Venäjän asettaminen *meistä* toiseksi on vahva osa suomalaista identiteettiä ja mielikuvia naapurivaltiosta, mutta osaltaan myös jopa osa suomalaista kulttuuriperintöä. Kuvat uhkaavasta Venäjästä voivat herättää lukijassa havaintoja myös intertekstuaalisista viittauksista suomalaisiin teoksiin, jotka on alun perin luotu Suomen suvereniteetin ollessa uhatuna Venäjän toimien myötä. Esimerkiksi Uuno Kailaan (1931) vuonna 1931 julkaistu runo Rajalla visualisoituu kuvan 6 esimerkissä. Kuvan tyhjä maakaistale muistuttaa runon tunnetuista alkusanoista ”Raja railona aukeaa”, sillä se näyttää hyvin kirjaimelliselta ja erottavalta railolta maiden välissä.

4.3 Toiseuden rakentuminen uutisartikkeleissa kokonaisuutena

Toiseus rakentuu multimodaalisesti itärajan tilanteesta talvella 2023–2024 kertovien uutisten teksteissä ja kuvissa erilaisin keinoin. Kuvat ja tekstit tukevat toistensa välittämiä diskursseja ja niissä rakentuvaa toiseutta: teksti toimii itse asiasisältönä, ja kuvat muodostavat ennakko-oletuksia, miellelyhtymiä ja johtopäätöksiä tekstistä toimien samalla todistusaineistona tekstille. Tässä luvussa tiivistän tärkeimmät havainnot molemmista analyysin osista yhteen, ja teen niiden perusteella johtopäätöksiä toiseuden rakentumisesta aineistossa kokonaisuutena.

Ensinnäkin uutisten teksteissä toiseus rakentuu ensisijaisesti neljän diskurssikategorian kautta, jotka ovat muukalaisdiskurssi, uhkadiskurssi, uhridiskurssi ja vieraan vallan diskurssi. Diskursseissa tekstien eri sanavalinnat, tavat kuvata ilmiötä ja nimetä siihen liittyviä henkilöitä ja tapahtumia vaikuttavat toiseuden rakentumiseen diskursiivisesti. Tekstitalolla oli löydettävissä erilaisia toiseuttamisen tapoja ja ulottuvuuksia, jotka heijastuivat tekstin valinnoissa.

Uutisten kuvissa toistuvat tekstianalyysissä tunnistetut uhkadiskurssi, muukalaisdiskurssi ja vieraan vallan diskurssi. Nämä diskurssit muodostuvat aineiston kuvien kautta, jotka voi jakaa kolmeen aihekategoriaan. Kategoriat ovat ”turvapaikanhakijat rajalla”, ”paikalliset ihmiset tai rajaviranomaiset haastattelussa” sekä ”rajan infrastruktuuri”. Tekstianalyysissä tunnistetuista diskursseista ainoastaan uhridiskurssi ei kuvissa välity yhtä selkeästi kuin teksteissä, vaan sen ohi korostuu yleensä muukalais- ja uhkadiskurssi. Kuvissa toiseutta diskursiivisesti rakentavat erilaiset kuvakulmat, rajaukset ja kuvan eri elementtien asettelu.

Artikkeleissa toisiksi asetetaan turvapaikanhakijat kuvaamalla heitä uhkaavana ja hallitsemattomana massana tuntemattomia henkilöitä, jotka tulevat muualta *meidän* alueellemme. Uutiskuvissa tämä toteutuu näyttämällä turvapaikanhakijoita joukkona ja ainoastaan kasvot poispäin kamerasta kääntyneinä. Tekstissä vastaavan diskurssin kautta toiseus rakentuu esimerkiksi määrää kuvaavien sanavalintojen ja tuntemattomuutta ilmentävien kuvausten kautta. Kuva vahvistaa tekstin luomaa diskursiivista toiseuttamista, sillä se toimii ikään kuin todistusaineistona tekstile. Lukijan ei siis tarvitse esimerkiksi luottaa vain tekstin kertomaan määrään turvapaikanhakijoista, vaan hän näkee sen kuvasta itse.

Artikkeleissa turvapaikanhakijoista rakentuu myös myötätuntoisempi ja hienovaraisemmin toiseutta rakentava kuva uhreista. Vaikka uhridiskurssi ei yhtä voimakkaasti esiinny uutisten kuvissa, ne saavat uutisartikkelin kokonaisuudessa tekstin välittämät merkitykset. Esimerkiksi, kun artikkeleissa mainittiin turvapaikanhakijoiden joutuneen välineellistetyn maahantulon välikappaleiksi, uutisten yhteydessä olevien kuvien voi nähdä

kuvastavan myös tätä näkökulmaa. Kuvat eivät kuitenkaan hälvennä tekstissä rakentuvaa toiseutta, sillä kuvissakaan turvapaikanhakijat eivät saa esimerkiksi toimijuutta tai muita toiseutta poistavia ominaisuuksia.

Artikkeleissa toiseksi *meistä* asetetaan myös Venäjän valtio ja viranomaiset. Erityisesti tekstitasolla tämä toteutuu korostamalla Venäjän viranomaisten syyllisyyttä ja arvaamattomuutta. Kuvat eivät luo vastaavia toiseuttavia rakenteita yhtä suoraviivaisesti, mutta kuvissa rajan infrastruktuurista, kuten raja-aseamista ja raja-aidoista nämä rakenteet tulevat esille erityisesti historiallisen kontekstin ja suomalaisen identiteetin kautta. Rajan infrastruktuuri on selkeä linja *meidän* eli Suomen ja Venäjän eli toisten välillä. Kuvat toimivat myös miljöönä itärajan tilanteelle talvella 2023–2024, ja ne muodostavat visuaalisen esityksen siitä paikasta, jonka kautta turvapaikanhakijat tulevat Suomeen eli *meidän* alueellemme ja jonne Venäjän viranomaiset heitä auttavat.

Kuvat ja tekstit muodostavat aineistossa yhdessä siis uutisartikkelien kokonaisuuksia. Oletettu lukija näkee ja lukee sekä kuvan että tekstin, jolloin asiayhteyden muodostama konteksti kuvan ja tekstin välillä yhdistää molempien välittämät merkitykset kokonaisuudeksi. Aineistossa tekstin välittämiä toiseuttavia diskursiivisia valintoja oli leipätekstin lisäksi myös uutisten otsikoissa, ingresseissä ja sitaattinostoissa. Tällöin myös artikkelia vain silmäilevälle lukijalle välittyy ainakin osittain artikkelin osien muodostamat toiseuttavat rakenteet. Toisaalta myös kuvat vaikuttavat tekstin välittämiin merkityksiin ja kokonaiskuvaan. Uutisten tekstitasolla ei esimerkiksi mainittu, keiden oletetaan olevan sisäryhmään kuuluvia *meitä*, mutta paikallisista ja viranomaisista otetuissa kuvissa oli selkeä demografia: *meihin* kuuluvat ovat valkoihoisia, länsimaisia ihmisiä, joilla on oma toimijuus ja mahdollisuus päästä ääneen. Muut asetetaan vastavuoroisesti toisiksi.

Erilaiset tilanteiset, kulttuuriset ja historialliset kontekstit vaikuttavat erityisesti kuvissa muodostuviin toiseuttaviin rakenteisiin. Kontekstilla on runsaasti merkitystä uutisten kuvien välittämien merkitysten ymmärtämisessä. Historialliset, tilanteiset ja kulttuuriset kontekstit tekevät kuvissa esimerkiksi aidasta toiseuttavan rajan *meidän* ja toisten välille,

ja muukalaisuuden ja uhkan diskurssien kautta rakentuvat kuvat ulkopuolisista toisista aikaisemman vastaavan ilmiön luomassa kontekstissa. Esimerkiksi itärajan tapahtumien uutisoinnin yhteydessä tapahtumia verrattiin vuosina 2015–2016 itärajan pohjoisessa osassa tapahtuneeseen vastaavaan ilmiöön. Tällöinkin suuria määriä turvapaikanhakijoita saapui ilman tarvittavia asiakirjoja suomen rajoille, ja ilmiön taustalla epäiltiin olevan Venäjän valtio ja viranomaiset.

Konteksteilla on vaikutusta myös tekstien välittämiin toiseuttaviin valintoihin, mutta niiden merkitys ei korostu samalla tavalla kuin kuvien tapauksessa. Oletetun lukijan tietämys erilaisista konteksteista sekä hänen aiemmat kokemuksensa vaikuttavat paljon siihen, minkälaisia merkityksiä hänelle välittyy. Esimerkiksi jo valmiiksi negatiivisia näkemyksiä turvapaikanhakijoista omaavalle henkilölle uhkadiskurssin kautta välittyvät toiseuttavat rakenteet voivat näyttäytyä vahvempina kuin jollekulle, jolla ei ole samanlaista henkilökohtaista mielipidettä taustalla.

5 Päätäntö

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten toiseus rakentuu diskursiivisesti itärajan ti-
lannetta koskevissa uutisissa. Tavoitteeni jakautui edelleen kahteen tutkimuskysymyk-
seen, joista toinen koski toiseuden rakentumista uutisten teksteissä ja toinen toiseuden
rakentumista uutisten kuvissa. Tutkimusmenetelmänäni oli multimodaalinen kriittinen
diskurssianalyysi.

Tutkimukseni aineistona oli kuuden itärajan läheisyydessä ilmestyvän paikallis- tai maa-
kuntalehden verkkonäköislehden uutisartikkeleita, jotka koostuivat yhteensä 45 uutisar-
tikkelin tekstistä ja 75 näiden uutisartikkelien yhteydessä olevasta kuvasta. Tutkimukses-
sani selvisi, että itärajan paikallislehdissä toiseutta rakennetaan erilaisilla visuaalisilla ja
tekstuaalisilla valinnoilla neljässä eri diskurssissa, joita ovat uhkadiskurssi, muukalaisdis-
kurssi, uhridiskurssi ja vieraan vallan diskurssi. Kuvat ja tekstit muodostivat aineistossa
toiseuttavia kokonaisuuksia, joissa toiseuttamisen sisäryhmäksi asetetaan Suomi ja suo-
malaiset ja ulkoryhmään kuuluviksi toisiksi turvapaikanhakijat ja Venäjän valtio.

Turvapaikanhakijoihin kohdistuvassa toiseuttamisessa on nähtävissä samoja piirteitä ja
muotoja kuin aikaisemmassa tutkimuksessa. Venäjän valtion toiseuttaminen aineistossa
puolestaan heijastelee Suomen ja Venäjän välisen historian aikana muodostuneita mie-
likuvia, joita on havaittu myös aikaisemmassa tutkimuksessa. Toiseuden rakentuminen
aineiston artikkeleissa tukee myös viimeaikaisessa rajatutkimuksessa esitettyä näke-
mystä, jonka mukaan medioituneissa rajatiloissa määritellään symbolisen vallan kautta
sitä, kuka ylipäänsä kuuluu yhteiskuntaamme ja kuka saa siinä toimijuuden. Neutraaleina
pidettyjen uutisten välittämät toiseuttavat rakenteet muodostavatkin siis symbolisen
raja-aidan ja ylityspaikan, jonka avulla määritellään ”meihin” hyväksytyt henkilöt.

Tutkimukseni tulosten pohjalta voidaan todeta, että tarkastelemalla kriittisesti uutisar-
tikkelien diskurssivälitteisiä toiseuttavia keinoja voidaan ennen kaikkea päästä kiinni nii-
den taustalla vaikuttaviin ennakkoluuloihin sekä historiallisiin ja kulttuurillisiin rakentei-
siin. Koska uutiset ovat etenkin Suomessa varsin objektiivisena pidetty viestintämuoto,

niiden avulla voidaan päästä tarkastelemaan erityisesti sellaisia rakenteita, jotka nähdään usein itsestäänselvyyksinä ja joita ei pysähdytä kyseenalaistamaan. Kohdistamalla huomion paikallislehtien uutisiin voidaan lisäksi päästä valtakunnallisia lehtiä paremmin kiinni ilmiön ruohonjuuritasoon ja niiden paikallisten henkilöiden näkemyksiin, jotka ovat yhteiskunnallisesti merkittävien tapahtumien polttopisteessä.

Vaikka tutkimukseni tarjoaakin näkymää edellä mainittuihin seikkoihin, on tärkeää myös huomioida erilaisia seikkoja, jotka ovat voineet vaikuttaa tuloksiin. Ensinnäkin aineisto on hieman epäsopuinen, sillä yhden lehden osuus aineiston artikkeleista on suurempi kuin muiden lehtien. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa tällä ei ole niin suurta merkitystä, sillä siinä määrää tärkeämpi on aineiston sisältö. Pro gradu -tutkielmaa varten multimodaalinen aineisto on kuitenkin voinut olla hieman tarkoitukseensa nähden liian suuri, ja vain joko kuviin tai vain tekstiin keskittymällä olisi voinut saada vieläkin täsmällisempiä tuloksia. Samalla nykyinenkin rajaus jätti ulkopuolelle aiheeseen liittyviä artikkeleita ja juttutyyppisiä. Ulkopuolelle jäivät esimerkiksi mielipidekirjoitukset, joiden kautta olisi voinut saada esiin vielä paremmin paikallisten asukkaiden näkökulman.

Jatkotutkimuksessa kiinnostavaa voisi olla yhdistää entistä tiiviimmin tässä tutkimuksessa tarkastelemani medioituneen rajatilan ja diskursiivisen toiseuttamisen käsitteet erilaisissa ajallisissa ja tilanteisissa konteksteissa. Miten jakoa meihin ja muihin muodostuu esimerkiksi mediavälitteisessä poliittisessä keskustelussa tai sosiaalisessa mediassa – ketkä jäävät symbolisten rajojen toiselle puolelle, kenet hyväksytään osaksi meitä? Toinen kiinnostava jatkotutkimusaihe voisi olla sen tarkastelu, miten paikallismediat eroavat valtakunnallisista medioista välittämässään rakenteissa, mielikuvissa ja diskursseissa. Vaikka mediakentän murroksen myötä paikallismedioiden lukijamäärät ovat vähentyneet, niiden koetun tärkeyden vuoksi niillä on edelleen merkittävä rooli suomalaisten mediankulutuksessa. Siksi tutkimusta niiden erityispiirteet huomioiden on tärkeää tehdä jatkossakin.

Lähteet

- Anderson, J. (2012). Borders in the New Imperialism. Teoksessa T. M. Wilson & H. Donnan (toim.), *A Companion to Border Studies*. John Wiley & Sons.
- Akchurina, V. & Della Sala, V. (2018). Russia, Europe and the Ontological Security Dilemma: Narrating the Emerging Eurasian Space. *Europe-Asia Studies*, 70(10), 1638–1655. <https://doi.org/10.1080/09668136.2018.1546829>
- Appadurai, A. (2006). Disjuncture and Difference in the Global Cultural Economy. Teoksessa M. G. Durham & D. M. Kellner (toim.), *Media and Cultural Studies* (s. 584–603). Blackwell Publishing.
- Avraamidou, M. & Ioannou, M. (2023). Migrants as ‘pawns’: Antimigrant debates on Twitter and their affinity to European border politics and discourses. *European journal of cultural studies*, 26(5), 722–743. <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1177/13675494221120838>
- Balibar, E. (2022). World Borders, Political Borders. *Publications of the Modern Language Association of America*, 117(1), 71–78. <https://doi.org/10.1632/003081202X63519>
- Barrett, A. W. & Barrington, L. W. (2005). Bias in Newspaper Photograph Selection. *Political Research Quarterly*, 58(4), 609–618. <https://doi.org/10.1177/106591290505800408>
- Bauer, N. M. (2024). Who Covers the Qualifications of Female Candidates? Examining Gender Bias in News Coverage Across National and Local Newspapers. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 101(3), 657–678. <https://doi.org/10.1177/10776990221100514>
- Bedranek, M. & Caple, H. (2012). *News Discourse*. Continuum.
- Brambilla, C. (2015). Exploring the Critical Potential of the Borderscapes Concept. *Geopolitics*, 20, 14–34. <https://doi.org/10.1080/14650045.2014.884561>
- Brambilla, C. & Jones, R. (2020). Rethinking borders, violence, and conflict: From sovereign power to borderscapes as sites of struggles. *Environment and Planning D: Society and Space*, 38(2), 287–305. <https://doi.org/10.1177/0263775819856352>

- Brons, L. (2015). Othering, an Analysis. *Transcience*, 6(1), 69-90.
- Burton, M. J., Miller, W. J. & Shea, D. M. (2015). *Campaign Craft: The strategies, Tactics and Art of Popular Campaign*. ABC-CLIO.
- Chouliaraki, L. (2017). Symbolic bordering: The self-representation of migrants and refugees in digital news. *Popular Communication*, 15(2), 78–94. <https://doi.org/10.1080/15405702.2017.1281415>
- Chouliaraki, L. & Georgiou, M. (2019). Borders. Teoksessa K. Smets, K. Leurs, M. Georgiou, S. Witteborn & R. Gajjala (toim.), *The SAGE Handbook of Media and Migration*. Sage Publications.
- Couldry, N. (2015). The myth of ‘us’: digital networks, political change and the production of collectivity. *Information, Communication & Society*, 18(6), 608-626. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2014.979216>
- D’Angelo, P. & Shaw, D. (2018). Journalism as Framing. Teoksessa T. P. Vos (toim.), *Journalism* (s. 205–233). De Gruyter.
- Dijk, T. A. van. (2011). Introduction: The Study of Discourse. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (s. 19-26). SAGE Publications.
- Eduskunta. (2024, 12. heinäkuuta). *Eduskunta hyväksyi nk. käännytyslain äänin 167–31*. Noudettu 5.11.2024 osoitteesta <https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/eduskunta-hyvaksyi-nk-kaannytyslain.aspx>
- Edy, J. A. (1999). Journalistic Uses of Collective Memory. *Journal of Communication*, 49(2), 71–85. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02794.x>
- Ellebrecht, S. (2020). Mediated Bordering. Eurosur, the Refugee Boat, and the Construction of an External EU Border. Transcript.
- Elyas, T., Al-Zhrani, K. A., Mujaddadi, A. & Almohammadi, A. (2021). The representation(s) of Saudi women pre-driving era in local newspapers and magazines: a critical discourse analysis. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 48(5), 1033-1052. <https://doi.org/10.1080/13530194.2020.1744427>
- Eurooppa-neuvosto. (n.d.) *Schengen-alue*. Noudettu 27.11.2024 osoitteesta <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/schengen-area/#members>

- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu* (V. Blom & K. Hazard, Käänt.). Vastapaino. (Alkuperäinen teos julkaistu 1995).
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power. Second Edition*. Pearson Education.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. Second Edition*. Pearson Education.
- Fairclough, N., Mulderrig, J. & Woda, R. (2011). Critical Discourse Analysis. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (s. 394-417). SAGE Publications.
- Franceschelli, M. (2020). Global Migration, Local Communities and the Absent State: Resentment and Resignation on the Italian Island of Lampedusa. *Sociology*, 54(3), 591–608. <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1177/0038038519890824>
- Frontex. (2023, 23. marraskuuta). *Frontex to provide additional support to bolster Finland's borders*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.frontex.eu-ropa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-to-provide-additional-support-to-bolster-finland-s-borders-41e14Z>
- Gandolfo, L. (2016). Transactions, space and Otherness: borders and boundaries in Palestine-Israel. *Journal of cultural geography*, 33(3), 253–274. <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1080/08873631.2016.1184433>
- Gulyas, A. & Hess, K. (2024). The Three “C’s” of Digital Local Journalism: Community, Commitment and Continuity. *Digital Journalism*, 12(1), 6–12. <https://doi.org/10.1080/21670811.2023.2211639>
- Haikala, T. (2024, 1. helmikuuta). Miksi vasemmisto puolustaa palestiinalaisia ja oikeisto Israelia? *Yliopisto*. Noudettu 29.1.2025 osoitteesta <https://www.helsinki.fi/uutiset/politiikka/miksi-vasemmisto-puolustaa-palestiinalaisia-ja-oikeisto-israelia>
- Hannonen, O. (2017). Bordering the “other”: the case of the Finnish-Russian border. *Fennia*, 195(1), 113–117. <https://doi.org/10.11143/fennia.63674>

- Haslam, N. (2006). Dehumanization: An Integrative Review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(3), 52–264. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1003_4
- Haslam, N. & Stratemeyer, M. (2016). Recent research on dehumanization. *Current Opinion in Psychology*, 11, 25–29. <http://dx.doi.org/10.1016/j.copsyc.2016.03.009>
- Heikkilä, L., Hellman, H. & Ovaska, L. (2023). *Mä lehden luin: Yleisön suhde painettuun ja digitaaliseen sanomalehteen*. Tampere University Press.
- Henriksson, A., Mellström, U., Priori, A. & Wojnicka, K. (2023). Waiting or dating? Migrant bachelors in the European borderscapes. *International Journal for Masculinity Studies*, 18(4). <https://doi.org/10.1080/18902138.2023.2251351>
- Hess, S. & Kasperek, B. (2017). Under Control? Or Border (as) Conflict: Reflections on the European Border Regime. *Social Inclusion*, 5(3), 58–68. <https://doi.org/10.17645/si.v5i3.1004>
- Houtum, H. van & Naerssen, T. van (2002). Bordering, Ordering and Othering. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 93(2), 125–136. <https://doi.org/10.1111/1467-9663.00189>
- Houtum, H. van. (2021). Beyond ‘Borderism’: Overcoming Discriminative B/ordering and othering. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 112(1), 34–43. <https://doi.org/10.1111/tesg.12473>
- Huhtanen, J. (2022, 24. helmikuuta). Presidentti Niinistö: Nyt on syytä olla varuillaan. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000008635521.html>
- Huot, S., Bobadilla, A., Bailliard, A. & Rudman, D. L. (2015). Constructing undesirables: A critical discourse analysis of ‘othering’ withing the Protecting Canada’s Immigration System Act. *International Migration*, 54(2), 131–143. <https://doi.org/10.1111/imig.12210>
- Husu, R. (2023, 11. joulukuuta). Euroopan neuvosto huolestui Suomen itärajan sulkemisesta, ihmisoikeusvaltuutetulta viesti sisäministeri Rantaselle. *Yle*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20064367>

- Hämäläinen, J. & Mäkinen, M. (2023, 17. marraskuuta). ”Rikollisuudella osansa luvattomien tulijoiden ruuhkassa”. *Etelä-Saimaa*, s. 4–5.
- İşleyen, B. (2018). Turkey’s governance of irregular migration at European Union border: Emerging geographies of care and control. *Environment and Planning D: Society and Space*, 36(5), 849-866. <https://doi.org/10.1177/0263775818762132>
- Jhoti, A. & Allen, W. L. (2024). Visual bordering: How refugee-serving organizations represent refugees on Instagram. *New Media & Society*, <https://doi.org/10.1177/14614448231220856>
- Johnson, C., Jones, R., Paasi, A., Amoore, L., Mountz, A., Salter, M. & Rumford, C. (2011). Interventions on rethinking ‘the border’ in border studies. *Political Geography*, 30, 61–69. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2011.01.002>
- Jokinen, A. & Juhila, K. (2016). Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.
- Jäärni, C., Kauta, J., Kilpinen, E., Koponen, J., Tammela, L., Julkunen, P., Joukanen, T., Kasurinen, R., Kavander, A. & Tuominen, A. (2023, 12. joulukuuta). Rajavartiosto seuraa, minne rajalta hajaantuneet ihmiset suuntaavat. *Yle*. Noudettu 5.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20064580/64-3-197840>
- Kailas, U. (1931). *Uni ja kuolema: runoja*. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot. Noudettu 13.5.2025 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fd2010-00000432>
- Kempainen, N. & Keränen, J. (2024, 4. huhtikuuta). Itäraja pysyy kiinni toistaiseksi – ”Kevään kuluessa ei ole saatu havaintoja, joiden perusteella tilanteen voitaisiin katsoa oleellisesti muuttuneen”. *Kuhmolainen*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.kuhmolainen.fi/artikkeli/itaraja-pysyy-kiinni-toistaiseksi-kevaan-kuluessa-ei-ole-saatu-havaintoja-joiden-perusteella-til>

- Kirkwood, S. (2017). The Humanisation of Refugees: A Discourse Analysis of UK Parliamentary Debates on the European Refugee Crisis. *Journal of community & applied social psychology*, 27(2), 115–125. <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1002/casp.2298>
- Kiuttu, S. (2023, 7. joulukuuta). Itärajan läheisyydessä Venäjällä mahdollisesti yhä Suomeen pyrkiviä turvapaikanhakijoita. *Etelä-Saimaa*. Noudettu 10.11.2023 osoitteesta <https://www.esaimaa.fi/paikalliset/6404822>
- KMT. (2024, 19. syyskuuta). *KMT 2024 Lehtien lukijamäärät*. Noudettu 29.1.2025 osoitteesta <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2024/09/Lukijamaarat-KMT-2024.pdf>
- Koch, K. (2018). The spatiality of trust in EU external cross-border cooperation. *European Planning Studies*, 26(3), 591–610. <https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1393502>
- Kolossov, V. & Scott, J. W. (2012). Karelia: A Finnish-Russian borderland on the edge of neighborhood. Teoksessa H. Eskelinen, I. Liikanen & J. W. Scott (toim.), *The EU-Russia Borderland: New Contexts for Regional Cooperation* (s. 194–210). Routledge.
- Kotimaisten kielten keskus & Kielikone Oy (2022) Raja. *Kielitoimiston sanakirja*. Noudettu 28.2.2024 osoitteesta <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/raja?searchMode=all>
- Kress, G. & Leeuwen, T. van. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Routledge.
- Kuhmolainen. (2023, 28. marraskuuta). Koko Suomen itäraja suljetaan. *Kuhmolainen*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.kuhmolainen.fi/artikkeli/koko-suomen-itaraja-suljetaan>
- Kähkönen, H. (2013). Siltoja ja raja-aitoja. Venäläiskuva paikallisjournalismissa Etelä-Karjalassa. *Media & viestintä*, 36(3–4), 40–52. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62260>
- Laine, J. (2015). No news is good news? Making the Finnish public image of Russia. *GeoJournal*, 80(93), 93–112. <https://doi.org/10.1007/s10708-014-9539-9>

- Laurén, K. (2012). Fear in Border Narratives: Perspectives of the Finnish-Russian Border. *Folklore*, 52(52), 39–62. <https://doi.org/10.7592/FEJF2012.52.lauren>
- Lehtisaari, K., Grönlund, M., Hellman, H., Ranti, T. & Suikkanen, R. (2024). Median keskittyminen ja mediasisältöjen moninaisuus Suomessa. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja*, 2024(6). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-168-1>
- Livholts, M. (2015). Discourse, power and representation. Teoksessa M. Livholts & M. Tamboukou (toim.), *Discourse and Narrative Methods: Theoretical Departures, Analytical Strategies and Situated Writings* (s. 79–92). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473921764>
- Löytty, O. (toim.). (2005). Rajanylityksiä. Tutkimusreitit toiseuden tuolle puolen. Gaudeamus.
- Maahanmuuttovirasto. (n.d.) *Usein kysytyt kysymykset Suomen itärajan tilanteesta*. Noudettu 28.10.2024 osoitteesta <https://migri.fi/ukk-itarajan-tilanne#itaraja>
- Manskinen, H. (2024, 21. maaliskuuta). Nämä kaksi asiaa tekevät rajavartijan työstä vaikeaa, jos kohuttu käännetyislaki menee läpi. *Etelä-Saimaa*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.esaimaa.fi/paikalliset/6642356>
- Martikainen, J. & Sakki, I. (2021). Visual (de)humanization: construction of Otherness in newspaper photographs of the refugee crisis. *Ethnic and Radical Studies*, 44(16), 236–266. <https://doi.org/10.1080/01419870.2021.1965178>
- Metelinen, S. & Larros, H. (2022). Suomalaiset liittyvät Natoon yhtenäisinä. *Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://www.eva.fi/blog/2022/11/23/suomalaiset-liittyvat-natoon-yhtenaisina/>
- Mezzadra, A. & Neilson, B. (2013). *Border as method, or, the multiplication of labor*. Duke University Press.
- MTV Uutiset. (2023, 29. marraskuuta). Itäraja sulkeutui kokonaan – Raja-Joosepin kaislat tukitaan betoniesteillä. *MTV Uutiset*. Noudettu 5.11.2024 osoitteesta <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/rajavartiosto-nain-yo-sujui/8829066>

- Myllyoja, E. (2023, 18. marraskuuta). Varta vasten Raja-Jooseppiin saapuneet kansainväliset mediat pettyivät: ei yhtään turvapaikanhakijaa. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/suomi/art-2000010021605.html>
- Mäntymaa, E. (2016, 6. tammikuuta). *Itärajalle syntyi järjestäytynyt turvapaikanhakijoiden kuljetuspalvelu – rajavartiolaitoksella jo 20 epäiltyä*. Yle, noudettu 22.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-8575114>
- Mäntymaa, E. (2023, 2. joulukuuta). *Venäjä päästi kahdeksan vuotta sitten 1700 turvapaikanhakijaa itärajalle – Yle selvitti, moniko heistä sai jäädä Suomeen*. Yle. Noudettu 29.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20063227>
- Nielsen, K. R. (2015). Introduction: The Uncertain Future of Local Journalism. Teoksessa K. R. Nielsen (toim.), *Local Journalism – The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media* (s. 1–25). I.B. Tauris & Co.
- Nortio, E., Jasinskaja-Lahti, I., Hämäläinen, M. & Pakkasvirta, J. (2022). Fear of the Russian bear? Negotiating Finnish national identity online. *Nations and nationalism*, 28(3), 861–876. <https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1111/nana.12832>
- Ojajärvi, S. (2014). *Suomalainen paikallislehti. Perhealbumista journalismin uudistajaksi?* [tutkimusraportti, Helsingin yliopisto]. Unigrafia.
- Osipova, E. (2023, 19. marraskuuta). Näin Venäjällä reagoitiin itärajan sulkemiseen: Kreml veti esiin länsikortin ja väitti, että Suomea käytetään nyt hyväksi. *Yle*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20062681>
- Paasi, A. (1999). Boundaries as Social Practice and Discourse: The Finnish-Russian Border. *Regional Studies*, 33(7), 669–680. <https://doi.org/10.1080/00343409950078701>
- Pakarinen, A. (2023, 27. marraskuuta). Itäraja meni kiinni, mitä siitä ajattelevat Imatran venäläistaustaiset? ”Päätös on oikea, mutta kaikki eivät sitä ymmärrä”. *Etelä-Saimaa*, noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.esaimaa.fi/paikalliset/6374256>
- Pellander, S. & Horsti, K. (2018). Visibility in mediated borderscapes: The hunger strike of asylum seekers as an embodiment of border violence. *Political Geography* 66, 161–170. <http://dx.doi.org/10.1016/j.polgeo.2017.01.005>

- Peña, S. (2023). From Territoriality to Borderscapes: The Conceptualisation of Space in Border Studies. *Geopolitics*, 28(2), 766–794. <https://doi.org/10.1080/14650045.2021.1973437>
- Pettersson, M. (2024, 2. syyskuuta). Suomalaiset pelottelevat itse itseään, sanoo Venäjän propagandaa työkseen paljastava asiantuntija. *Helsingin Sanomat*, noudettu 21.11.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/maailma/art-2000010629452.html>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Polynczuk-Alenius, K. (2024). Russian imperialism, racist differentiation, and refugees at the Polish borders: Media as ‘borderscapers’. *European Journal of Communication*, 2024. <https://doi.org/10.1177/0267323123122437>
- Pyy, T. (2023, 17. elokuuta). Venäjän suhde Suomeen on kiristynyt – tutkija: ”Kuka tahansa näkee, että vastakkainasettelu on jatkuvasti kasvanut. *Yle*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20045441>
- Rajavartiolaitos. (2023a, 12. marraskuuta). *Kaakkois-Suomen rajalle on saapunut tavallista enemmän turvapaikkaa hakeneita henkilöitä puutteellisin matkustusasiakirjoin*. Noudettu 23.2.2024 osoitteesta <https://raja.fi/-/kaakkois-suomen-rajalle-on-saapunut-tavallista-enemman-turvapaikkaa-hakeneita-henkiloita-puutteellisin-matkustusasiakirjoin>
- Rajavartiolaitos. (2023b, 13. marraskuuta). *Rajan ylittäminen polkupyörällä ei ole sallittua Kaakkois-Suomen rajanylityspaikkojen kautta 9.11. alkaen*. Noudettu 2.11.2024 osoitteesta <https://raja.fi/-/rajan-ylittaminen-polkupyoralla-ei-ole-sallittua-kaakkois-suomen-rajanylityspaikkojen-kautta-9.11.-alkaen>
- Rajavartiolaitos. (n.d.) *Rajoitukset Suomen itärajan rajanylityspaikoilla*. Noudettu 23.2.2024 osoitteesta <https://raja.fi/rajoitukset-suomen-itarajan-rajanylityspaikoilla>
- Rimpiläinen, T. (2024, 31. tammikuuta). *Itärajan ylittäneistä marokkolaisista ja intialaisista turvapaikanhakijoista suurin osa on kadonnut maahantulon jälkeen*. *Yle*. Noudettu 29.1.2025 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20071913>
- Romano, M. & Porto, M. D. (toim). (2016). *Exploring Discourse Strategies in Social and Cognitive Interaction*. John Benjamins Publishing Company.

- Salojärvi, V. (2020). Populistiset miesjohtajat ja performatiivisuus: Timo Soinin, Hugo Chávezin ja Donald J. Trumpin hahmot journalistisissa kuvissa. *Media & viestintä*, 43(4), 366–384. <https://doi.org/10.23983/mv.100621>
- Sandell, M. & Mattila, A. (2023, 18. marraskuuta). Suomen venäläiset vastustivat mielenosoituksessa itärajan sulkemista. *Yle*. Noudettu 5.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20060967>
- Sauli Niinistö [@niinisto]. (2022, 24. helmikuuta). *Tuomitsen jyrkästi Venäjän Ukrainassa aloittamat sotilaalliset toimet. Venäjän toimet kohdistuvat Ukrainaan, mutta samalla ne hyökkäävät koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan.* *Tunemme* [julkaisu]. X. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta https://x.com/niinisto/status/1496700620207702022?ref_src=twsrc%5Etfw
- Schimanski, J. (2015). Border Aesthetics and Cultural Distancing in the Norwegian-Russian Borderscape. *Geopolitics*, 20(1), 35–55. <https://doi.org/10.1080/14650045.2014.884562>
- Seppänen, J. & Väliaverronen, E. (2012). Mediatyhteiskunta. *Vastapaino*.
- Seuri, O. & Ikäheimo, H-P. (2022). Portinvartijuus digitaalisella aikakaudella. *Sitra*. Noudettu 30.1.2025 osoitteesta <https://www.sitra.fi/julkaisut/portinvartijuus-digitaalisella-aikakaudella/>
- Sisäministeriö. (2023, 22. marraskuuta). *Suomi sulkee lisää rajanylityspaikkoja*. Noudettu 2.11.2024 osoitteesta <https://raja.fi/-/rajan-ylittaminen-polkupyoralla-ei-ole-sallittua-kaakkois-suomen-rajanylityspaikkojen-kautta-9.11.-alkaen>
- Sisäministeriö. (2025, 15. huhtikuuta). Valtioneuvoston päätös rajanylityspaikkojen sulkemisesta toistaiseksi ja kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämisestä [muistio]. Noudettu 10.5.2025 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=3657>
- Sisäministeriö. (n.d.). *Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan*. Noudettu 29.1.2025 osoitteesta <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>
- STT. (2024, 21. maaliskuuta). Hallitus nopeuttaisi itärajan aidan rakentamista – ensi vuodelle varattua aidan määrärahaa esitetään käytettäväksi jo tänä vuonna.

- Etelä-Saimaa*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.esaimaa.fi/uutis-suomalainen/6644845>
- Stöckl, H. (2004). In between modes. Teoksessa E. Ventola, C. Charles & M. Kaltenbacher (toim.), *Perspectives on Multimodality*. John Benjamins Publishing Company.
- Suoninen, E. (n.d.). Diskurssianalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Noudettu 23.2.2024 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvaliteoreettiset-metodologiset-viitekehukset/diskurssianalyysi/>
- Tahkokorpi, T., Vainio, O., Hänninen, S., Tauriainen, R., Kaivanto, M., Korhonen, J., Kari, O., Kirjonen, L., Mulari, H., Laitinen, S. & Erämaa, I. (2023, 20. lokakuuta). Nyt se tapahtui: Suomen itäraja on kokonaan kiinni. *Iltalehti*. Noudettu 24.2.2024 osoitteesta <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/2765ce48-ec74-4c90-8d76-d915124e65a6>
- Tasavallan presidentin kanslia. (2022, 21. helmikuuta). Suomen lausunto Venäjän päätöksestä tunnustaa Itä-Ukrainan separatistialueet. *Tasavallan presidentti*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://www.presidentti.fi/niinisto/tiedote/suomen-lausunto-venajan-paatoksesta-tunnustaa-ita-ukrainan-separatistialueet/>
- Tekin, B. Ç. (2022). Bordering through othering: On strategic ambiguity in the making of the EU-Turkey refugee deal. *Political Geography*, 98. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2022.102735>
- Thomas-Olalde, T. & Velho, A. (2011), Othering and its Effects – Exploring the Concept. Teoksessa H. Niedrig & C. Ydesen (toim.), *Writing Postcolonial Histories of Intercultural Education* (s. 27–51). Peter Lang.
- Tietoykkönen Oy. (2017). *Paikallislehtienvahvuudet -lukijatutkimukset 2017*. Noudettu 15.4.2025 osoitteesta <https://paikallismediat.fi/tutkimustietoa/>
- Toivonen, H. (2017). *Joutilaita ja laiskoja, vai aktiivisia toimijoita? Pakolaiset Helsingin Sanomien kuvissa* [pro gradu -tutkielma]. Osuva. Noudettu 9.5.2025 osoitteesta <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/5936>

- Toivonen, T. & de Fresnes, T. (2023, 15. marraskuuta). Selvitimme, miten nykyinen raja-tilanne vertautuu kahdeksan vuoden takaiseen pakolaisaaltoon. *Yle*. Noudettu 22.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/74-20060372>
- Tolkki, K. (2016, 16. helmikuuta). Haluaako Venäjä näpäyttää Suomea päästämällä turvapaikanhakijoita Lappiin? *Yle*. Noudettu 22.11.2024 osoitteesta <https://yle.fi/a/3-8676927>
- Tuomisto, S. (2017). *Pakolaiskriisi sanomalehden sivuilla: Diskurssianalyttinen tutkimus pakolaiskriisikeskustelusta Helsingin Sanomissa* [pro gradu -tutkielma]. Osuva. Noudettu 9.5.2025 osoitteesta <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/6078>
- Turtiainen, S. (2024, 23. elokuuta). Uskomme Venäjästä kaiken pahan, mitä meille keksitään kertoa. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 21.11.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/kirjeenvaihtajat/art-2000010429095.html>
- Ulkoministeriö. (2022, 23. helmikuuta). *Ulkoministeri Haavisto: Pääministerin ilmoitus ulko- ja turvallisuuspoliittisesta tilanteesta*. Noudettu 4.12.2024 osoitteesta https://um.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/gc654PySnjTX/content/ulkoministeri-haavisto-paaministerin-ilmoitus-ulko-ja-turvallisuuspoliittisesta-tilanteesta
- Ulkoministeriö. (n.d. -a). *Maailmansotien välinen aika: ulkoasiainhallinnon vakiintuminen*. Noudettu 19.11.2024 osoitteesta <https://um.fi/maailmansotien-valinen-aika>
- Ulkoministeriö. (n.d. -b). *Venäjän hyökkäys Ukrainaan*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://um.fi/venajan-hyokkays-ukrainaan>
- Ulkoministeriö. (n.d. -c). *Pakotteet ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa*. Noudettu 23.11.2024 osoitteesta <https://um.fi/pakotteet-ja-venajan-hyokkays-ukrainaan>
- Uutismedian Liitto (n.d. -a). *Sanomalehtihaku*. Noudettu 22.2.2024 osoitteesta <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtihaku/>
- Uutismedian Liitto. (n.d. -b) *Sanomalehtien myynnin kehitys ja kustannusrakenne*. Noudettu 14.11.2024 osoitteesta <https://www.uutismediat.fi/sanomalehtitieto/sanomalehtien-myyntin-kehitys-ja-kustannusrakenne/>

- Vaarala, V. & Peltomaa, J. (2023, 24. marraskuuta). Kolme Jemenin kansalaista ylitti rajan ennen kuin puomi sulkeutui – tilapäisrakennelmien pystytys Rajajoosepissa jatkuu. *Inarilainen*. Noudettu 10.11.2024 osoitteesta <https://www.inarilainen.fi/artikkeli/rajajoosepissa-jannittynyt-tunnelma-turvapaikanhakijat-pysyneet-viela-venajan-puolella>
- Valtioneuvosto (2024, 11. tammikuuta). *Suomen itäraja pysyy kiinni*. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/suomen-itaraja-pysyy-kiinni->
- Valtioneuvoston päätös SM/2023/4*. Valtioneuvosto. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=95>
- Valtioneuvoston päätös SM/2023/15*. Valtioneuvosto. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=214>
- Valtioneuvoston päätös SM/2023/24*. Valtioneuvosto. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=411>
- Valtioneuvoston päätös SM/2023/27*. Valtioneuvosto. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=491>
- Valtioneuvoston päätös SM/2024/19*. Valtioneuvosto. Noudettu 7.11.2024 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=1176>
- Vega, I. (2022). “Reasonable” Force at the U.S.-Mexico Border. *Social problems*, 69(4), 1154–1169. <https://doi.org/10.1093/socpro/spab020>
- Väliverronen, E. (2012). Median kuviteltu valta. Teoksessa K. Karppinen & J. Matikainen (toim.), *Julkisuus ja demokratia* (s. 85–108). Vastapaino.
- Wahl-Jorgensen, K. & Boelle, J. (2024). Vernacular journalism: Local news and everyday life. *Journalism*, 25(8), 1603–1619. <https://doi.org/10.1177/14648849231209707>
- Wanta, W. & Alkazemi, M. (2018). Journalism as Agenda Setting. Teoksessa T. P. Vos (toim.), *Journalism* (s. 189–204). De Gruyter.
- Yu, B. (2023) Understanding new colors in urban environments: Deciphering colors as semiotic resources. *Color research and application*, 48(5), 567–577. <https://doi.org/10.1002/col.22871>

Yuval-Davis, N., Wemyss, G. & Cassidy, K. (2018). Everyday Bordering, Belonging and the Reorientation of British Immigration Legislation. *Sociology*, 52(2), 228–244.

<https://doi-org.proxy.uwasa.fi/10.1177/0038038517702599>

Liitteet

Liite 1. Aineistoesimerkit

Heikura, M. (2023, 24. marraskuuta). Kysymyksiä Wagner-sotilaista ja kylmyydestä.

Kuhmolainen.

Hiltunen, J. (2023, 24. marraskuuta). Kylillä tunnelmat ovat levollisia ja luottamus viranomaisiin vahva. *Kuhmolainen.*

Hämäläinen, J. & Mäkinen, M. (2023, 17. marraskuuta). ”Rikollisuudella osansa luvattomien tulijoiden ruuhkassa”. *Etelä-Saimaa.*

Kinnunen, J. (2023, 8. joulukuuta). Itärajan esteaidan rakentamista ei vauhditeta rajatilanteen takia. *Kaakonkulma.*

Kinnunen, T. (2023, 21. marraskuuta). Imatralaismies vaatii nettiadressilla rajanylitysten sallimista perhesyistä. *Etelä-Saimaa.*

Kokkonen, A. (2023, 22. marraskuuta). Ilmavalvonnan määrä on lisääntynyt rajan pinnassa. *Etelä-Saimaa.*

Komulainen, A. & Keränen, J. (2023, 17. marraskuuta). Turvapaikanhakijat Vartiukseen ja Sallaan. *Kuhmolainen.*

Kotiharju, A. (2023, 17. marraskuuta). Näin raja käytännössä suljetaan Nuijamaalla. *Etelä-Saimaa.*

Kukkola, L. (2023, 18. marraskuuta). Halpa bensa ja sukulaiset jäivät nyt raja-aidan taakse. *Etelä-Saimaa.*

Kurvinen, M. (2024, 6. helmikuuta). Kostamuksessa odottaa myös väkeä rajan avautumisista. *Kuhmolainen.*

Manninen, M. & Heikura, M. (2023, 24. marraskuuta). Vartiuksen raja-asema menee kiinni perjantaina kello 00.00. *Kuhmolainen.*

Manskinen, H. (2023, 19. joulukuuta). Imatralla 10 vuotta työskennellyt Heikki Ahtiainen aloitti apulaiskomentajana. *Uutisvuoksi.*

Manskinen, H. (2023, 19. marraskuuta). Kaksi turvapaikanhakijaa pääsi läpi Nuijamaalla. *Etelä-Saimaa.*

- Markkanen, P. & Väisänen, S. (2023, 22. marraskuuta). Kuusamon rajanylityspaikalla tilanne tiistainakin rauhallinen. *Koillissanomat*.
- Nokso-Koivisto, R. (2024, 28. tammikuuta). Ylämaalla suhde rajaon on arkinen. *Etelä-Saimaa*.
- Pohtila, T. (2023, 29. marraskuuta). Sallan rajanylityspaikan tilanne rauhoittui perjantaina. *Koti-Lappi*.
- Riestola, M-L. (2023, 16. marraskuuta). Imatran raja-asemalla on varauduttu erikoistilanteisiin. *Uutisvuoksi*
- Sipiläinen, K. (2023, 17. marraskuuta). Rajavartiosto varautuu valvontaan maastossa. *Etelä-Saimaa*.
- Tapaninen, J. (2023, 16. marraskuuta). Nuijamaalla vastassa takavarikoitujen polkupyörien kasa. *Etelä-Saimaa*.
- Tynkkynen, S. (2024, 12. helmikuuta). Rajan pinnassa asuvan piti ennen kysyä vieraille lupa Pelkolasta. *Etelä-Saimaa*.
- Työryhmä/STT. (2023, 17. marraskuuta). Kainuun Vartiuksen rajanylityspaikalle saapui torstaina ainakin 18 turvapaikanhakijaa. *Etelä-Saimaa*.
- Työryhmä/STT. (2023, 22. marraskuuta). Raja kiinni Vartiuksessa kolmeen otteeseen. *Etelä-Saimaa*.
- Väisänen, S. (2023, 24. marraskuuta). Raja-asema kiinni joulun asti. *Koillissanomat*.